

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ
ДАТ ВОЛИНИ
НА 2003 РІК**

Управління культури Волинської обласної державної адміністрації
Волинський краєзнавчий музей
Державний архів Волинської області

Волинська державна обласна універсальна
наукова бібліотека ім. Олени Пчілки

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ
ДАТ ВОЛИНІ
НА 2003 РІК**

Луцьк, 2002

“Календар знаменних і пам’ятних дат Волині” видається з 1991 року.

Видання надає матеріали про визначні події історії, громадсько-політичного і культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, чий життєвий шлях пролягли через Волинь.

Посібник відкривається хронологічним переліком основних дат 2003 року. Далі подаються дата, назва події, авторська текстова довідка і список літератури, у якому вказуються документи, книги, статті з періодичних видань та збірників, довідники та бібліографічні посібники.

В кінці календаря є список авторів, які брали участь у написанні історичних і біографічних довідок, а також покажчик імен видатних діячів Волині.

“Календар знаменних і пам’ятних дат Волині” буде корисним для культурних працівників, викладачів, студентів, краєзнавців.

Упорядники:

Бабій В.В.

Давидова Г.В.

Мігас М.В.

Понагайба А.А.

Рибачук Н.В.

Відповідальні за випуск:

Силюк А.М.

Стасюк Л.А.

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ВОЛИНІ НА 2003 РІК

1 СІЧНЯ 60 років від дня народження Б.О.Федорука (1943) – українського художника-монументаліста

8 СІЧНЯ 90 років від дня народження Я.В.Смелякова (1913-1972) – російського поета

9 СІЧНЯ 60 років від дня народження М.М.Голованя (1943) – українського скульптора

10 СІЧНЯ 60 років від дня народження Г.П.Тарасенка (1943) – українського художника

СІЧЕНЬ 100 років від часу виходу у світ книги Лесі Українки “Дитячі гри, пісні й казки з Ковельщини, Луцини і Звягельщини на Волині” (1903)

23 ЛЮТОГО 50 років від дня народження В.С.Штинько (1953) - української поетеси, журналістки

25 ЛЮТОГО 132 роки від дня народження Лесі Українки (1871-1913) – видатної української поетеси, драматурга, громадської діячки

9 БЕРЕЗНЯ 189 років від дня народження Т.Г.Шевченка (1814-1861) – видатного українського поета, художника, мислителя

10 БЕРЕЗНЯ 142 роки від дня смерті Т.Г.Шевченка (1814-1861) – видатного українського поета, художника, мислителя

13 БЕРЕЗНЯ 60 років від дня народження М.В.Панасюка (1943) - українського письменника

- 1 КВІТНЯ 70 років від дня народження О.Ф.Ошуркевича (1933) – українського фольклориста, етнографа, дослідника Волині.
- 18 КВІТНЯ 100 років від дня народження В.О.Симаковича (1903-1969) – українського письменника
- 19 КВІТНЯ 100 років від дня народження І.В.Степанюка (1903-1934) – українського поета
- 27 ТРАВНЯ 55 років від дня народження О.І.Бурдаш (1948) – української художниці
- ТРАВЕНЬ 60 років від часу створення Колківської республіки (1943)
- 29 ЧЕРВНЯ 154 роки від дня народження Олени Пчілки (1849-1930) – української письменниці, етнографа, фольклориста, громадської діячки
- 10 ЛИПНЯ 80 років від дня народження О.В. Байдукова (1923) – заслуженого художника України
- 23 ЛИПНЯ 50 років від дня народження В.В.Михайловського (1953) – засновника і режисера театру чоловічого балету в Санкт-Петербурзі (Росія)
- 27 ЛИПНЯ 70 років від дня народження Є.Л.Грушки (1933-2001) – українського письменника, журналіста
- 1 СЕРПНЯ 90 років від дня смерті Лесі Українки (1871-1913) – видатної української поетеси, драматурга, громадської діячки
- 7 СЕРПНЯ 75 років від дня народження О.І.Бренчука (1928) – волинського краєзнавця

- 22 СЕРПНЯ 60 років від дня народження Л.Є. Литвина (1943)
– українського художника
- 27 СЕРПНЯ 50 років від дня народження В.П.Марчука (1953)
– українського художника
- 7 ВЕРЕСНЯ 75 років від дня народження Є.С.Лещук (1928) –
української поетеси
- 18 ВЕРЕСНЯ 75 років від дня народження П.К.Сензюка (1928)
– українського художника
- 27 ВЕРЕСНЯ 50 років від дня народження М.Ю.Рябчука (1953)
– українського літературознавця, поета, критика
- 4 ЖОВТНЯ 73 роки від дня смерті Олени Пчілки (1849-
1930) – української письменниці, етнографа, фоль-
клориста, громадської діячки
- 14 ЖОВТНЯ 70 років від дня народження Г.О.Юхимчука
(1933) – українського письменника, журналіста
- 16 ЖОВТНЯ 100 років від дня смерті М.П.Косача (1869-1903)
– українського письменника та вченого, брата Лесі
Українки
- 16 ЖОВТНЯ 75 років від дня народження С.Т.Рудика (1928-
1992) – українського письменника
- 3 ЛИСТОПАДА 70 років від дня народження В.А.Лазарука
(1933) – українського поета, прозаїка
- 6 ЛИСТОПАДА 30 років від часу відкриття у м. Луцьку кар-
тинної галереї (1973)
- 22 ЛИСТОПАДА 50 років від дня народження О.А.Дишка
(1953) – українського художника-монументаліста

- 10 ГРУДНЯ 80 років від дня народження К.М.Якубека (1923)
– українського художника
- 13 ГРУДНЯ 75 років від дня народження Є.О.Сверстюка
(1928) – українського письменника, літературно-
го критика, філософа, громадського діяча
- 18 ГРУДНЯ 70 років від дня народження О.Т.Богачука (1933-
1994) – українського поета
- 19 ГРУДНЯ 60 років від дня народження О.В.Криштальської
(1943) – української поетеси та перекладача
- 500 РОКІВ першої писемної згадки про с. Ружин Турійського
району (1503)
- 350 РОКІВ першої писемної згадки про с.Білин Володимир-
Волинського району (1653)
- 350 РОКІВ від часу спорудження Успенської церкви у с.Низ-
киничі, тепер Іваничівського району (1653)
- 325 РОКІВ від часу спорудження Миколаївської церкви у с.Бо-
рочиче, тепер Горохівського району (1678)
- 300 РОКІВ першої писемної згадки про с.Стобихва (1703)
Камінь-Каширського району
- 275 РОКІВ від часу завершення будівництва Михайлівського
костелу у смт. Голоби, тепер Ковельського райо-
ну (1728)
- 225 РОКІВ від часу спорудження церкви Св. Параскеви у с.
Милятин, тепер Іваничівського району (1778)
- 225 РОКІВ від часу завершення будівництва Миколаївської
церкви у с. Стара Лішня, тепер Іваничівського
району (1778)

225 РОКІВ від часу спорудження Микитівської церкви у с. Тур, тепер Ратнівського району (1778)

75 РОКІВ від часу створення Волинського українського театру (1928)

1 СІЧНЯ

60 років від дня народження Б.О.Федорука (1943) – українського художника-монументаліста

Богдан Олександрович Федорук народився 1 січня 1943 року в Луцьку. Навчаючись у середній школі, відвідував художню студію при Палаці піонерів, потім дитячу художню школу під керівництвом П.К.Сензюка. З 1962 року по 1968 рік навчався у Львівському інституті прикладного і декоративного мистецтва на факультеті художнього скла. Провідні вчителі з фаху: Л.Крвавич, Р.Сельський.

1968 року Б.О.Федорук повертається до Луцька. За направленням інституту влаштовується на роботу до Художньо-виробничих майстерень художнього фонду УРСР за спеціальністю художник-монументаліст.

Орієнтацією на класичну спадщину, переосмисленням стилістичних прийомів поч. ХХ століття (Леже, Матіс, Рівера, Сікейрос) означені його творчі пошуки на ниві монументального мистецтва. Деякі із них зреалізовано художником під час виконання офіційних замовлень.

Першим монументальним рельєфом на Волині стала композиція “Лісова пісня”(1975), створена за мотивами драмифеєрії Л.Українки для фойє готелю “Україна” в Луцьку. Для цього ж приміщення Б.Федорук виконав і об’ємне панно “Поліський край” в техніці сграфіто.

В 1976-77 роках на кожному поверсі готелю він створив вітражі на теми життя та праці радянського народу. Окрасою всього об’єкту була перша композиція із зображенням жіночих постатей в оточенні екзотичних рослин, що асоціюється з ідеєю гармонійного існування людини та природи. Омина-

ючи зайву деталізацію, прагнучи максимальної простоти, художник досягає тут пластичної довершеності та колористичної вишуканості. Шляхетна гама кольорів побудована за принципом контрастних поєднань (червоний – зелений, синій – жовтий – білий) визначає емоційний лейтмотив твору, додаючи йому життєстверджуючих, оптимістичних нот.

В числі створених Б.Федоруком монументальних об'єктів також : вітраж для фойє килимового комбінату (м.Брест, 1975р.); вітраж для обласної бібліотеки для юнацтва (м.Луцьк, 1976), вітраж для краєзнавчого музею (м.Рожище, 1977 р.); вітраж для фойє Будинку техніки (м. Луцьк, 1978 р.), ін.

Поряд із цим від 1968 року художник працює і на ниві станкового живопису, демонструючи свої твори на міських та обласних художніх виставках. Мінімалістичний підхід у виборі виражальних засобів, пошук лаконізму в компонованні площини, стремління до колористичної багатобарвності виявляють спорідненість його естетичної моделі із львівською школою, її акцентуванням декоративності живописних прийомів.

“Зимовий сад”, “Будинок Трохима”, “Натюрморт із синьою пляшкою”, “Біла хатка”, “Літній краєвид” - ці та інші твори із станкового доробку Б.Федорука представляють його, як носія високого естетичного смаку, продовжувача традицій Романа Сельського. Дев'яності роки минулого століття, коли зникає попит на твори монументального мистецтва, стали для художника періодом осмислення набутого досвіду. Невеликі за розміром олійні полотна, графічні замальовки, ескізи зроблені в цей час не з'являлися на виставкових презентаціях. Сьогодні художник знову активно працює, плануючи розгорнути незабаром об'ємну персональну експозицію.

Зоя Навроцька

Література:

Виставка творів художників міста Луцька, травень 1972: [Каталог]. – Луцьк, 1972. – 6с.
Федорук Б.О. – с.5.

Каталог виставки творів художників Луцька, присвяченої 30-річчю визволення міста від німецько-фашистських загарбників: Живопис, графіка, скульптура. – Луцьк, 1974. – 4с.

Федорук Б.О. – с.3.

Каталог першої обласної виставки творів молодих художників Волині: Живопис, графіка, скульптура, монументальний живопис, декоративно-прикладне мистецтво. – Луцьк, 1973. – 18с.

Про Б.О.Федорука – с.9.

Каталог художніх виставок 1979-1982 рр. – Луцьк, 1982. – 39с.

Федорук Б.О. – с.11,29.

* * *

Виставка художніх полотен // Рад. Волинь. – 1983. – 9 лют.

Гей В. Палітра пошуку // Мол. ленінець. – 1975. – 6 верес.

Лянгас Л. По молодому бачити світ // Рад. Волинь. – 1975. – 6 верес.

П'ясецький В. Палітра волинських художників: Нотатки з виставки // Рад. Волинь. – 1972. – 26 лют.

8 СІЧНЯ

**90 років від дня народження Я.В.Смелякова
(1913-1972) – російського поета**

Смеляков Ярослав Васильович народився 26.XII.1912 (8.1913 р.) в м. Луцьку, в сім'ї робітника залізничної станції. Раннє дитинство майбутнього поета пройшло на селі. Під час Першої світової війни родина виїхала в Білорусію, далі – у Воронеж. Після смерті батька, у

1924 році, Ярослав переїздить до Москви. 1931 року він закінчує поліграфічну школу ФЗО. Змолоду перепробував бага-

то робітничих професій: був бригадиром землекопів, лісорубом, шахтарем, газетчиком.

Писати почав рано. У 1930-х роках відвідував літературні гуртки при “Комсомольській правді” і “Огоньке”, де його помітили відомі вже поети М.Светлов, Е.Багрицький. Перші вірші і перший поетичний збірник “Работа и любовь” (1932) набирав сам, працюючи складачем в одній з московських друкарень. Його ранні поезії оспівували ударну працю, новий соціалістичний побут, їх характеризувала романтична піднесеність, юначе завзяття, тобто вони були цілком у дусі часу. Для нього, як свого часу для Маяковського, питання приймати чи не приймати революцію і все, що за нею стояло, вирішувалося однозначно: прийняв її серцем і розумом, оспівуючи у своїй творчості. Але, як і багатьох інших талановитих, щирих і захоплених, його не обминули каральні заходи влади, якій він співав хвалу. За брехливим доносом Смелякова було заарештовано (вперше). Пізніше – ще двічі. Реабілітований 1956 року, звичайно ж, “за відсутністю складу злочину”.

Між першою і другими відсидками воював, захищав Батьківщину, яку любив не як пасинок. На війну пішов рядовим солдатом, воював у Карелії, попав в оточення і до 1944 року знаходився у фінському полоні. Хіба ж не привід для нового арешту?

1948 року вийшла нова книга віршів – “Кремлевские ели”, до якої увійшли кращі твори до- і повоєнного періоду; 1956 – опублікував повість у віршах “Строгая любовь”. Помітним явищем у поезії стали його збірники “Разговор о главном” (1959), “День России” (1967).

Герої поезій Смелякова – робітники, молодь, мешканці заводських околиць; жінкам він присвятив цикл “Милые красавицы России»; поетів, яких пам’ятав і любив, вшанував серією літературно-критичних заміток і циклом віршів. Він багато їздив по країні (“Дальняя поездка”); його цікавлять люди, події, ситуації; він щирий і природний у своїй ліриці, в якій поєднується патетика та іронія. Він перекладає твори Максима Рильського і Джамбула, Аркадія Кулешова і Андрія Малишка, Галі Орманова і Ояра Вацїетиса, Матвія Грубіяна і

Людмила Стоянова, Енвера Давидова і Якова Ухсая. 1967 року Ярослав Смеляков відзначений Державною премією СРСР, 1968 – премією Ленінського комсомолу.

Роки життя у Луцьку, на Волині все частіше зринали в пам'яті поета на схилі його – не літ, а життя. Може, тому й вибрав для перекладу вірша Петру Задніпру (з молдавської) “Босое детство”, що був він ніби про його власне дитинство:

*Босое детство на селе
все чаще видится и снится;
хочу в те дни и к той земле
хотя бы на день возвратиться.*

*...Мне б одного хватило дня,
когда я жил порою вешней,
и в школу бабушка меня
гнала с заманчивой черешни.*

*...Никто меня не держит тут,
я полной пользуюсь свободой, -
вернуться в детство не дают
мне только собственные годы.*

Помер Я. Смеляков 27 листопада 1972 року в Москві.

Наталія Пушкар

Література:

Смеляков Я.В. Собрание сочинений. В 3 т. – М.: «Мол. гвардия», 1977. – Т.1-3.

Смеляков Я. Избранное: Стихи. – М.: Худож. лит., 1986. – 365с.

Смеляков Я.В. День России: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1983. – 175с.

Смеляков Я.В. Постоянство: Стихотворения. – М.: Сов. писатель, 1991. – 223с.

Смеляков Я.В. Торжественный день созиданья. – М.: Мол. гвардия, 1984. – 160с.

* * *

Дудин М. Вместо песни // Смеляков Я. Стихотворения 1931-1965 — М., 1977. — Т.1. — С.5-22.

Філатенко А. Ярослав Смеляков // Волинський календар, 1992. — Луцьк, 1991. — С.61.

Григорович О. Великий поет, народжений в малому місті // Нар. трибуна. — 1993. — 3 лют.

Грушка Є. І голос Луцька пам'ятав // Рад. Волинь. — 1988. — 8 січ.

Дементьев В. Сильный, как терн // Лит. Россия. — 1987. — 27 марта.

Соболь М. “Я лишився і різким, і ніжним...” // Мол. ленінець. — 1988. — 9 січ.

* * *

Смеляков Ярослав Васильевич // Краткая литературная энциклопедия. — М., 1971. — Т.6. — С.970-971.

Смеляков Ярослав Васильевич // Литературный энциклопедический словарь. — М., 1987. — С. 701.

Смеляков Ярослав Васильович // Літературна карта Волиі: Бібліогр. покажч. — Луцьк, 1988. — С.58-60.

9 СІЧНЯ

**60 років від дня народження М.М.Голованя
(1943) — українського скульптора**

9 січня 1943 року в м.Луцьку народився Микола Микитович Головань, скульптор за фахом. Протягом 1958-59 рр. навчався у Луцькій художній школі під керівництвом П.К.Сензюка. Потім — у Львівському училищі прикладного мистецтва імені І.Труша (1959-65рр.). Викладачі з фаху: С.Костирко, Т.Драган, Д.Кривач.

У 1966 році, після закінчення училища, М.Головань приїздить

до Луцька. Працює в проектній конторі, виконує роботу художника-оформлювача та реставратора, як скульптор працює у Художньому фонді УРСР.

Перша персональна виставка скульптора відбулась у Луцьку 1974 року. Її експозицію представляли твори різних видів образотворчого мистецтва: живопису, графіки, скульптури. М. Головань є учасником виставок не лише в Луцьку, а й у містах Львів, Брест та ін., а також міжнародних пленерів (Україна, Луцьк, 2001 рік ; Франція, 2002 рік).

Нині Микола Микитович Головань мешкає в Луцьку. Продовжує працювати за фахом: в галузі декоративно-паркової скульптури. Він є автором горельєфів та барельєфів, станкової скульптури. Виконані в різний час, твори М. Голованя слугують оздобленням для кафе, лікарень, парку культури та відпочинку імені Л. Українки в Луцьку, а також у районах області (Ковельському, Маневицькому, Ківерцівському тощо).

Олена Слота

Література:

Жарчинська О. Сучасний замок у старому місті: Скульптор Микола Головань буде його вже понад 20 років // Вісник. – 2002. – 14 берез.

Крещук С. І оживає камінь... // Рад. Волинь. – 1974. – 13 січ.

Марчук Л. Мелодії дерева й каменю // Рад. Волинь. – 1976. – 15 жовт.

Мельник В. Як Буратіно у парк прийшов // Мол. ленінець. – 1979. – 2 жовт.

Панчишин А., Панчишина Л. Оптимістична Волинь // Політика і культура. – 1999. – № 20. – С.28-29.

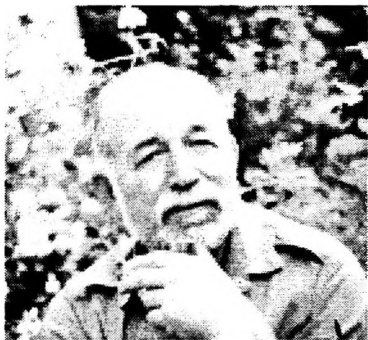
Пясецький В. Творчі пошуки, плани // Мол. ленінець. – 1975. – 7 жовт.

Сензюк П. Творчий звіт митця // Рад. Волинь. – 1976. – 7 квіт.

Смотерчук О. Життя серед скульптур // Епіцентр. – 2000. – 11 трав.

10 СІЧНЯ

60 років від дня народження Г.П.Тарасенка
(1943) – українського художника

Геннадій Петрович Тарасенко народився в с. Студениця на Житомирщині 10 січня 1943 року.

Малювати розпочав ще в шкільному віці. Однак шлях до великого мистецтва був тривалим і достоту довгим. Спочатку основи фахової майстерності намагався освоїти самотужки. Знайомився із сторінками історії мистецтва, багато копіював, стилізуючи манери класиків. Певним етапом становлення було навчання у Московському університеті самодіяльного мистецтва ім. Н.Крупської. Все загалом прислужалося під час вступу до Київського художнього інституту в 1976 році.

За п'ять років навчання на монументальному відділенні живописного факультету Г.Тарасенко отримав блискучу школу, повернувшись у рідний Житомир, досвідченим, цілком сформованим майстром.

З 1981 по 1988 рр. працював у Житомирських художньо-виробничих майстернях Художнього фонду України.

Від 1988 року Г.Тарасенко на Волині. Саме тут за останніх дванадцять літ життя йому судилося зреалізувати свій фаховий потенціал, накопичивши величезний творчий доробок. Перші роботи пов'язані з монументальним мистецтвом. Найчастіше це розписи та орнаментальне оздоблення сільських храмів. Однак досить швидко увага художника концентрується виключно на станковому живописі. Портрет, пейзаж, натюрморт, історичні та станкові картини Г.Тарасенко стають окрасою міських та обласних виставок. Часто-густо потрапляючи на престижні вернісажі столичних галерей, вони репрезентують волинський край, сторінки його історії, портрети

цікавих людей. А ім'я автора цих блискучих за виконавчою манерою полотен знаходить своє місце в числі найвідоміших та найпопулярніших живописців Луцька.

Дев'яності роки – період найбільшої творчої активності художника. В цей час ним було створено найбільш виразні, сповнені грації, вишуканості та колористичного багатства твори: “Моя сім'я”, “Лариса”, “Українська мати”, «Чураївна», “Іспанська симфонія”, “Цвіт калини”, “Соняшники”, ін. Про діапазон творчого розмаху свідчить перелік персональних виставок:

1995 рік – галерея Крайня хата, м.Луцьк;

1997 рік – Арт галерея Спілки художників;

1998 рік – Фонд культури, м.Ковель;

1999 рік – Музей Т.Г.Шевченка, м.Канів.

В 1997 році Г.Тарасенко вступив до Волинської обласної організації Спілки художників України. Перед митцем розгорнулись нові можливості, з'явилися нові плани. Проте здійснитися ним перешкодила раптова смерть художника 27 серпня 2000 року.

Зоя Навроцька

Література:

Волинь на зламі століть: Історія краю (1989-2000рр.). – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про художника Г.Тарасенка – с.393-394.

Балик Н. “Приватбанк” представляє художника // Волинь. – 1996. – 22 жовт.

Гуменюк Н. “Від Луцька – до Канева” // Віче. – 1999. – 1 лип.

Гуменюк Н. Від монументального до камерного // Віче. – 1997. – 25 верес.

Гуменюк Н. Геннадій Тарасенко: “Коли я пишу картину, то чую музику”: Портрет художника в сімейному інтер'єрі // Віче. – 1997. – 9 жовт.

Гуменюк Н. Геннадій Тарасенко: Політ із променем у серці // Віче. – 2000. – 7 верес.

Гуменюк Н. У Ковелі є галерея мистецтв. А в ній – картини Геннадія Тарасенка // Віче. – 1998. – 9 лип.

Згоранець О. Сім'я Тарасенків: “У нас повна свобода” // Сім'я і дім. Нар. трибуна. – 1997. – 25 верес.

Степанюк Ф. Зрілість художника // Нар. справа. – 1996. – 3 трав.

Троневиц П. Від “Пантери” до “Антоніни Петрівни” // Віче. – 1996. – 13 черв.

Філатенко А. Він вмів розділити з людьми і свято, і клопоти // Волинь. – 2000. – 7 жовт.

Філатенко А. Мистецький і людський талант Геннадія Тарасенка // Волинь. – 2001. – 28 серп.

Філатенко А. Мистецтво, осяяне добротою // Волинь. – 1996. – 29 черв.

Філатенко А. У Канів, як на прощу // Волинь. – 1999. - 1 лип.

СІЧЕНЬ

100 років від часу виходу у світ книги Лесі Українки “Дитячі гри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини і Звягельщини на Волині” (1903)

Початок 1903 року Леся Українка зустріла на італійському курорті в Сан-Ремо, куди приїхала на лікування ще в жовтні 1902-го. Там її застала приємна звістка з України про вихід у світ книжки “Дитячі гри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини і Звягельщини на Волині”: мама, Олена Пчілка, надіслала дочці бандероль з її книжечками. Збірник мав паралельний заголовок російською мовою; на титульній сторінці він ішов першим. Чи не тому, що книжка вийшла під грифом “Издание Общества Изследователей Волини. Этнографическая секция”? Видання було здійснене 1903 року в друкарні І.І.Чоколова на Фундуклеївській вулиці у Києві; збілочка мала 37 сторінок.

Збірник склала Леся Українка; до нього увійшли ті фольклорні матеріали, що їх вона зібрала у селі Колодяжному, “коло Ковля” / “Пускайте нас”, «Гра в «залізного ключа», або у “вовка”, “Гра у “відьми”/, в селі Жабориці, “коло Звягля” / “Гра в “бобра”, «Савка», «Мир миром», “Воскресеніє-день”, “Безко-нечна”/, в селі Чекна, “коло Луцького” / “Рак-неборак”/, в місті

Миропілля, в Звягельщині /"Козуня-любуня", "Козенятко", "Танець", "Казка про котика та півника", "Казка про Івашка"/ та в Звягелі /"Казка про дивну сопілку"/. Співавтором був Климент Васильович Квітка: йому належали записи мелодій з голосу Лесі Українки і вказівки на варіанти, що містяться в інших джерелах: у Милорадовича, Чубинського, Грінченка, Рудченка, Манжури, Іванова, Лисенка. Товариство дослідників Волині участі у видавництві фактично не брало: гроші на видання в кредит до реалізації накладу дала Олена Антонівна Тесленко-Приходько, тітка Лесі.

В передмові до збірки Леся Українка писала: "Всі оці дитячі ігри, співи та казки зібрані серед народу на Волині, в Звягельському, Луцькому та Ковельському повітах; при записуванні задержана вимова, властива кожному з повітів. Матеріали сі, однак, не було записано від якоїсь одної людини з народу, вони збиралися довго в пам'яті моїй; мало не всі їх я знаю, як то кажуть, зроду, перейнявши їх ще дитиною від сільських дітей..."

...Все, сказане тут про текст, відноситься в рівній мірі і до мелодій".

Не обійшлося і без прикрощів. Мати, очевидно, дорікнула дочці, що та не послалась на свою родину як джерело фольклорних студій. І Леся, дякуючи матері за прислані книжечки, мало не з розпачем пише: «Чому ж ти, мамочко, не зробила тих поправок... у збірничку, що я тебе просила після твоєї критики? Чи не можна було? Тепер мені се дуже прикро, і я вже не знаю, як тому порадити. ...Може, обійти просто: сказати, що в передмові "случайно пропущены слова": після "від сільських дітей" мало ще бути "І від моєї родини". Можна се надрукувати на смужечці і вклеїти ті смужечки в примірники. Як думаєш? " /з листа до О.П.Косач /матері/ 27 січня 1903 р., Сан-Ремо/. Жодні поправки до збірки після її публікації ні самою Лесею Українкою, ні Оленою Пчілкою внесені не були. У тій же передмові Лесея Українка висловила надію, що "праця, покладена на неї /збірку – Н.П./, не буде пропащо". Так і сталось.

Наталія Пушкар

Література:

Данилюк Н. Народнописенні засоби “дитячих” поезій Лесі Українки // Науковий вісник ВДУ: Філолог. науки (лесезнавство). – Луцьк, 1998. - № 7. – С.60-62.

Дзюбишина-Мельник Н. Твори Лесі Українки для дітей // Науковий вісник ВДУ: Філолог. науки. – Луцьк, 1999. - № 10. – С.34-36.

Квітка К.В. Музично-фольклористична спадщина Лесі Українки: Огляд // Леся Українка. Публікації, статті, дослідження. – К., 1956. – Вип. 2. – С.429-446.

Костриця М. Дослідник Волині фольклорист Климент Квітка // Олена Пчілка і Волинь: Матеріали наук. – практ. конф. – Луцьк, 1999. – С.78-79.

Мороз М.О. Літопис життя та творчості Лесі Українки. – К.: Наук. думка, 1992. – 630с.

Про книгу “Дитячі гри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини і Звягельщини на Волині” – с.346-347.

Одарченко П. Леся Українка і українська народна творчість // Одарченко П. Леся Українка: Розвідки різних років. – К., 1994. – С.62-71.

Цюриць С. Леся Українка: Визначні фольклористи // Віче. – 1998. – 4 черв.

23 ЛЮТОГО

50 років від дня народження В.С.Штинько (1953) - української поетеси, журналістки

Валентина Сергіївна Штинько (Хмельовська) українська поетеса і журналістка народилася у селищі Локачі Волинської області. «Річка дитинства – це те перевесло, яке зв’язує людські долі у тугий сніп. Моє перевесло – тихоплинна річечка Луга, що протікає через селище Локачі, де я з’явилася на світ. Річка із таємничим шепотом лепехи, жовто-блакитими зорями купав і незабудок понад берегами та невтомним лелечим клекотом у високості. І куди б не кидала доля – чи то на навчання до Київського університету, чи на роботу – до Львівського,

- завжди поверталася сюди, на Волинь, де мамина хата, перша синова стежина і батькова дорога у Вічність”, – так писала про себе Валентина Штинько (Хмельовська) у передмові до добірки віршів, видрукуваних у четвертому числі (1996 р.) альманаху Волинської організації Спілки письменників України.

Захоплення літературою у випускниці Затурцівською СШ, що в Локачинському районі, проявилася досить рано : свій перший вірш у районній газеті “Колгоспна правда” Валентина Штинько

надрукувала ще шестикласницею. Мріяла про журналістику, але бачила себе вчителькою рідної мови й літератури. У 1970 році вступила на філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Відвідувала університетську літературну студію імені В. Чумака, яка була вельми популярна серед студентів. Через небажану аббревіатуру «СІЧ» (Студія імені Чумака) незабаром була перейменована у студію ім. Рильського. Серед тогочасних літстудійців були нині відомі українські поети Наталка Білоцерківець, Віктор Баранов, Галина Паламарчук, Людмила Таран, Станіслав Чернілевський і не менш відомий “дисидент останньої хвилі” Василь Овсієнко...

Свій перший шматок хліба Валентина Штинько заробила на посаді тимчасового екскурсовода у Київському державному музеї Тараса Шевченка. Відтоді – особливий пієтет у ставленні до музеїв та музейних працівників.

Після закінчення університету працювала кореспондентом локачинської районки, потім – багатотиражної газети заводу “Львівприлад”, старшим лаборантом кафедри теорії і практики радянської преси факультету журналістики Львівського держуніверситету ім. Івана Франка. У цей період друкувалася у

журналах "Радянська жінка", "Дніпро", "Жовтень". Ось уже 20 років, з 1982-го, Валентина Штинько – спочатку кореспондент, потім редактор відділу обласної газети "Волинь" (до січня 1992 р. – "Радянська Волинь"), і очолює первинну організацію Національної спілки журналістів України.

У 1992 році у видавництві "Відродження" (м.Дрогобич) виходить її перша поетична збірка "Тінь сльози", котра стала своєрідною "перепусткою" у члени Спілки письменників України. Теплу передмову до збірки написав лауреат Державної премії ім.Т.Шевченка, поет із Закарпаття Петро Скунець.

Працюючи редактором відділу національного відродження, Валентина Штинько опублікувала ряд цікавих публіцистичних та краєзнавчих матеріалів не лише на сторінках газети "Волинь", а також у трьох томах збірника "Роде наш красний. Волинь у долях краян і людських документах", у альманахах обласної організації НСПУ "Світязь", журналі "Волинь", збірниках "Ми – волинські журналісти" та "Волинь у нашій долі", "Волинського цвіту по всьому світу", "Ми – в історії" (м.Київ) та багато інших.

Стала ініціатором рубрики "Храми і люди", яка ось уже впродовж трьох років у співавторстві з заступником директора Волинського краєзнавчого музею ведеться на сторінках "Волині". В цих публікаціях розповідається про непросту історію найстаріших, найцікавіших храмів Волині, мистецькі пам'ятки, що в них зберігаються, долю людей, пов'язаних з історією цих храмів.

У 1999 році в луцькому видавництві "Надстир'я" вийшла друга поетична збірка Валентини Штинько "Терновая хустка" у чудовому художньому оформленні Ореста Хмельовського, яка в обласному конкурсі "Краща книга року" завоювала друге місце.

Валентина Штинько щедро ділиться своїми журналістським і літературним досвідом із юним поколінням, упродовж ось уже шести років викладаючи "Основи журналістики", в Луцькій гімназії №14 та будучи керівником гімназійної літературної студії "Гнідавське гроно". 2001 року у видавництві "Волинська обласна друкарня" побачив світ літературний аль-

манах Луцької гімназії №14 “Добридень, слово» під редакцією і з переднім словом Валентини Штинько.

Євгенія Ковальчук

Література:

Штинько В. Терновая хустка: Поезії. – Луцьк: Надстир’я, 1999. – 80с.

Штинько В. Тінь сльози: Поезії. – Дрогобич: Відродження, 1992. – 125с.

Штинько В. Білий танець; У Колодяжному // Незгасна зоря України: Поетич. антологія. – Луцьк, 2001. – С.68-69.

Штинько В. “Вечірнє ворожіння над Дніпром”; “У Колодяжному”; “Забуваєм”; “Спогад про шкільний вальс”; “Чорний павук відчаю”; “У сутінках поспішаю”: Вірші // Світязь: Альманах Волин. орг. Спільки письменників України. – Луцьк, 1996. – Вип. 4. – С.50-54.

Штинько В. “Волинь” у світі, світ у “Волині” // Ми – волинські журналісти: Докум. зб. – Луцьк, 1999. – С.18-24.

Штинько В. Магдалена Ласло-Куцик: “Україна – це не тільки гопак і горілка...”; Його любов – Україна і математика; Навздогін за юністю: Київська бувальщина; Книга: Вічні теми // “Волинь” у нашій долі: Докум. зб. – Луцьк, 1999. – С.130-134, 134-137, 137-140, 140-142.

Штинько В. Навіщо слова множити на нуль? // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спільки письменників України. – Луцьк, 1999. – Вип. 6. – С.138-143.

Штинько В.С. Ниточки ведуть далеко-далеко // Волинського цвіту по всьому світу : Матеріали наук.-практ. конф. “У світах – діти України”. – Луцьк, 2001. – С.86-90.

Штинько В. Обираю дорогу... // Особливе право на віки: Худож. оповіді про сучасників. – К., 1985. – С.89.

Штинько В. Остання сповідь Івана Франка; Остання молитва матері // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спільки письменників України. – Луцьк, 2000. – Вип. 7. – С.112-121.

Штинько В. [Переклади] // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спільки письменників України. – Луцьк, 1999. – Вип.. 6. – С.133-134.

Штинько В. “Сіль волинської землі”; Міст над прірвою; Наречена гетьманича // “Роде наш красний...”: Волинь у долях краян і людських документах. – Луцьк, 1996. – Т.1. – С.281-284, 284-285, 287-290.

Штинько В. Смерть Івана Підкови; “Мені слово було...”; “Ранкова пташечка”; “На вершечку ще юної липи...”; “Ці нещирі усмішки...”: [Вірші] // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Спільки письменників України. – К., 1992. – Кн. 1. – С.101-103.

Штинько В. У пошуках “Орфеевого чуда” // Філологічні студії: Наук. часопис. – Луцьк, 2001. – № 1. – С.22-24.

Штинько В., Ковальчук Є. Храми і люди // Волинь. – 2000. – 6 січ., 6 лип., 5 серп., 19, 21 жовт., 28 груд.; 2001. – 25 січ., 3 берез., 2, 4 серп.; 2002. – 14 лют., 11 квіт., 23 трав., 20 черв., 15 серп., 7 листоп., 12 груд.

* * *

Штинько (Хмельовська) Валентина Сергіївна // “Волинь” у нашій долі: Докум. зб. – Луцьк, 1999. – С.130.

Гуменюк Н. Коли душа запрагне високості // Віче. – 2000. – 2 берез.

Знатні люди землі Локачинської: Валентина Сергіївна Штинько // Сел. життя. – 2001. – 23 серп.

Лис В. Дотик до душі, яка прагне високості: У Луцькому народному домі “Просвіта” відбувся творчий вечір В. Штинько // Волинь. – 2000. – 26 лют.

Пінчук О. “Щораз тріпоче в серці подив” // Наше життя. – 1998. – 14 січ.

Спілчанського коша – прибуває!...: У Спільці письменників України // Літ. Україна. – 1993. – 11 лют.

Творча толока: Валентина Штинько “побілила хату” білоруською мовою // Волинь. – 1999. – 5 черв.

* * *

Валентина Штинько // Письменники Лесиного краю: Літературознав. довід. – Луцьк, 1994. – С.50.

Павлюк І. Штинько Валентина Сергіївна // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. словника. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С.384.

25 ЛЮТОГО

132 роки від дня народження
Лесі Українки (1871-1913) – видатної української
поетеси, драматурга, громадської діячки.

*Смутно сьогодні в Івановій хаті,
чути знадвору, як стара Іваниха ча-
сом заголосить, аж страшно слуха-
ти. Ба! не дивниця, - тож її одинак
завтра на призви стає, а сьогодні
до міста виряджається...*

Оповідання “Одинак” Леся Україн-
ка написала 1894 року, про що
свідчить її лист до матері, в якому вона
повідомляє: “Я сими днями кінчила
“Одинака”... Здається, вийшов непо-
гано, тільки все-таки я його буду не-
мало поправлять» (28.1.1894).

В основу оповідання покладено враження Лесі Українки
від останнього її перебування в Луцьку 1890-91 рр. Восени
1890 року Косачі найняли в Луцьку помешкання в будинку на
розі Катедральної й Домініканської вулиць і переїхали туди
жити. Переїзд був, власне, заради Ольги, щоб вона могла
вчитись; а уроки їй давав вчитель міського училища, що було
на Замковій площі, пан Крохмальний. В тому ж будинку, де
оселилися Косачі, знаходилося і «воїнське присутствіє». Під
час набору рекрутів біля будинку відбувалися тяжкі сцени, які
так впливали на чутливу Лесину душу.

*...Що того люду на дворі перед присутствієм! А що крику,
заводу, сліз. Ціла громада жінок на дворі, та ще й на вулиці
чимало. Одні ждуть з тривогою своїх синів од прийому, а
другі вже плачуть- ридать, немов у труну кладуть тих
синів. А надто жидівки, аж мліють, нещасні,
до землі припадаючи. Іваниха вже зарання плакати поча-
ла, плаче і тепер, дожидаючи сина...*

Під час останнього перебування в Луцьку Леся почувала себе погано : боліла нога і давалися взнаки недавні переживання, викликані хворобою на дифтерію маленької Ізидори і невсипущим доглядом Михайла і Лесі за нею. “Мало куди ходила, - згадує сестра Ольга, - все більше лежала і читала, читала без кінця. Пішла тільки одвідати замок, очевидно, на згадку свого “отрочества” та зрідка ходила до “катедри”, щоб послухати органа”.

Іваниха вже плакати втомилася. Стоїть, дивиться пильно на ті двері, звідки хлопці виходять. Ось один виходить – прийнятий, другий, жидок – прийнятий, і ще, і знов. Корнія все нема. Аж ось він виходить. Блідий, брови зсунуті, очі дивляться гостро, безнадійно. Глянула мати, подивилася, руками сплеснула та й упала додолю як нежива, як підкошена, без слова, без гуку. Здійняв син її з долу, положив її голову собі на плече, дивиться на те бліде старе обличчя, скам’яніле від жалю. Так вони обоє нерухомі, що сказав би, постаті камінні, постаті жалю німого...

Оповідання “Одинок” призначалося для літературно-наукового збірника, якого планував видати літературний гурток “Плеяда”. Однак збірник не вийшов, і оповідання за життя Лесі Українки надруковано не було. Очевидно, письменниця не поверталася більше до нього, воно так і залишалося незавершеним. Опубліковане вперше 1947 року в журналі “Радянський Львів”, ч. 4.

В січні 1891 року Леся Українка виїхала з Луцька, цього разу - назавжди. «Пам’ятаю, - згадує Ольга, - як батько, випровадивши зовсім спокійно, на вигляд, Лесю з матір’ю в подорож до Відня на операцію, як тоді думали, замкнувся в себе в хаті і, думаючи, що ніхто з нас, молодших, не почує, ридав од жалю і турботи”.

...На вокзалі в невеличкому волинському місті зібралося багато сірого люду, найбільше маячать короткі жовті кожухи та подекуди москальські сірі шинелі, - се вирушають

новобранці... Чутно й тут плач і голосіння, але хто чув їх в день прийому, тому вже вони тепер не так вражають серце... А самі новобранці не плачуть. Для них вже настало нове життя, вони переступили через межу, - краще воно чи гірше те нове життя, дарма, вже почалось!

Наталія Пушкар

Література:

Українка Леся. Коханий мій краю...: Поезії. – Луцьк: Надсти-р'я, 2001. – 208с.

* * *

Бондаренко Г., Силук А. Колекційний набір конвертів до 125-річчя від дня народження Лесі Українки: Леся Українка і родина Косачів у сучасній філокартії Волині // Минуле і сучасне Волині й Полісся: Край на межі тисячоліть: Матеріали Х наук. іст. – краєзн. конф. – Луцьк, 2002. – С.98-100.

Гайда Л. Митець і оточення (на матеріалі епістолярної спадщини Лесі Українки 1900-1902рр.) // Філологічні студії: Наук. часопис. – Луцьк, 2001. - № 4. – С.3-6.

Гриб Л. Образ Лесі Українки в творчості волинських поетів // Минуле і сучасне Волині й Полісся: Край на межі тисячоліть: Матеріали Х наук. іст. – краєзн. конф. – Луцьк, 2002. – С.179-181.

Гунчик І. Замовляння як складова фольклоризму драми-феєрії Лесі Українки “Лісова пісня” // Фольклористичні зошити: Зб. наук. праць. – Луцьк, 2000. – Вип. 3. – С.98-105.

Зборовська Н. Моя Леся Українка: Есей. – Тернопіль: Джура, 2002. – 228с.

Костенко Л. Поет, що ішов сходами гігантів (скорочено) // Українське слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст. В 4 кн. – К., 2001. – Кн. 1. – С.180-190.

Кузьминець Ю. Історичні погляди Лесі Українки // Історичний календар, 2001. – К., 2001. – С.126-132.

Лавренюк Ю. Морально-етичні категорії у драматичній поемі Лесі Українки “На полі крові” // Наукові студії. – Луцьк, 2001. – С.18-21.

Леся Українка // Письменники Великої Волині: (Комплект портретів). – Луцьк, 2002.

Леся Українка. Сюжети з життя в ілюстраціях і документах: Фотокнига. – К.: Спалах, 2001. – 167с.

Леся Українка // Сто найвідоміших українців. – М.; К., 2002. – С.336-341.

Масенко Л. У Вавилонському полоні: Теми нац. та соц. неволі у драматургії Лесі Українки. – К.: Соняшник, 2002. – 152с.

Мединська А.В.Зображальна функція комунікатив у поетичному мовленні Лесі Українки // Науковий вісник ВДУ: Філолог. науки, - Луцьк, 2000. - № 6. - С.165-167.

Піддубна О. Образ Дон Жуана у потрактуванні Лесі Українки // Філологічні студії: Наук. часопис. – Луцьк, 2001. - № 4. – С.38-42.

Поліщук Я. Міфологія культурних світів Лесі Українки // Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: Монографія. – Івано-Франківськ, 2002. – С.265-377.

Рисак О., Zubovich В. Міжнародна наукова конференція “Леся Українка і сучасність” // Проблеми славістики: Наук. часопис. – Луцьк, 2001. – Ч.3. – С.60-65.

Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Філософські та суспільно-політичні ідеї у творчості українських письменників та вчених другої половини ХІХ – початку ХХ ст. // Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. – К., 2001. – С.390-408.

Про Лесю Українку – с.400-403.

* * *

Андреева Т. Леся Українка та Луцьк // Луцький замок. – 2002. – 7 листоп.

Байда Т. Поневіряння роду Косачів // Вісник. – 2002. – 21 лют.

Віктор В. “Буду жити! Геть думи сумні!” // Луцький замок. – 2002. – 28 лют.

Гамбарашвілі Н. Мої спогади про Лесю Українку // Хроніка – 2000. – 2001. - № 43. – С.281-284.

Жижара Р. Там мавки й русалки хвилями грають... // Голос України. – 2002. – 6 серп.

Завгородній А. Пам’ятає Косівщина Лесю Українку // Луцький замок. – 2002. – 11 квіт.

Коломієць В. Мотиви духовного визволення особистості й народу в поетичній драмі Лесі Українки “Бояриня” // Рідна школа. – 2001. - № 8. – С.66-69.

Комзюк В. “Будуть приходити люди” // Вісті Ковельщини. – 2002. – 21 лют.

Комзюк В. В родині Косачів любили щедрівки... // Вісті Ковельщини. – 2002. – 17 січ.

Крук С. “Веселкові барельєфи” // Літ. Україна. – 2002. – 23 трав.

Кучеренко О. Волелюбні мотиви історико-поетичних легенд Лесі Українки // Історія в школі. – 2002. - № 1. – С.25-26.

Лопушанський Л. Німецько-мовне відлуння творчості Лесі Українки // Слово і час. – 2002. - № 3. – С.68-77.

Мацько Л., Сидоренко Л. Мовотворчість Лесі Українки // Дивослово. – 2002. - № 3. – С.14-17.

Мірошниченко Л. Дещо про різнобічність художньої обдарованості Лесі Українки // Дивослово. – 2002. - № 3. – С.63-65.

Ольшевський І. Чайка на ймення... Лариса Косач: (штрихи до містичного портрета Лесі Українки) // Луцьк мол. – 2002. – 20 черв.

Орос Я. Триває час “єдиного мужчини” // Патріот України. – 2002. - № 8. – С.4.

Панченко В. “Під сонцем Криму, під сліпучим оком...” // Укр. мова і літ. в середніх шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2001. - № 6. – С.21-27.

Привалова С. Чарівний світ інтимної лірики Лесі Українки // Укр. літ. в ЗОШ. – 2002. - № 4. – С.34-36.

Пушкар Н. “Рукописи не горять”: Автографи Лесі Українки у фондах Волин. краєзн. музею // Волин. губерн. відомості. – 2002. – 28 лют.

Скоклук С. Тут Лесині бринять пісні... // Вісті Ковельщини. – 2002. – 11 квіт.

Смирнова Г. Через художні образи – до філософського осмислення категорії Бога: Релігійні сюжети у творчості Лесі Українки // Вісник НАНУ. – 2001. - № 7. – С.48-54.

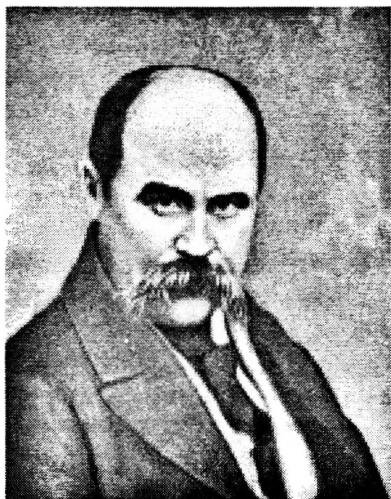
Чечелюк П. “Ні, я жива. Я вічно буду жити!” // Високий Замок плюс Волинь. – 2002. – 8 берез.

“Як світ новий з старого збудувати?": 25 февраля – день рож-дення Леси Украинки (1871-1913) // Правда Украины. – 2002. – 26 февр.

9 БЕРЕЗНЯ

189 років від дня народження

**Т.Г.Шевченка (1814-1861) – видатного українського
поета, художника, мислителя**

Філокартична Шевченкіана налічує більше тисячі листівок, які видавалися й продовжують виходити комплектами, серіями або окремими поштівками. Листівки, присвячені Т.Г.Шевченку, можна поділити на художні, репродукційні та фотонатурні.

Однією з перших шевченківських листівок була репродукція портрета Т.Шевченка роботи художника І. Крамського; вийшла вона в Москві 1905 року. 1906 року листівка з автолітографією портрета Шевченка ро-

боти Ф.Красицького була видана в Києві. До 1917 року в Україні вийшло близько 300 листівок на шевченківську тематику – переважно його портрети, репродукції творів і фото шевченківських місць. Особливо часто зображували Канів і могилу на Чернечій (Тарасовій) горі з чавунним хрестом на ній. У виготовленні листівок брали участь художники М.Самокиш, С.Васильківський, В.Корнієнко, Ф.Різниченко, М.Дяченко; часто репродукувалися твори О.Сластіона, І.Репіна, К.Трутовського, І.Крамського. І.Ю.Репін 1908 року виконав малюнок “Прометей” для листівки, кошти від реалізації якої мали йти на спорудження пам’ятника поетові.

1911-й рік був роком пам’яті, роком 50-річчя від часу смерті Т.Г.Шевченка. Тому того року вийшло багато окремих листівок, або були започатковані великі серії, видання яких продовжувалося і в наступні роки. У 1911-12 рр. вийшло понад 100 листівок, які разом становили серію “Батьківщина поета” і репрезентували шевченківські місця. У 1911-16 рр. виходи-

ло багато листівок з портретами Шевченка і закликами жертвувати гроші на спорудження в Києві пам'ятника поетові. Тоді ж було видано серію з восьми листівок “Маярські твори Шевченка”. З 1911 до 1918 року в Колимії, в друкарні Оренштайна вийшло 6 серій репродукцій маярських творів Шевченка (57 листівок) і серія ілюстрацій О.Сластіона до поеми “Гайдамаки”. Така серія з 15-ти листівок подарована Волинському краєзнавчому музеєві Оленою Отт-Скоропадською і нині зберігається у його фондах. До 50-річчя від року смерті поета видано серію з 10-ти листівок – репродукції офортів Шевченка – і в Петербурзі.

Перша радянська листівка, присвячена Т.Г.Шевченку, видана 1918 року. На ній зображено проект пам'ятника Кобзареві в Москві скульптора С.Волнухіна, встановленого за ленінським планом монументальної пропаганди. Пам'ятник до наших днів не зберігся; раритетом є і листівка з його зображенням. У 1920-х роках окремі листівки шевченкіани видано в Києві і Лубнах.

1935 р. в Харкові за конкурсним проектом скульптора М.Манізера, розробленого разом з архітектором Й.Лангбардом, споруджено пам'ятник Т.Г.Шевченку. Того ж року ця подія (власне, сам пам'ятник) знайшла відображення в серії з семи листівок. 1938 року вийшло 3 серії (40 листівок) з репродукціями художніх творів Шевченка; окремі листівки тематично присвячені були Каневу й іншим шевченківським місцям. 1939 року в Москві видано серію з 12 листівок (репродукції творів Шевченка-художника).

У 1942-43 році український графік В.Касіян створив цикл плакатів “Гнів Шевченка – зброя перемоги”. Плакати частково були видані у вигляді листівок, що їх скидали з літаків на територію тимчасово окупованої гітлерівцями України. 1944 року в Києві видано дві листівки з репродукціями маярських творів Шевченка.

У 2-й половині XX ст. у зв'язку з відзначенням ювілеїв Т.Г.Шевченка видано кільканадцять значних серій поштових листівок, до яких увійшли як репродукції художніх творів самого Шевченка, так і репродукції творів на шевченківські мо-

тиви художників І.І.Іжакевича, Ф.Кричевського, М.Глуценка, А.Монастирського, С.Караффи-Корбут, А.Базилевича, В.Куткіна та багатьох інших. Так, 1955 року вийшов комплект з 12 листівок “Т.Г.Шевченко” (репродукції його творів); 1961 – серія з 12 листівок на мотиви творів поета; 1962 – “Художня виставка до 100-річчя з дня смерті Т.Г.Шевченка” (3 комплекти – 40 листівок). А.Д.Базилевич у 1961-62 рр. створив серію малюнків для поштових листівок з українськими народними піснями на слова Шевченка: “Садок вишневий коло хати”, “Од села до села”, “У гаю, гаю”, “Ой, гоп гопака”, “Перебендя старий, сліпий”, “Якби мені черевики” та ін.(вийшли 1963 р.). Того ж року видано серії “Т.Г.Шевченко в українській радянській графіці” (17 листівок), “По шевченківських місцях” (24 листівки); 1964 – “Шевченко – художник”(24 листівки); “1814-1964” (7 листівок); 1965 – “Художники Кобзареві. Республіканська художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Т.Г.Шевченка”(32 листівки); 1972 – “Т.Г.Шевченко - художник”(29 листівок). Листівки шевченківської тематики виходили як серійно, так і окремими одиночними виданнями; з шевченківських місць частіше від інших зображувався Канів.

Листівки, присвячені життю та творчості Великого Кобзаря виходили й за кордоном – у Швеції, Японії, Канаді, Сполучених Штатах, в багатьох інших країнах.

Наталія Пушкар

Література:

Іванишин В. Непрочитаний Шевченко. – Дрогобич: Відродження, 2001. – 32с.

Рожко В. Кирило-Мефодієвське братство. Тарас Шевченко, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш і Волинь; Ікони Тараса Шевченка на Волині // Рожко В. Нариси історії Української Православної церкви на Волині (870-2000). – Луцьк, 2001. – 201-239,283-290.

Щербина В. Євангеліє українців, або Крилаті вислови “Кобзаря”. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2001. – 496с.

Яблонська О.В. П. Куліш і Є. Згарський: два погляди на по-

ему Т.Шевченка “Неофіти” // Науковий вісник ВДУ: Філолог. науки. – Луцьк, 2001. - № 9. – С.159-163.

“Будеш, батьку, панувати, доки живуть люди” // Волинь. – 2002. – 12 берез.

Дмитренко О. ...До Дніпрових милих берегів: 22 травня минає 144 рік з дня перепоховання Тараса Шевченка // Дем. Україна. – 2002. – 21 трав. – С.4.

Король В. Історія України в житті та творчості Тараса Шевченка // Вітчизна. – 2002. - № 3-4. – С.120-127.

Лепкий П. Причинки до біографії Т.Шевченка // Кур’єр Кривбасу. – 2002. - № 148. – С.154-161.

Орлик О. Апостол правди і свободи // Вісн. Кн. палати. – 2002. - № 3. – С.33-35.

Пашенко О. Тарасові річниці // Кур’єр Кривбасу. – 2002. - № 148. – С.162-167.

Посполітак Г.М. Село моє, для мене ти єдине: церкву у Секуні малював Тарас Шевченко // Волинь. – 2002. – 18 черв.

Сверстюк Є. Рік високого Сонця в Україні // Україна. – 2002. - № 7-8. – С.54-55.

Сірак І. Тарас Шевченко і Волинь // Волинь літературна. – 2000. - № 1. – С.2-5.

“Тарас Шевченко в моєму житті”: Книга народної пам’яті про Шевченка // Київ. – 2002. - № 9. – С.3-8.

Яворівський В. При Тарасовому світлі // Літ. Україна. – 2002. – 30 трав.

10 БЕРЕЗНЯ

142 роки від дня смерті

**Т.Г.Шевченка (1814-1861) – видатного
українського поета, художника, мислителя**

Див. 9 березня.

13 БЕРЕЗНЯ

**60 років від дня народження М.В.Панасюка
(1943) - українського письменника**

Панасюк Микола Володимирович (13.03.1943, с.Гараджа Луцького району на Волині) - журналіст, член Спілки письменників України, очолює прес-службу при Луцькій міській Раді.

Народився в сім'ї коваля . Працював у колгоспі, їздив на заробітки до Казахстану, навчався у Білоцерківському сільськогосподарському інституті, завідував дільничною ветлікарнею, сільськогосподарським відділом районної газети. Очолював обласне літературне об'єднання "Транослов". Любить

і вміє працювати з творчою молоддю. Саме з його ініціативи вийшла збірка поезії і прози Тетяни Яков'юк "Який же смак доля має?" та колективна збірка "Зорі над Стиром".

Часті зустрічі з людьми, особливо ж хліборобами, чие життя митець так досконало знає, допомагають йому добре орієнтуватися у житті, пізнати людські долі.

Він прийшов у літературу впевнено, виявивши себе оригінальним майстром, неординарною особистістю, справедлива і безкомпромісна в обстоюванні свого ідеалу.

Його книжки "Крутіж" (1984) та "Терпкий смак істини" (1988) засвідчують, що в літературу прийшов майстер художньої оповіді, митець, який вміє заглибитись у внутрішній світ особистості, помітити найтонші порухи людської душі.

У 2001 році два волинських прозаїки – Володимир Лис та Микола Панасюк – втрапили до десятки кращих романістів, твори яких відзначено на конкурсі "Коронація слова". Його проводили український телеканал (1 + 1) і торгова фірма "Корона". На конкурс було надіслано 1110 рукописів, відібра-

но для журі 599. Десять кращих романів рекомендовано до друку. Серед них і "Біг" Миколи Панасюка.

Професійне володіння словом, свіжість інтонацій, густа метафоричність, активне навантаження художньої деталі, яка нерідко виростає до промовистого символу - все це принесло письменникові заслужену славу.

Олександр Пальоха

Література:

Панасюк М. Крутіж: Повісті. – К.: Рад. письменник, 1984. – 231с.

Панасюк М. Терпкий смак істини: Роман, повість. – К.: Рад. письменник, 1988. – 286с.

Михайлов П. Відпочинок для Цезаря; Панасюк М. Біг: Детективні романи. – Львів: Ліга-Прес, 2000. – 280с.

Панасюк М. Свята: Повість // Зорі над Стиром: Колектив. зб. – Луцьк, 1991. – С.93-109.

Панасюк М. Шляхи-доріжки: Оповідання // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Спілки письменників України. – К., 1992. – Кн. 1. – С.66-69.

Панасюк М. Дивні сні полковника у відставці (Анатолія Столярчука) // Нар. трибуна. – 1995. – 11 лип.

Панасюк М. Крик: Повість // Дніпро. – 1988. - № 7. – С.2-83.

Панасюк М. Приречені на життя: Роман // Луцький замок. – 1996. – 9, 16, 23 лют; 1,8,15,22,29 берез.; 5,12,19,26 квіт.; 9,17,24,31 трав.

* * *

Кришук Ф. Він завжди там, де потрібна допомога // Луцький замок. – 1996. – 25 жовт.

Нові члени Спілки письменників // Літ. Україна. – 1989. – 10 серп.

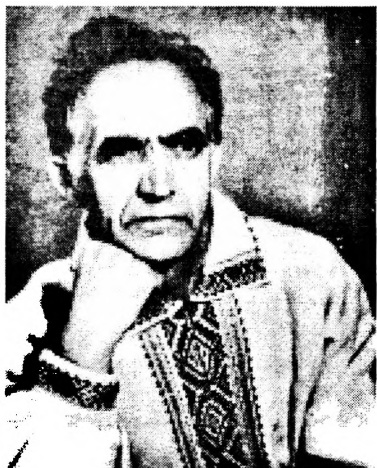
Рисак О. Миколі Панасюку – 50 // Літ. Україна. – 1993. – 18 берез.

Цюриць С. Куди прибиг Микола Панасюк // Луцьк мол. – 2001. – 15 лют.

1 КВІТНЯ

70 років від дня народження

**О.Ф.Ошуркевича (1933) – українського
фольклориста, етнографа, дослідника Волині**

Олексій Федорович Ошуркевич, знаний як філолог, етнограф, фольклорист, народився 1 квітня 1933 року у містечку Берестечко Горохівського району. Після закінчення середньої школи вступив до Львівського університету імені Івана Франка на філологічний факультет. У 1955 році, будучи студентом третього курсу, здійснив свою першу експедицію по Волині і Волинському Полісся, вивчаючи місцеві діалекти, записуючи народно-пісенну

творчість. Здобувши у 1957 році вищу освіту, працював у редакціях районних газет на Львівщині, Станіславщині (нині Івано-Франківщина) та Волині. З 1966 року – методист, згодом завідувач відділу фольклору та етнографії Волинського обласного Будинку народної творчості. Через три роки очолює секцію фольклору та етнографії при правлінні Волинської обласної організації Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури. А з 1984 по 2002 роки працював у Волинському краєзнавчому музеї. О.Ф.Ошуркевич – один з ініціаторів створення відділу етнографії, завідувачем якого був тривалий час.

Працюючи у музеї, займався екскурсійною, виставковою роботою, читав лекції, збирав експонати. За його допомогою був створений музей історії села Тростянець, музейна кімната академіка М.П.Кравчука при школі села Човниця Ківерцівського району, етнографічна експозиція Любомльського краєзнавчого музею, Берестечківський краєзнавчий музей.

Де б не працював, які б посади не займав, його завжди

манили незвідані стежини, що вели до народних скарбів. Олексій Федорович побував у Київській, Львівській, Житомирській, Рівненській, Черкаській областях, різних районах Волині. Об'єктом його досліджень стали такі відомі постаті, як Тарас Шевченко, Олена Пчілка, Леся Українка, Іван Франко, Павло Чубинський та ряд інших. Він зібрав понад 320 легенд і переказів, 250 казок, 5 тисяч українських народних пісень. Завзятий краєзнавець не обмежувався певними темами, а намагався охопити все, що становило для нього інтерес. З особливим захопленням збирав матеріали про історію Берестечка та його околиць, міста Луцька, замку Любарта, досліджував топоніміку краю, історію музичних інструментів, розвиток вертепу на Волині.

Багаторічна праця вилася у ряді книг, серед яких “Пісні з Волині” (К., 1970), “Затрубили труби : З історії народних музичних інструментів” (Луцьк, 1993), «Чарівне кресало : Українські народні казки з Волині і Полісся» (Львів, 1995), “Різдвяний вертеп на Волині” (Луцьк, 1996), “Пісні з Колодязна” (Луцьк, 1998), «Лірницькі пісні з Полісся» (Львів, 2001) та ін. Олексій Федорович є автором понад п'ятисот наукових статей та розвідок, з них триста присвячено дослідженню питань матеріальної та духовної культури. Його фольклорні записи вміщені до багатьох книг, що вийшли в українських виданнях.

Зібрані ним матеріали зберігаються у рукописному відділі Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М.Рильського НАН України у Києві, у фондах Львівської наукової бібліотеки імені В.Стефаника, Львівської консерваторії, Волинського краєзнавчого музею, Державного архіву Волинської області.

За плідну працю у 1990 році Олексію Федоровичу присуджено премію імені Павла Чубинського. Нині він на заслуженому відпочинку, але й донині продовжує шукати народні скарби, займатися справою свого життя.

Людмила Мірошниченко-Гусак

Література:

Кот С., Ошуркевич О. Волинський краєзнавчий музей: Доля культ. скарбів України під час другої світ війни: архіви, бібліотеки, музеї. – Вип. 1. – К.; Бремен: Вид-во “Українознавство”, 1996. – 76с.

Лірницькі пісні з Полісся: Матеріали до вивчення лірницької традиції / Записи, впоряд. та прим. О.Ф.Ошуркевича; Нотні транскрипції Ю.П.Рибак. – Рівне: ВАТ “Рівненська друкарня”, 2002. – 139с.

Ошуркевич О. Затрубили труби: З історії народних музичних інструментів. – Луцьк: Надстир'я, 1993. – 24с.: іл.

Ошуркевич О.Ф. Найрідніший рідний край – Волинь: Путівник. – Львів: Каменярь, 1991. – 79с.: іл.

Пісні з Волині / Упоряд. текстів та прим. О.Ф. Ошуркевича; Упоряд. нот. матеріалів М.С.Стефанишина. – К.: Муз. Україна, 1970. – 333с.

Пісні з Колодязна / Записи, упоряд. і прим. О. Ошуркевича. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 149с.

Різдвяний вертеп на Волині / Записи текстів, упоряд. і вступ. ст. О. Ошуркевича. – Луцьк: Надстир'я, 1996. – 48с.: іл..

Чарівне кресало: Укр. нар. казки з Волині і Полісся / Запис, упоряд., вступ. стаття та прим. О.Ф. Ошуркевича. – Львів: Каменярь, 1995. – 157с.

Ошуркевич О.Ф. Матеріали про Волинь у журналі “Народна творчість та етнографія” (1957-1978рр.): Бібліогр. покаж. / Упорядник Ошуркевич О.Ф. – Луцьк, 1970. – 16с.

* * *

Ошуркевич О.Ф. Андроник Лазарчук і Олена Пчілка: З історії творчих взаємин // “Роде наш красний”: Волинь у долях краян і людських документах. – Луцьк, 1999. – Т.3. – С.758-760.

Ошуркевич О.Ф. Л.І.Беленіцина-Кармаліна і фольклор Волинського Полісся // Минуле і сучасне Волині: (Тези доп. та повідомл. II-ї Волин. іст.-краєзн. конф.). – Луцьк, 1988. – Ч. II. – С.174-175.

Ошуркевич О.Ф. Волинь в етнографічних фотознімках Луїзи Арнер Бойд // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства: Тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1994. – С.67-68.

Ошуркевич О. Деякі типологічні особливості різдвяного світло-

тіньового вертепу // Матеріали до української етнології. – К., 1995. – Вип. 1(4). – С.287-289.

Ошуркевич О. До питання запису пісенно-музичного фольклору з голосу Т.Г.Шевченка // Тарас Шевченко і сучасність: 36. матеріалів і тез Міжнар. наук.-теорет. конф. – Рівне, 1996. – С.54-56.

Ошуркевич О.Ф. До проблеми інтерпретації поезії Т.Г.Шевченка “Ой чого ти почорніло..” // Берестецька битва в історії України: Матеріали тез VII-ої Всеукр. наук.-практ. конф. – Рівне, 1996. – С.111-113.

Ошуркевич О.Ф. Етнографічні матеріали на сторінках “Річника Волинського” (1930-1939рр.) // Минуле і сучасне Волині: Краєзнавство: історія, здобутки, перспективи: Тези доп. та повідомл. II регіон. “Велика Волинь” і VI обл. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1992. – С.94-95.

Ошуркевич О. Звичаї водіння Куста на Волинському Поліссі // Полісся: етнікос, традиції, культура. – Луцьк, 1997. – С.103-109.

Ошуркевич О. Климент Квітка і пісенно-музичний фольклор Волині // Волинський музей: Історія і сучасність: Наук. зб. – Луцьк, 1999. – Вип. II. – С.78-81.

Ошуркевич О. Микола Костомаров і фольклор Волині // Літопис Волині. – Луцьк, 2001. – Ч.1. – С.103-106.

Ошуркевич О. М.І.Костомаров і Берестецька битва 1651 року // V Всеукраїнська конференція “Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України (жовт. 1991р.)”: Тези доп. та повідомл. – К. – Кам’янець-Подільський, 1991. – С.119-120.

Ошуркевич О.Ф. Народна творчість про Нечая і Берестецьку битву: Історизм, фольклорні мотиви // Берестецькій битві – 340: Тези II респ. наук.-теорет. конф. – Рівне, 1991. – С.36-38.

Ошуркевич О. Пам’ятка Берестецької битви у творчих зацікавленнях Олени Пчілки // Берестецька битва в історії України: Тези четвертої респ. наук.-теорет. конф. – Рівне, 1993. – С.52-54.

Ошуркевич О.Ф. Питання народознавства у творчій концепції Олени Пчілки // Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства. – Луцьк, 1993. – С.459-460.

Ошуркевич О. Пісенна творчість Волинського краю // Волинь моя: Журнал Міжнар. громад. об’єд. “Волинське братство”. – К., 2001. – Вип. I. – С.189-197.

Ошуркевич О.Ф. Поема Григорія Воробкевича “Берестечко”

// Берестецька битва в історії України: Матеріали і тези шостої наук.-теорет. конф., присвяч. 400-річчю з дня народж. Богдана Хмельницького. – Рівне, 1995. – С.97-99.

Ошуркевич О. Покальчук Володимир Феофанович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. – Львів, 2001. – Вип. 8. – С.236-239.

Ошуркевич О.Ф. Про деякі особливості історико-поетичного твору “Кину пером, лину орлом, конем поверну...” // Берестецька битва в історії України: Матеріали і тези п'ятої наук.-теорет. конф. – Рівне, 1994. – С.46-47.

Ошуркевич О. Релікти волочебних звичаїв на західноукраїнському Поліссі // Полісся: мова, культура, історія: Матеріали Міжнар. конф. – К., 1996. – С.349-353.

Ошуркевич О. Семантика вирію в етнокультурній традиції Полісся // Минуле і сучасне Волині й Полісся: Край на межі тисячоліть: Матеріали X наук. іст.-краєзн. конф.: 3б. наук. статей. – Луцьк, 2002. – С.219-201.

Ошуркевич О.Ф. Традиційний пісенно-музичний фольклор Устилуга та його околиць // Стравінський та Україна: Матеріали міжнар. конф. – К., 1996. – С.44-47.

Ошуркевич О.Ф. Веснянки з Надстирного Чекна-Межиріччя: (Шляхами Лесі Українки) // Берегиня. – 2000. - № 4. – С.29-38.

Ошуркевич О.Ф. Від Колодяжна до Головна // Народознавство. – 1998. - № 49-50. – С.8-9.

* * *

Медведик П. Ошуркевич Олекса Федорович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. – Львів, 1999. – Вип. 6. – С.261-264.

Семенюк Л. Дослідження фольклору Волині у XIX-XX ст. // Волинь у житті та творчості письменників: 3б. наук. праць. – Луцьк, 1999. – С.74-80.

Про О. Ошуркевича – с.79.

Ворон. В. Поліські лірники: Дивовижна мандрівка Олекси Ошуркевича дорогами лірницької традиції // Волинь. – 2002. – 13 лип.

Дмитренко М. Олексій Ошуркевич // Народознавство. – 1994. - № 16. – С.6.

Заєць М. Про лірництво на Поліссі // Луцький замок. – 2002. – 11 лип.

Заєць М. Щоб не знала ліра забуття // Укр. культура. – 2002. - № 8. – С.28-29.

Корецька К. Голос півня, який пробуджує до праці // Нар. трибуна. – 1993. – 7 квіт.

Корецька К. Лауреат республіканської премії імені П.Чубинського // Нар. трибуна. – 1991. – 22 трав.

Кузьмич М. “Він пісню бачив...” // Аверс-прес. – 2001. – 12,19 лип.

Кузьмич М. Скарбів дивних шукач // Луцький замок. – 2000. – 3 серп.

Лауреатами премії “Просвіток” стали: Квасюк Анатолій Іванович, Ляхович Богуслав Тимофійович, Ошуркевич Олексій Федорович // Нар. справа. – 1996. – 22 серп.

Матвійчук Л. Збирачі фольклору волинського краю // Дніпро. – 1996. - № 3-4. – С.133.

Пашук І. Казки Волині // Робітн. газ. – 1996. – 18 верес.

Подкопасєв В. Народознавча діяльність українського центру культурних досліджень // Нар. творчість та етнографія. – 1997. - № 4. – С.127-129.

Степанюк Ф. Багатство, яке ми не повинні втратити // Нар. справа. – 1996. – 31 жовт.

Степанюк Ф. Такої книги ще не було // Нар. справа. – 1995. – 26 трав.

Федас Й. Вертеп на Волині // Народознавство. – 1996. - № 32-33. – С. 8-9.

Цюриць С. “Лірницькі пісні” Олекси Ошуркевича // Досвіт. зоря. – 2002. – 6 черв.

Штинько В. “Феномен Павла Чубинського” і ... Олекси Ошуркевича // Волинь. – 1999. – 17 серп.

Лауреат республіканської премії ім.. П.Чубинського за 1990 рік, співробітник Волинського краєзнавчого музею Олекса Ошуркевич: [Фото] // Нар. трибуна. – 1991. – 29 черв.

18 КВІТНЯ

100 років від дня народження В.О.Симаковича (1903-1969) – українського письменника

Симакович Вадим Олексійович (18.04.1903, с.Бахтин, тепер Мурованокуреїловецького району Хмельницької області – 12.02.1969) – український журналіст і письменник.

Народився у сім'ї псаломника. Закінчив Київський залізнично-будівельний технікум (1923). Працював учителем, журналістом, завідувачем відділу культури Балтського райвиконкому Одеської області. На журналістській роботі В.Симакович перебував з 1923 року до 1963 р. : працівник газети "Червоний орач" (Молдова) , відповідальний секретар, згодом - заступник редактора обласної газети "Радянська Волинь".

У 1941-1945рр. В.Симакович брав участь у Великій Вітчизняній війні. Нагороджений орденами і

медалями.

В липні 1946 року газета "Радянська Волинь" вперше надрукувала вірш "На вахті" В.Симаковича. А коли через рік було створено обласне літературне об'єднання, В.Симакович став найактивнішим його учасником. Писав вірші, байки, гуморески, які часто підписував псевдонімом В.Грон, прозові твори, виступав з критичними статтями, рецензіями, згуртував навколо газети молоді літературні сили Волині.

26 грудня 1954 р. на сторінках обласної газети "Радянська Волинь" був надрукований уривок з роману В.Симаковича "Маяки". В.Симакович, будучи членом редколегії альманаху "Волинь" (1957), друкує на його сторінках уривки з другої книги роману "Маяки". В цьому ж році обласне видавництво видало п'єсу "Зорі на зустріч", яку В.Симакович написав спільно з М.Білецьким.

З 1959 р. член Спілки письменників СРСР.

В 1960 р. у Львівському видавництві вийшла цікава публіцистична книга В.Симаковича "Духовні отці". В 1970 р. у видавництві "Радянський письменник" вийшов роман "Зрада і хрест" - остання лебедина пісня письменника.

В.О.Симакович був одним із перших членів обласного літературного об'єднання.

Олександр Пальоха

Література:

Симакович В.О. Зрада і хрест: Роман. – К.: Рад. письменник, 1970. – 191с.

Симакович В.О. Креси в огні: Роман. – К.: Рад. письменник, 1960. – 243с.

Симакович В. Маяки: Роман. – К.: Рад. письменник, 1955. – 520с.

Симакович В.О. Остання явка: Повість. – Львів: Каменяр, 1968. – 271с.

Пінчук О. Талановитий журналіст і письменник // Ленін. шляхом. – 1990. – 5 січ.

* * *

Григораш Д. Симакович Вадим Олексійович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С.303.

Симакович Вадим // Енциклопедія українознавства. – Львів, 2000. – Т.8. – С.2807.

Вадим Симакович // Письменники Радянської України, 1917-1987: Бібліогр. довід. – К., 1988. – С.539.

19 КВІТНЯ

**100 років від дня народження І. В. Степанюка
(1903-1934) – українського поета**

Степанюк Іван Васильович (19.IV.1903, с. Цуцнів, тепер Петрове Іваничівського району на Волині – 29.V.1934). Народився в бідній селянській сім'ї. Хлопцеві минуло лише сім років, як помер батько. Коли почалася перша світова війна, сім'я Степанюків евакуювалась на Катеринославщину, де Іван закінчив два класи початкового училища. 1918 р. Степанюки повернулись на Волинь, у Цуцнів.

У важкі роки політичного й економічного гніту Польщі

юнак бере активну участь у революційних виступах молоді свого села Цуцнова, Поромова, Рокитниці. У цей час він починає писати перші поетичні твори, революційні пісні, що звучали в двадцяті роки в тюремних застінках і на нелегальних зібраннях комсомольців Західної України і членів КПЗУ.

Звичайно, що не всі вони дійшли до наших днів, дослідникам важко встановити, які саме пісні належать перу Івана Степанюка, бо авторства тоді ніхто не оголошував.

«Коні вітер поганяє сиві», «Над Бугом», «Лист з Холмщини», «По той бік Збручу» - ці та інші поезії поет писав уже на Волині. Переслідований польським урядом, Степанюк 12 вересня 1925р. перейшов польсько-радянський кордон, потрапив до Києва, а потім поселився в Дніпропетровську, почав працювати на заводі імені Карла Лібкнехта. Тут він був прийнятий у комсомол, а потім став комуністом.

Недовгим був період творчості поета на Україні. Тяжка недуга призвела до передчасної смерті - 29 травня 1934 р. І.Степанюк помер. Але ці роки були роками розвитку і розквіту його таланту. Він друкував свої вірші, оповідання на сторінках багатьох газет і журналів.

Його твори в 1931 р. ввійшли до «Антології української поезії», він був прийнятий до Всесоюзної спілки революційних письменників «Західна Україна».

Його твори є скромною сторінкою історії української літератури.

Олександр Пальоха

Література:

Степанюк І.В. Струмують дні: Поезії та оповідання. – К.: Рад. письменник, 1965. – 143с.

Степанюк І. Над Бугом // Гомін волі. – Львів, 1989. – С.60-61.

Степанюк І. Після гровиці // Назустріч волі. – К., 1989. – С.149-154.

Степанюк І. Як гарно бути молодим; Над Бугом; Лист з Холмщини; То край засмучений: [Вірші] // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Спілки письменників України. – К., 1992. – Кн. 1. – С.116-118.

* * *

Дубина М. Іван Степанюк // Світязь: Літ зб. Волин. орг. Нац. Спілки письменників України. – К., 1992. – Кн.1. – С.114-116.

Вільховий В. Із серцем революціонера // Колг. правда. - 1989. – 8 серп.

Гах П. Вшанування поета // Рад. Волинь. – 1983. – 29 квіт.

Кунчик Е. Шана неспокійному землякові // Колос. – 1988. – 21 квіт.

* * *

Степанюк Іван // Енциклопедія українознавства. – Львів, 2000. – Т.8. – С.3047.

Іван Степанюк // Письменники Радянської України, 1917-1987: Бібліогр. довід. – К., 1988. – С.568.

27 ТРАВНЯ

**55 років від дня народження О.І.Бурдаш
(1948) – української художниці**

Олена Іванівна Бурдаш народилася в с.Сенкевичівка Горохівського району Волинської області 27 травня 1948 року. Після закінчення середньої школи навчалася в Луцькому педагогічному училищі, відвідувала художню студію під керівництвом П.К.Сензюка, брала участь у діяльності літературного гуртка.

В 1968 році О.Бурдаш вступила до Львівського училища декоративно-прикладного мистецтва ім. І.Труша. Провідні вчителі з фаху: М.Драган, Т.Малярський. Поряд із студіюванням обов'язкових предметів навчальної програми художниця в цей час розпочинає самостійну творчу діяльність. Талановита, незалежна, безкомпромісна у судженнях, О.І.Бурдаш не зовсім відповідала іміджу

радянського студента. З першого року навчання у неї складаються негативні стосунки із адміністрацією учбового закладу, з'являються дисциплінарні зауваження. В зв'язку із цим, а також через незадовільний стан здоров'я після третього курсу їй доводиться залишити училище. Надалі вона удосконалювала фаховий рівень самотужки, заробляючи на прожиття працею двірника, прибиральниці. Своєрідною школою, взірцем для наслідування стають відомі стилістичні напрями поч. ХХ століття, мистецтво П.Пікассо, А.Матісса, А.Модільяні, а особливо здобутки знаменитих примітивістів : А.Руссо, Н.Піросмані, М.Шагала, Н.Дровилка. Велику роль у формуванні власного творчого методу художниці відіграло знайомство із православним іконописом, а також естетикою українського народного мистецтва (Серія "Писанки", "Пісня", "Свято", "Галактики", ін.)

Протягом 1970-х аж до середини 1980-х років О.Бурдаш мешкала у Львові. За цей час вона стає одним із найяскравіших представників львівського андерграунду, створивши об'ємний, по-справжньому цікавий доробок. Невеликі за розміром, оригінальні твори художниці достоту контрастували із продукцією офіційної художньої культури того часу. Не прагнучи натуралістичного копіювання навколишнього світу, воно концентрує свою увагу на філософському осмисленні всього, що стосується людини, її почуттів, переживань і, взагалі, царини духовного буття.

Образотворчий ряд : літературні, біблійські, євангельські герої, персонажі уявного світу вигаданих мисткинею міфологем спонукали до роздумів, захоплювали витонченою настроєністю, багатством декоративних ефектів («Квіти – портрети», «Хлопчина з гусами», "Чоловіча розмова", «Індійські мелодії», "Діві з яблуками", ін.) . Протягом 1984-1986 років О.Бурдаш перебувала прочанкою в Почаївській лаврі. Це період фахового і духовного становлення . Саме тут художницею було зреалізовано цілий ряд блискучих творчих задумів: низка поезій, казки, цікаві притчі, багаточисельні серії гуашевих та акваринних мініатюр. ("Двоє", "Пантелеймон", "Трійця", «Грушевий дзвін», "Ангел-охоронець", ін.)

1986 року О.Бурдаш оселяється у Луцьку. Успішна презентація її першої персональної виставки (1987 рік, наукова бібліотека ім.О.Пчілки), яка стала чи не найяскравішою подією на мистецьких горизонтах Волині часів перебудови, відкрила перед художницею нові можливості. Відтоді твори О.Бурдаш можна побачити майже на всіх міських та обласних виставках живопису. Її ім'я з'являється на сторінках престижних часописів, каталогів, всеукраїнських імпрез, як однієї із найвідоміших волинських мисткинь. Головні твори: "Погляд у майбутнє", "Поцілунок", "Чаша", "За одним колом, інше коло", "Спираль почуттів", "Калина", "Грані дозволеного". Провідні виставки:

1987 – персональна виставка у обласній науковій бібліотеці ім.О.Пчілки, м.Луцьк;

1989 - Міжнародне бієнале "Імпрез – 89", м.Івано-Франківськ;

1990 - Персональна виставка в музеї етнографії та художнього промислу Львівського відділення інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії, м.Львів;

1996 - персональна виставка у краєзнавчому музеї, м.Луцьк;

1998 - ювілейна виставка в Артгалереї Волинської організації НСХУ.

Зоя Навроцька

Література:

Бурдаш О. ...Бо на слово своя є сила // Віче. – 1996. – 4 лип.

Бурдаш О. Нічна пригода в осінньому місті: Вірші // Нар. трибуна. – 1994. – 4 жовт.

Бурдаш О. Самотня жінка: Вірші // Мол.Волинь. – 1994. – 4 берез.

* * *

Гудзь Ю. Втікачі з піраміди: Художниці-візіонерки з Волині // Artline. – 1997. - № 3. – С.30-31.

Дмитрієва І. Запалюю душу... вогнем // Луцький замок. – 1998. – 13 серп.

Дубас Л. Художниця з очима на півсвіту // Волинь. – 1998. – 2 лип.

Левицька Т. Суміш стилів і анархія смаків // Нар. трибуна. – 1994. – 17 серп.

Лініченко А. Шлях до себе: Виставка О. Бурдаш // Волинь. – 1993. – 10 черв.

Мистецька панорама українського десятиріччя: Луцьк // Образотворче мистецтво. – 2001. - № 1. – С.60.

Навроцька З. Місія творця // Образотворче мистецтво. – 1995. - № 1. – С.40-41.

Олена Бурдаш: “Це почуття було настільки сильним...” // Сім’я і дім. Нар. трибуна. – 1998. – 3 груд.

Стульська Г. Духовний живопис Олени Бурдаш // Волин. губерн. відомості. – 2002. – 4 квіт.

ТРАВЕНЬ

60 років від часу створення Колківської республіки (1943)

Як відомо, після фашистської окупації в 1941 році на Волині став активно діяти українській націоналістичний рух опору. Спочатку це була підпільна діяльність ОУН, очолювана Степаном Бандерою, яка протидіяла як німецькій владі, так і більшовицькій. У 1942 році була створена Українська Повстанська Армія, яка успішно вела боротьбу проти фашистських окупантів.

Незважаючи на кількісну перевагу і кращу оснащеність противників, вона крок за кроком, повільно, але впевнено здобувала одну перемогу за другою. Силу, надію та успіх Повстанської Армії надавав обов'язок кожного бійця служити своєму народу навіть у важкі часи свого життя. Траплялось, що повстанцям вдавалось відвоювати великі те-

риторії і повністю контролювати їх. Такі території інколи іменувались республіками. Однією з них була Колківська.

На початку 1943 року активізується діяльність ОУН (б). Колки потрапляють до зони Північно-Західної округи “Турів”, яку очолює командир “Рудий” (справжнє прізвище Юрій Стельмашук, родом з Луцького району).

На цій території від річки Прип’ять на сході і до річки Горинь на заході була проголошена народна республіка, як прообраз української держави, а містечко Колки стало своєрідною столицею самостійної республіки. В ньому перебували політичний та військовий проводи ОУН-УПА, центральні адміністративні установи. Була встановлена цивільно-військова влада, завдання якої зводилось до захисту населення від посягань окупантів. Цивільне правління здійснювали районна і сільська управи, які тримали тісний зв’язок з населенням. Заходами політичної влади керував Юрій Шевченко (“Моряк”) та поетеса Галина Рейкіна (пізніше вони були замордовані енкаведистами). В Колках закипіло бурхливе політичне, господарське, військове життя. За 5 місяців свого існування Колківська республіка проявила велику діяльність в інтересах населення . У республіці були добре налагоджені господарські структури УПА. Зокрема, було відкрито 6 кравецьких і швейних майстерень, які забезпечували потреби повстанців і населення взуттям, білизною, одягом; майстерня для вичинки шкір. Працювали також хлібопекарня та млини, дві їдальні, дві лазні, пункти переробки м’яса, молочарня, готель. У місцевому храмі проводилась служба українською мовою.

Було відновлено роботу місцевої електростанції, світло від якої подавали до лікарень, школи і друкарні. На початку вересня 1943 року командир військового округу УПА , “Заграва”, Іван Литвинчук (“Дубовий”) видав наказ про обов’язкове навчання молоді у школі. Багато молоді було об’єднано у молодіжну організацію “Юність”. Щоб виявити запити вчителів, була організована республіканська конференція, яка прийняла рішення навчати дітей рідною мовою.

У Рудні (околиця Колок) була відкрита школа медсестер

українського червоного хреста, 5 військових госпиталів, старшинська школа, що готувала артилеристів, зв'язківців, кавалеристів, залізничників і навіть моряків. При громадському товаристві “Просвіта” був створений молодіжний хор, а також діяв аматорський драматичний гурток.

В Колківській республіці була добре налагоджена структура управління з ознаками української державності. В ній знаходився штаб командира УПА-Північ Кліма Савура, відбувалися наради вищого командування УПА, ефективно працювала українська адміністрація. Було вирішено провести в інтересах населення земельну реформу, але цей план так і не здійснився.

Фашистські окупанти не могли спокійно дивитися на острів вільного життя на окупованих ними землях і робили все, щоб острів цей знищити. В жовтні 1943 року великі сили німецько-фашистських загарбників оточили Колки з трьох боків: з Луцька, Рожищ і Маневич. Внаслідок боїв частина населення містечка була знищена. Друга частина, якій вдалося втекти у ліс, згодом повернулась у Колки і почала його відбудову. Але з поверненням радянських військ і вона попала під смертельний енкаведистський прес, ім'я якому – вічна каторга ГУЛАГ.

Проти воїнів УПА, які боролися з німецько-фашистськими окупантами і які лишилися в Колках, був влаштований середньовічний терор, жертвами якого стали 903 борці за свободу і незалежність України. На сьогодні, як символ пам'яті про незабутніх героїв, є у Колках брацька могила з великим хрестом уторі.

Тамара Копилова

Література:

Сміян П.К., Сміян К.П. Народна Республіка на Волині в 1943 році // Волинь в Другій світовій війні та перші повоєнні роки: Матеріали наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 50-й річниці Перемоги над фашизмом. – Луцьк, 1995. – С.58-59.

Фірлей Р. “Літопис УПА” про визвольну боротьбу жителів

містечка Колки в роки німецько-радянської війни // Містечко Колки – важливий духовний осередок Волинського Полісся: (до 800-річчя заснування): Зб. доп., тез та повідомл. наук. конф. – Луцьк, 1997. – С.66-70.

Андрійчук М. Свято у Колках // Волинь. – 1993. – 4 листоп.

Берекета Б. Колківська республіка // Голос України. – 1994. – 14 січ.

Вербич В. Феномен Колківської республіки УПА // Нар. трибуна. – 1993. – 3 листоп.

Гнатюк П. За що ж мене карали? // Нова доба. – 1999. – 26 черв.

Гнатюк П. Повстанська Колківська Республіка // Волинь. – 1998. – 25 квіт.

Данилюк В. Бойовий гопак і рукопашний бій // Віче. – 2000. – 7 верес.

Данилюк В. Вони помирали стоячи... або Життя і смерть Колківської Республіки // Мол. Волинь. – 1993. – 26 листоп.

Данилюк В. Колки забули, як були столицею... // Мол. Волинь. – 1993. – 5 листоп.

Данилюк В., Кучерепа М., Хлопук Ю. Через могили до вічності... або Життя і смерть Колківської республіки // Мол. Волинь. – 1993. – 10 верес.

Лаврентьев У. Чи існувала Колківська республіка? // Нова доба. – 1998. – 24 жовт.

Лис В. Ватра слави повстанської республіки // Волинь. – 1998. – 13 жовт.

Новаківський І. Вела до боротьби мета велика // Нова доба. – 1999. – 27 лют.; 13,20 берез.

Повстанській Колківській Республіці – 55 літ // Нова доба. – 1998. – 26 верес.

Рожко В. А за тую волю золотую...: (Сторінки історії Колківської республіки) // Нар. трибуна. – 1993. – 7 серп.

Рожко В. Віків тебе не стерла течія... // Віче. – 1995. – 19 трав.

Романюк Н. Горіла ватра повстанська, палала... // Україна мол. – 1998. – 16 жовт.

Семенюк С. Річниця Колківської повстанської Республіки // Військо України. – 1994. - № 1. – С.58.

Юшковець П. Родом з “Колківської республіки”: Спогадами ділиться колишній житель села Годомичі Маневицького району, нині

ківверчанин Іван Якович Пацюк // Віл. шляхом. – 1997. – 23 серп.
Ющик С. Колківська Республіка: Неординарна сторінка історії
// Нар. трибуна. – 1993. – 21 серп.

29 ЧЕРВНЯ

**154 роки від дня народження Олени Пчілки
(1849-1930) – української письменниці, етнографа,
фольклориста, громадської діячки**

Творчий шлях Олени Пчілки розпочався наприкінці 70-х років XIX ст. Майже півстоліття трудилася вона на ниві української культури і літератури, виступаючи як прозаїк, поет, драматург, перекладач, літературний критик, фольклорист, етнограф, видавець, редактор. У становленні її як письменниці і громадського діяча, значну роль відіграв її брат Михайло Драгоманов, відомий вчений-історик, літературний критик, фольклорист і громадський діяч.

Ольга Драгоманова закінчила Київський зразковий пансіон шляхетних дівчат, де здобула ґрунтовні знання з літератури, оволоділа німецькою і французькою мовами. Ідеї, якими жила в той час громадськість Києва, захоплювали брата і сестру Драгоманових, їхнє найближче оточення. Серед знайомих Михайла Драгоманова був і П.А.Косач, який згодом став чоловіком Ольги, батьком Лесі Українки, її братів і сестер. Двоє синів і чотири доньки – красивих, розумних, талановитих – пішло в широкий світ з Косачівського дому.

Мудрим і доброзичливим дороговказом, люблячим і строгим поводителем для своїх дітей була мати – Олена Пчілка. “В дітей мені хотілося перелити свою душу й думки, - і з впевне-

ністю можу сказати, що мені це вдалося. Не знаю, чи стали б Леся й Михайло українськими літераторами, коли б не я? Може б стали, але хутчій, що ні... Власне я наважила й завше окружала дітей такими обставинами, щоб українська мова була їм найближчою, щоб вони змалку впізнавали її якнайбільше”, - згадувала Олена Пчілка.

За спогадів Ольги, Лесиної молодшої сестри: “Леся далі вчить з мамою німецьку і французьку, читає книжки на цих мовах. На різдво приїхав Михась у Колодяжне. Леся змагається з ним в перекладанні Гомера та Овідія. Недавно вона почала з мамою перекладати “Іліаду”. Цими ж святами Михась і Леся закінчили Гоголеві “Вечорниці”. А мама підшукала для них псевдоніми: Михайло Обачний і Леся Українка.”

Шестеро дітей вимагали багато уваги, материнських турбот. Лесина хвороба – то постійний материн біль.”Сьогодні я цілий день проплакала, - пише Олена Пчілка до матері, - тому що у Лілі виявляється початок тієї ж недуги, що й у Лесі: бідна Ліля теж почала кульгати на одну ногу... Хіба не досить, що стала калікою Леся, котрої милиці прямо як по душі моїй стукають”.

Потреба творити, незважаючи на всі клопоти і турботи, була незборимою. Тож зрозумілий підпис письменниці під рукописом вірша “Русалка”, написаним в Колодяжному: «Начато 21 вечером (1888 р., вересень - Н.П.), - писалось знов 22 вечером, а 23, за день і вечер кончено. Удача!.”

Ольга Петрівна вчить своїх дітей малюванню (у неї самої був хист живописця), музиці, історії. Подружжя Косачів виховувало і навчало своїх дітей самотужки: Ользі Петрівні здавалось, що школа зруйнує її намагання виховати дітей “в українській мові”. “Повинна я сказати, що хоч українських книжок для дітей майже не було, але все ж не так і мало було в сім’ї, де хотіли мати їх; це тим більш, що тоді у нас не розрізняли ще дитячої і не дитячої книжки. Діти з великою охою читали Кулішеві твори, оповідання Марка Вовчка. “Пана Твардовського” Гулака-Артемовського знали напам’ять.”

З гордістю і вдячністю Леся Українка називала свою матір найкращою, найрозумнішою, найталановитішою жінкою

світового рівня. А Олена Пчілка по-материнськи пишалася своїми дітьми, турбувалася про кожного з них, з любов'ю розказувала про всіх у листах до матері в Гадяч.

Домашні клопоти не перешкоджали творчості. Насичене високими устремліннями життя було зразком для дітей, а його благотворний вплив на них безсумнівний.

1880 - 90-і роки були часом розквіту літературної творчості Олени Пчілки. Вона працює над перекладами і виданням творів М.В.Гоголя, пробує сили в драматургії. Перша друкована п'єса-жарт на одну дію: "Сужена – не огужена!". 1882 року в Києві виходить книжечка поетичних перекладів "Українським дітям". Разом з М.Старицьким готує і видає альманах "Рада", в якому 1883 року було опубліковано поему "Козачка Олена". 1886 року в Києві виходить збірка її поезій "Думки-Мережанки". З початку 80-х років регулярно друкується в журналі "Зоря". 1887 року підготовлений разом з Н.Кобринською при активній підтримці Івана Франка альманах "Перший вінок" (в альманасі були надруковані дві її поезії та оповідання "Товаришки"). Завдяки Олені Пчілки побачили світ ""співомовки" Степана Руданського. Значне місце в літературному доробку Олени Пчілки посідають переклади. Вона знайомить широкий загал з народною музикою, українською вертепною драмою, мистецтвом українських кобзарів, народними казками, українськими колядками.

1901 року "Літературно-артистичне товариство" відзначило 25-річчя літературної діяльності Олени Пчілки. "...Ви поклали в основу своєї літературної діяльності любов до вселюдського прогресу, нерозривно зв'язану з любов'ю до всеменшого брата, до нашого простого, віками неволеного люду... Гарячою душею леліяли ви думку про кращу будущину рідного краю і ніколи не тратили віри в поступ і волю," – вітав ювілярку "Літературно-науковий вісник".

Початок нового віку приніс Олені Пчілці тяжкі втрати: смерть сина Михайла, Петра Антоновича, М.Старицького, М.Лисенка, а далі й Лесі. Олена Пчілка переїздить в Гадяч, а в Київ повертається 1924 року, коли її запрошують на роботу в Академію наук. 1925 року її обрано членом-кореспонден-

том Академії наук УРСР. В останні роки життя, коли почалися сталінські репресії проти української інтелігенції, Ольга Петрівна Косач також зазнала переслідувань.

Сьогодні Олена Пчілка повертається до нас своїми творами, які все частіше з'являються друком, статтями про неї, телепередачами, вечорами пам'яті. І так пророчо звучать рядки її твору, написаного 1892 року, сто літ назад:

*Не вмере поезія, не згине
творчість духа,
Поки живе земля, поки на
їй живуть,
Поки природи глас людина
серцем слуха,
Клопоти крамарські її ще
не заб'ють.*

Наталія Пушкар

Література:

Пчілка Олена. [Вірші]; Журавель та цапля: Казка // Українська дитяча література: Хрестоматія. – К., 2002. – С.162-173.

Пчілка Олена. “Минула молодість!... Мов пісня прошуміла!...” // Небо України: Поетич. антол. – К., 2001. – Кн. 1. – С.397.

* * *

Зборовська Н. Моя Лесі Українка: Есей. – Тернопіль: Джура, 2002. – 227с.

Леся Українка. Сюжети з життя в ілюстраціях і документах: Фотокнига. – К.: Спалах, 2001. – 167с.

Олена Пчілка // Небо України: Поетич. антол. – К., 2001. – Кн. 1. – С.397.

Стасюк Л. Волинська обласна універсальна наукова бібліотека і увічнення пам'яті Олени Пчілки // Лесі Українка і родила Косачів в контексті української та світової культури: Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Луцьк, 2001. – С.135-136.

Гуць М. Скорботна мати української культури (Олена Пчілка) // Жива вода. – 2002. - № 5. – С.1,8.

Іскорко-Гнатенко В. Віднайдено загублену сторінку ранньої біографії Олени Пчілки // Літ. Україна. – 2002. – 5 груд.

10 ЛИПНЯ

**80 років від дня народження О.В. Байдукова
(1923) – заслуженого художника України**

Олександр Васильович Байдуков – український художник, народився в селі Троїцьке на Запоріжжі 10 липня 1923 року. У простій селянській сім'ї мистецтво було в пошані. Мати – Параскева Микитівна – зуміла прищепити синові любов до малювання, тому ще у школі за ним закріпилася слава юного художника.

У 1939 році Олександр Байдуков успішно складає іспити до Дніпропетровського художнього училища, проте навчання переривається війною. Студент-другокурсник стає воїном, не забуваючи про олівець та блокнот. Весну 1945 року він зустрічає у Берліні.

Після демобілізації у 1947 році Байдуков переїздить жити на Полісся. Працює в Маневичах, потім у Ківерцівському лісопромкомбінаті художником-оформлювачем. У 1952 році він обирає для постійного місця проживання та роботи обласний центр Волині. У цьому ж році О.Байдуков став членом товариства художників, а з 1968 року – постійним учасником виставок. Перша персональна виставка художника відбулась у Луцьку 1969 року.

Із 1971 року О.В.Байдуков - член Спілки художників України. У 1989 році йому присвоєно звання заслуженого ху-

дожника УРСР, а 1993 року його обрано головою Волинської організації Спілки художників України.

Понад тисячу робіт у творчому доробку митця. Працюючи переважно в техніці олійного живопису, він вдосконалює свою виконавчу манеру в царині різних жанрів образотворчості: пейзажі та натюрморти, жанрових композиціях і портреті.

Пейзажі художника ліричні й витончені, позбавлені зайвого пафосу, надмірного возвеличення щедрот землі. Легко читається їх зміст, а палітра бринить дзвінким повноголоссям фарб.

Об'єктами натюрмортів О.В.Байдукова є гриби, волошки, маки, лілії, чебрець, наче втілення енергії землі, буяння її краси, щедрості, тепла. Вишиті рушники, домоткані ліжники, предмети домашнього вжитку – це на свій лад інтерпретація художника ідеї сімейного затишку, щастя, злагоди, достатку, а також теплий спогад дитинства.

Олександр Васильович Байдуков є автором кількох творчих серій: “Озера Волині”, “Дуби”, “Весняні квіти”. Ряд полотен, присвячених історичним місцям та подіям, об'єднані в цикли: “Запорізька Січ”, «Козацькі могили», “Пам'ятники архітектури України”. Найбільш відомим серед творчого доробку художника є твори “Озеро Світязь”, “Палац Лизогубів”, “Сон-трава”, “Дуб Сковороди”, “Битва під Берестечком”, “Легиони прилетіли”, “Звіробій цвіте”, “Будинок Л.Українки в селі Колодяжному” та ін.

О.В.Байдуков – учасник республіканських, всесоюзних та міжнародних виставок. Його творчий доробок репрезентують більше п'ятнадцяти персональних виставок в обласному центрі Волині (1969 р., 1973 р., 1977 р., 1983 р.), у містах Львів (1979 р.), Рівне (1982 р.), Люблін (1975 р.), Замосць (1991 р.) тощо. Найтепліші відгуки викликала чергова персональна виставка художника, яка проходила у серпні-жовтні 2001 року у картинній галереї (художньому музеї) – відділі Волинського краєзнавчого музею.

Творчість О.В.Байдукова відома не лише на Україні, а й за її межами. Роботи художника є власністю приватних та

музейних зібрань. У фондowych запасниках Волинського краєзнавчого музею зберігаються: “Пейзаж в Колодязному”, “Луцький замок”, “Волинський краєвид” та інші твори.

Нині Олександр Васильович продовжує багато працювати. Талант митця, примножений надзвичайною працелюбністю, є його життєвим кредо і вселяє надію шанувальникам його творчості на зустріч з новими роботами.

Олена Слота

Література:

Байдуков О.В. Кримський фронт: Уривок із книги // Мол. Волинь. – 1993. – 2 лип.

Байдуков О. Проблеми митців // Нар. трибуна. – 1992. – 9 груд.

* * *

Байдуков О.В. Персональна виставка творів: Каталог. – Луцьк, 1981. – 17с.

Персональна виставка творів О.В. Байдукова: Каталог. – Луцьк, 1985. – 12с.: іл.

* * *

Волинь на зламі століть: Історія краю (1989-2000рр.) – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про О.Байдукова – с.392-393.

Кудь В.О. Життя і творчість Олександра Байдукова // Минуле і сучасне Волині: Іст. постаті краю: Тези доп. та повідомл. V Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1991. – С.182-183.

Вербич В. Олександр Байдуков : “Такий мій світ” // Луцький замок. – 2001. – 11 жовт.

Визнання: Олександр Байдуков – лауреат мистецької премії імені Йова Кондзелевича // Волинь. – 1998. – 3 груд.

Віктор В. Полотна, що дивляться в душу // Луцький замок. – 2001. – 6 верес.

Гуменюк Н. Олександр Байдуков: “Я байдак із козацького роду” // Віче. – 1999. – 20 трав.

Гуменюк Н. Олександр Байдуков: “Я цілую ковилу і вклоняюсь лісам та озерам” // Віче. – 1998. – 16 лип.

Калиновська Н. Волинь у художніх полотнах Олександра Байдукова // Волинь. – 2001. – 28 серп.

Коли роки – не основне // Луцький замок. – 1998. – 16 лип.

Мистецька панорама українського десятиріччя: Луцьк // Образотворче мистецтво. – 2001. - № 1. – С.60.

Олександр Байдуков: “Козацтво утворилося від скіфів...” // Культура і життя. – 1998. – 1 лип.

Підгора В. Природа. Пам’ять. Вічність // Образотворче мистецтво. – 2001. - № 2. – С.59-60.

Підгора В. Як незнищений дух народу... // Жінка. – 2001. - № 5. – С.1.

Філатенко А. Запорожця зачарувала Волинь // Волинь. – 1998. – 21 лип.

Філатенко А. Сонячний пензель // Волинь. – 1999. – 13 серп.

Філатенко А. Щедра палітра Олександра Байдукова // Волинь. – 2000. – 29 серп.

Філатенко А. Ювілейна виставка Олександра Байдукова // Волинь. – 1998. – 11 лип.

Чечелюк П. Олександр Байдуков – майстер ліричного пейзажу // Високий замок плюс Волинь. – 2001. – 7 верес.

Якубюк А. Столичний вернісаж Олександра Байдукова // Віче. – 1999. – 6 трав.

* * *

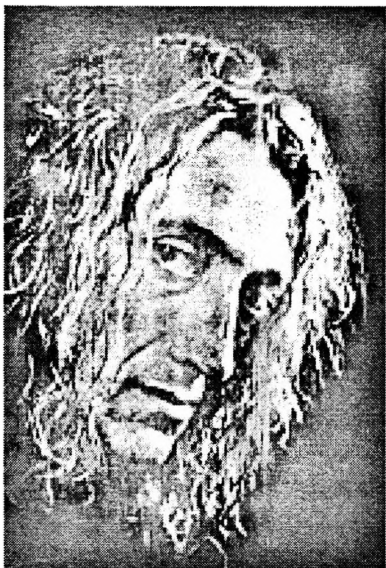
Байдуков Олександр Васильович // Митці України: Енцикл. довід. – К., 1992. – С.41.

Байдуков Олександр Васильович // Мистецтво України: Біогр. довід. – К., 1997. – С.36.

Байдуков Олександр Васильович // Художники Прикарпаття: Альбом. – К., 1989. – С.246.

23 ЛИПНЯ

50 років від дня народження В.В.Михайловського (1953) – засновника і режисера театру чоловічого балету в Санкт-Петербурзі (Росія)

Народився Валерій Володимирович Михайловський 23 липня 1953 року в селі Воротнів Луцького району. Його батьки переїхали на Волинь у 1944 році, після звільнення нашої області від фашистських загарбників. Талант до танцю у Валерія почав проявлятися в ранньому дитинстві. Мабуть в цьому відіграли важливу роль гени. Адже, його батько був художником. Помітивши, що Валерій – рідкісно обдарована дитина, рідні влаштували його в Луцьку балетну студію, яку він успішно закінчив в 1965 році, на-

вчаючись паралельно у Луцькій середній школі № 5. Луцьку балетну студію вела в той час Ірина Всеволодівна Маркіна – глибокий знавець балету. Саме вона найбільш клопоталась, щоб обдарованого хлопчика прийняли в Київське хореографічне училище.

В столиці Валерія навчали провідні педагоги хореографічного мистецтва : А.Васильєва, Г.Петренчук, В.Денисенко. Вони його навчали не тільки техніці, але й витримці у виснажливій праці, яка необхідна в балетному мистецтві. По закінченню училища (1971 р.) Валерій Михайловський переїхав до Одеси і став солістом Одеського театру опери та балети, де був на той час досить професійний колектив. Тут, в Одесі, на сцені театру опери та балету Валерій виконував провідні партії в балетах “Лебедине озеро”, Жізель”, “Шопе-

ніана”, “Есмеральда”, “Анна Кареніна”, «Дон Кіхот» та інші. Валерій став улюбленцем публіки.

У 1977 році до Одеси завітала з гастролями трупа “Нового балету” із Ленінграда. Її керівник, видатний балетмейстер Борис Ейфман високо оцінивши талант Михайловського, запропонував працювати в Ленінградському театрі опери та балету.

З 1977 по 1991 роки Михайловський став виконавцем головних партій балетів Санкт-Петербурзького театру, серед яких князь Мишкін в опері “Ідіот”, граф Альмавіва в “Шаленому дні”, Мальволю в “Дванадцятій ночі», Воланд у “Майстрі і Маргариті” та інші.

Багато шанувальників творчості Валерія Михайловського дивувалися його залізній волі. Він міг танцювати хворим, танцювати по 20 спектаклів на місяць. Дивувалися тому, що в кожному спектаклі артист відкривав глядачам щось нове у собі, у своїх образах.

У 1991 році, після двадцяти років “каторги у квітах” (за висловом Ф.Г.Раневської) Валерій Михайловський пішов на творчу пенсію і не підозрюючи, що через кілька місяців знову повернеться на сцену. Валерію вдалося перейти межу, за якою виконавець, нехай навіть найталановитіший, стає художником. Адже, у 1992 році він заснував власний чоловічий театр опери та балету і став піонером в новому напрямку балетного мистецтва. Михайловський поставив чоловіків на пуанти і вони виконували жіночі партії з класичного репертуару. Але найголовніше, що талановитим танцівникам-чоловікам вдалося за допомогою пластики передати емоційність та чуттєвість жіночої натури.

Експериментаторство сучасної хореографії, яку показав глядачеві Валерій Михайловський, високо оцінили знавці танцю за межами України та Росії. Йому присвячені сотні рецензій і репортажів, статей і оглядів. Йому гаряче аплодували в театрах США, Канади, Іспанії, Куби, Німеччини, Франції, Ізраїля, Японії.

Тамара Копилова

Література:

Мартінова О. “Диво на пуантах” // Культура і життя. – 1996. – 30 жовт.

Романюк Н. Про пуанти, таланти і “штопор” // Україна мол. – 2000. – 23 черв.

Сидько В. Воротнівський хлопець керує чоловічим балетом у Санкт-Петербурзі // Вісник. – 2000. – 13 квіт.

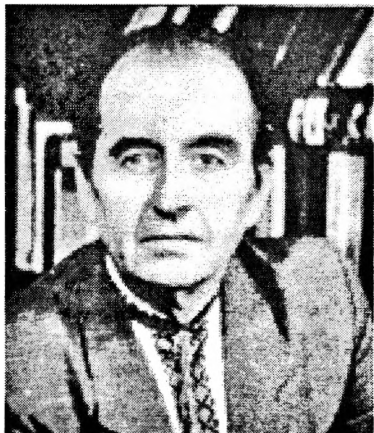
Сидько В. Його життя – балет // Слава праці. – 2000. – 18,25 листоп.; 2 груд.

Супертеатр Михайловського // Віче. – 1995. – 18 серп.

Якубук А. Театр Михайловського // Волинь. – 1997 - № 3. – С.138-149.

27 ЛИПНЯ

**70 років від дня народження Є.Л.Грушки
(1933-2001) – українського письменника, журналіста**

Народився Євген Грушка 27 липня 1933 року в селі Солотвині Ковельського району, де закінчив семирічну школу. Потім навчався у Камінь-Каширському педучилищі. У 1958 році Євген Грушка закінчив факультет журналістики Київського Державного університету імені Тараса Шевченка.

Деякий час працював у Ковельській газеті, згодом в обласній газеті “Волинь”.

Друкувався Євген Грушка в українській, російській, білоруській пресі, в літературно-публіцистичних збірниках, альманахах. Коло його журналістського зацікавлення – проблеми українського національного відродження, української мови як державотворчого фактора.

А ще Євген Грушка доклав багато зусиль до встановлення ветеранства багатьох волинян, які були у вересні 1939 року в рядах польської армії. Цій проблемі він присвятив чимало статей та публікацій. Під керівництвом Євгена Грушки проводився вечір зустрічі ветеранів, які брали участь у Польській оборонній війні 1939 р.

Читачі “Волині” знали Євгена Грушку як автора цікавих, небайдужою рукою написаних публіцистичних статей. Його роботи високо цінили колеги-журналісти, вони також відзначені і урядовими та обласними нагородами : Грамотою Президії Верховної Ради СРСР, Грамотою Спілки журналістів України, медаллю Лауреат обласної літературно-мистецької премії імені Агатангела Кримського.

Тамара Копилова

Література:

Грушка Є., Петрушак К. Степан Іванович Бойко. – Львів: Каменяр, 1973. – 126с.

Грушка Є. Віч-на-віч з часом; Води у Бузі сплигло немало... // Ми – волинські журналісти. – Луцьк, 1999. – С.14-17, 24-29.

Грушка Є. Храми рідного слова: Як Олена Пчілка утверджувала і захищала українську мову // “Волинь” у нашій долі: Докум. зб. – Луцьк, 1999. – С.33-45.

Грушка Є. Від Бугу до Стиру: Волинській області – 60 // Волинь. – 1999. – 4 груд.

Грушка Є. В’їдлива допитливість ветерана // Волинь. – 1995. – 20 квіт.

Грушка Є. Втрачена перлина: Трагічна доля старовинного храму // Волинь. – 1992. – 14 лип.

Грушка Є. З минулих літ: Про що писали колись // Рад. Волинь. – 1990. – 31 серп; 4,15 верес.; 9,16,17,26 жовт; 1,7,9,16,20 листопад.; 23 груд.; 1991. – 3,16,22,30 січ.; 6,12,23 лют.; 1,7,27 берез.; 13 квіт.; 4 черв.; 2, 18 лип.; 23 серп.; 15 жовт.; 7 груд.

Грушка Є. Коли ще Любомля і Ратен належали до Холмської землі // Волинь. – 2000. – 16 груд.

Грушка Є. На Волині шанували Петлюру // Волинь. – 1999. – 22 трав.

Грушка Є. Покликали сурми до бою: 80 років тому створено легіон українських січових стрільців // Волинь. – 1994. – 6 серп.

Грушка Є. 50-річчя акції “Вісла” // Волинь. – 1997. – 10 квіт.

Грушка Є. Січові стрільці на Волині: 3 освітянського коша // Рад. Волинь. – 1992. – 11 січ.

Грушка Є. Сліди королівських клейнодів ведуть на Волинь // Волинь. – 1996. – 7 верес.

Грушка Є. Старі могили над Стоходом // Волинь. – 1996. – 1 листоп.

Грушка Є. Столітній ювілей... ножа, якого нещодавно подарували Президентові України Л. Кучмі під час його перебування на Волині // Волинь. – 1997. – 5 лип.

* * *

Грушка Євген Леонідович // “Волинь” у нашій долі: Докум. зб. – Луцьк, 1999. – С.33.

Довір'я: Євген Грушка – представник благодійного фонду відродження Києво-Могилянської академії // Волинь. – 1998. – 6 жовт.

Євгену Грушці – 60 років // Волин. вісник. – 1993. – 30 лип.

Козачук Р. “А на шляху – то прірва, то стіна...” // Волин. вісник. – 1994. – 25 листоп.

Коперкевич В. “А тим, що Вітчизні служили, дорога на небо відкрита...” // Волинь. – 2001. – 15 листоп.

Лауреати премії імені Агатангела Кримського // Літ. Україна. – 1995. – 5 січ.

Названо лауреатів // Волинь. – 1994. – 27 груд.

Пам'ятаємо тебе, дорогий колего // Волинь. – 2001. – 13 жовт.

Рік з нами немає Євгена Грушки // Волинь. – 2002. – 8 жовт.

1 СЕРПНЯ

**90 років від дня смерті Лесі Українки
(1871-1913) – видатної української поетеси,
драматурга, громадської діячки**

“... Се вже починався єгипетський захід. Там сонце уміє вдавати переможця в остатній час перед неминучою поразкою, і так гордо та весело, без найменшої тіні вечірнього суму,

сипле барвисті дари на небо, на пустиню, на велику ріку і на кожну дрібную дрібницю своєї улюбленої країни, що навіть на одну хвилину перед навалом темряви якось не йметься віри її неминучості..." ("Екбаль-гбнем", 1913).

"...Сонце уміє вдавати переможця..." Лесі те вміння було властиве з дитинства :

*...Я була малою горда,-
Щоб не плакати, я сміялась.*

Як і розуміння того, що з першою подорожжю до Єгипту почався рух до "легенди": "...Вже, видно, мені на роду написано бути такою *princesse lointaine**, пожила в Азії, поживу ще в Африці, а там... Отак все посуватимусь далі та далі – та й зникну, обернуся в легенду... Хіба ж це не гарно? (з листа до Г.М.Комарової, 23 березня 1909 р., Телаві).

На початку червня 1913 року в Кутаїсі поетеса вже стояла на межі, за якою була легенда. Хоча й не вірилося в її неминучість.

"Я от почала вже нове оповідання писати – пишу, правда, помалу, в інтервалах між підвищенням t°, (значить, ранками), і то тоді, коли Кльоні нема дома... Як напишу оповідання, то й зарібок буде, бо воно вже "наперед прийняте", - писала Леся в листі до матері 11 червня 1913 р.

А зарібок був конче потрібний: "...треба платити за квартиру, треба їсти-пити та ще й хоч рохи ліків купувати... Речі продовжуємо продавати" (з того ж листа).

"... я тепер абсолютно "безгрішна", а хвороба моя ніяк не допускає ще більшої економії, ніж та, з якою я тепер живу. Кльоня працює навіть понад силу, а платять йому нижче заслуги, тільки компліментами надолужують; проба перевестись на іншу посаду двічі провалилась, і близької перспективи на щось ліпше нема. Отже, я мушу якось старатись хоч що-небудь собі здобувати на свої потреби. В теорії я маю тепер більші заробітки, бо норму гонорару мені побільшено, але на практиці проклята слабкість мене "підсадила"... Я, правда, почала писати нове оповідання для «Вісника» (з листа до М.Кривинюка, 20 червня 1913 р., Кутаїсі).

"Екбель-гбнем", останнє оповідання ("до віршів же поки що не беруся – того то вже сама боюся") "проклята слабкість"

не дала закінчити. Вперше воно було надруковано в 10-ій книзі "Літературно-наукового вісника" з редакторською приміткою: "Це мала бути повість з арабського життя; в ній Леся Українка хотіла дати нам образ, становище і психологію арабської жінки, яка вже прилучена трохи до зовнішньої європейської культури, але мусить жити ще в оточенні східного життя".

Задум створити новелу і дитяче оповідання на єгипетські теми виник у Лесі Українки ще в Гелуані, під час останнього лікування в Єгипті. Про це вона писала Ользі Кобилянській (21 березня 1913 р., Гелуан) : "Зацікавлювало мене життя, а радше психологія тутешнього мусульманського гаремного жіноцтва... і тутешніх "дітей вулиці", що зростають зовсім-таки "під голим небом" і напрочуд уміють дати собі раду..."

Можливо, Леся підсвідомо готувала себе до життя в мусульманському світі :

"...якщо до осені нічого не вийде з переводом у Новочеркаський округ (ще деяка надія єсть), то треба подаватись у Середню Азію, де вже напевне можна мати місце, аби хіть. Се прикро через те, що далеко і чужо,... але там на всіх посадах збільшена плата, багато дається на переїзд... та й інші вигоди є. Головно ж, ми надіємось, що може, тамошній клімат до значної міри замінить Єгипет, бо там надзвичайно сухо, здебільшого тепло, навіть гаряче, зима недовга... Може, провівши 2-3 роки без перерви в сухому краю, .. я поправлюся хоч так, щоб не бути інвалідом... (з листа до сестри Ольги, 20 червня, 3 липня 1913 р., Кутаїсі).

Не судилося, не збулось...

Лишався місяць земного життя до межі, за якою – безсмертя.

*...Будуть приходити люди,
вбогі й багаті, веселі й сумні
радощі й тугу нестимуть мені,
їм промовляти душа моя моя буде...*

Наталія Пушкар

Літературу – див. 25 лютого.

* Далскою царівною

7 СЕРПНЯ

75 років від дня народження О.І.Бренчука (1928) – волинського краєзнавця

7 серпня 1928 року у с.Залізниця, тепер Любешівського район народився Олексій Іванович Бренчук - волинський краєзнавець, дослідник Любешівщини, ініціатор створення і перший директор Лобненського музею партизанської Слави у Любешівському районі на Волині.

Навчався у Залізницькій та Любешівській школах, Камінь-Каширському педагогічному училищі. У 1963 році закінчив історичний факультет Київського державного університету. Вчителював у школах Любешівського району. З того часу захопився краєзнавством. Для вивчення матеріалів з історії населених пунктів Любешівського району працював в архівах Бреста, Мінська, Гродно та Вільнюса, підтримував зв'язок з музеями та науковими бібліотеками. Публікував статті в газетах, журналах. Брав участь у підготовці книги "Любешівщина. Історико-краєзнавчий нарис" (1996р.). Зробив значний внесок у розвиток музейної справи в районі. Нині проживає в с.Рудка Козинська Рожищенського району.

Олександр Вернидубов

Література:

Бренчук О. Джерела з історії Любешівського району XIX – початку XX століття // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства: Тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1994. – С.88-91.

Бренчук О. З історії містечка Любешова в XV-XVIII століттях // Минуле і сучасне Волині: Літописні міста і середньовічна культура: Матеріали VIII Волин. обл. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1998. – С.70-71.

Бренчук О.І. З історії міста Рожище (XII-XIXст.) // Історія України: Маловідомі імена, події, факти: (36. статей). – К., 1999. – Вип. 7. – С.362-365.

Бренчук О.І. Історичне краєзнавство в сільській школі // V

Всеукраїнська конференція “Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України”: Тези доп. та повідомл. – К.; Кам’янець-Подільський, 1991. – С.415-416.

Бренчук О.І. Комплексне використання краєзнавчого матеріалу в навчально-виховній роботі // Минуле і сучасне Волині: Тези доп. та повідомл. III Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1989. – С.200-201.

Бренчук О.І. Краєзнавець-ентузіаст В.М. Кмецинський // Минуле і сучасне Волині: Історичні постаті краю: Тези доп. та повідомл. V Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1991. – С.17-18.

Бренчук О.І. Любешів в останні воєнні та перші повоєнні роки (1944-1949) // Волинь у Другій світовій війні та перші повоєнні роки: Матеріали наук. іст.-краєзн. конф., присвяч. 50-й річниці Перемоги над фашизмом. – Луцьк, 1995. – С.14-15.

Бренчук О. Позакласна історико-краєзнавча робота в школі // Шоста Всеукраїнська конференція з історичного краєзнавства. – Луцьк, 1993. – С.356.

Бренчук О. Село Залізниця у XVII-XIX ст. // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і край: Матеріали IX наук. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1998. – С.245.

Бренчук О. Десять років переселяємось... // Волинь. – 2001. – 7 лип.

Бренчук О. Дорога мені фотографія // Віче. – 1999. – 7 жовт.

Бренчук О. З іменем краєзнавця Богуна // Луцький замок. – 2002. – 1 серп.

Бренчук О. За сіно судили діда // Віче. – 1999. – 1 лип.

Бренчук О. Зустріч з іншим Любешовом // Нове життя. – 1998. – 5 верес.

Бренчук О. Коли ми скажемо правду про Олексія Федорова? // Віче. – 2000. – 16 берез.

Бренчук О. Краєзнавство: коли ж настане світлий день? // Луцький замок. – 1999. – 23 груд.

Бренчук О. Краєзнавцям потрібна підтримка // Луцький замок. – 1999. – 13 трав.

Бренчук О. Невтомний краєзнавець // Волинь. – 2000. – 15 квіт.

Бренчук О. Позаду – чотири століття // Нове життя. – 1998. – 4 лют.

Бренчук О. Про місцеві назви села Залізниця // Нове життя. – 2002. – 2 квіт.

- Бренчук О. Про що на селі у нас говорять // Віче. – 2001. - № 3. – С.98-99.
- Бренчук О.Рожище у 1870-му // Наш край. – 2000. – 22 січ.
- Бренчук О. Село глибокого Полісся: До 350-річчя першої писем. згадки про с.Залізниця // Волинь. – 2001. – 20 лют.
- Бренчук О. Село партизанської слави // Наш край. – 2000. – 22 лип.
- Бренчук О. Селу не позаздриш // Віче. – 1999. - № 3. – С.93-94.
- Бренчук О. Сто років тому // Нове життя. – 1997. – 4 черв.
- Бренчук О. У плінні літ // Нове життя. – 1997. – 30 лип.
- Бренчук О. “Хто писатиме за нас власну історію?” // Волинь. – 2002. – 6 серп.
- Бренчук О. Чи потрібні нині краєзнавці? // Луцький замок. – 2001. – 28 черв.
- Бренчук О. Чому наша земля стала чужою? // Віче. – 2001. – 22 берез.

* * *

- Тинчук В. Спокій таким тільки сниться // Нове життя. – 1998. – 8 серп.
- Черняк М. ...І свій шлях широкий // Нове життя. – 1998. – 3 жовт.

22 СЕРПНЯ

60 років від дня народження Л.Є. Литвина (1943) – українського художника

Леонід Ігорович Литвин народився 22 серпня 1943 року в с. Ощів Горохівського району Волинської області. У шкільні роки навчався в студії малювання у Палаці піонерів під керівництвом П.К.Сензюка. У 1968 році закінчив відділ художнього розпису Львівського училища прикладного мистецтва імені І.Труша, після чого приїхав до Луцька. Працював за направленням у Волинських художньо - виробничих майстернях Художнього фонду УРСР. У 1990 році вступив до Спілки художників України.

Леонід Литвин почав брати участь у художніх виставках ще у студентські роки, проте початком його творчої діяльності

слід вважати 1968 рік. Він - учасник обласних, республіканських та зональних виставок, Міжнародного пленеру художників, який проходив у 1997 році в м.Пінську (Білорусь).

Із 1972 року творчу спадщину художника презентують ряд персональних виставок. У 1998 році у галереї мистецтв обласної організації Співки художників України проходила чергова персональна виставка Л.Литвина з нагоди 30-річчя його творчої діяльності.

Тематичний діапазон художника досить широкий : історичні миті Київської Русі та Козаччини); пейзажі, написані під враженнями подорожей Запол'я, Далеким Сходом; натюрморти, що оспівують багатство рідного краю ; портрети сучасників; в минулому залишилися замовлення на мозаїку та розписи для громадських споруд міст та сіл. Твори художника зберігаються у приватних та державних зібраннях України, Росії, Білорусі, Німеччини, Польщі тощо.

Нині Леонід Ігорович Литвин мешкає в Луцьку, працює в галузі станкового живопису.

Олена Слота

Література:

Виставка творів художника Литвина Л.Є. – Луцьк, 1972. – 4с.
Каталог третьої персональної виставки живопису Леоніда Литвина. – Луцьк, 1980. – 20с.

* * *

Волинь на зламі століть: Історія краю (1989-2000рр.). – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про художника Л.Литвина. – с.393.

Гевелюк М. Поповнення Спілки художників // Рад. Волинь. – 1990. – 11 груд.

Гуменюк Н. Від Русі до русалок // Віче. – 1998. – 17 верес.

Гуменюк Н. Він відтворював свою епоху // Віче. – 1999. – 11 лют.

Гуменюк Н. Міжнародний пленер художників “Мальовничі плеса” // Віче. – 2002. – 12 верес.

Гуменюк Н. “Творчий десант” на берегах Піни // Віче. – 1997. – 25 верес.

Жидчук О. Мистецький світ Леоніда Литвина // Луцький замок. – 1997. – 6 листоп.

Ковальчук В. Нова виставка у Ковелі // Вісті Ковельщини. – 1999. – 9 лют.

Куцик О. Сонце на кінчику пензля // Досвіт. зоря. – 1997. – 11 груд.

Пипко М. Дві п'ятірки долі // Луцький замок. – 1998. – 17 верес.

Сидько В. Диявол – постать історична // Віче. – 1997. – 6 листоп.

Філатенко А. Оцінку художникам дають їх шанувальники // Волинь. – 2000. – 24 жовт.

Цюриць С. Художники Волині у Києві // Луцький замок. – 2002. – 18 лип.

* * *

Литвин Леонід Єгорович // Митці України: Енцикл. довід. – К., 1992. – С.361.

27 СЕРПНЯ

50 років від дня народження В.П.Марчука (1953) – українського художника

Марчук Володимир Павлович народився 27 серпня 1953 року в селі Клюськ Турійського району Волинської області. Навчався у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва на кафедрі проектування інтер'єрів та меблів. У 1980 році, після завершення навчання, В.Марчук приїхав до Луцька, де розпочав свою творчу діяльність. Із 1985 року він стає учасником художніх виставок,

у 1990 році – членом Співки художників України, а в жовтні 1994 року обирається головою Волинської організації Співки художників України.

Нині Володимир Марчук мешкає в обласному центрі Волині. Працює в галузі станкового та монументального живопису. Творчий доробок художника представляють монументальні настінні розписи, панно. До найбільш відомих творів станкового живопису можна віднести серії “Велика утопія” (1992 р.) та “Святі”.

Олена Слота

Література:

Волинь на зламі століть: Історія краю (1989-2000рр.). – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про художника В.Марчука – с.392.

Волошко А. Як живеться художникам // Волинь. – 2002. – 20 квіт.

Гевелюк М. Поповнення Співки художників // Рад. Волинь. – 1990. – 11 груд.

Гуменюк Н. Володимир Марчук : “До поняття свободи творчості ще треба доростати” // Віче. - 1999. – 7 жовт.

Гуменюк Н. День художника // Віче. – 1999. – 14 жовт.

Мертинець С. Діснейленд – своїми руками // Вісник. – 1998. – 19 лют.

Мистецька панорама українського десятиріччя: Луцьк // Образотворче мистецтво. – 2001. - № 1. – С.60.

Степанюк Ф. Посада художника Володимира Марчука // Нар. справа. – 1997. – 30 січ.

Філатенко А. Волинська школа художників: Без підтримки їй розвиватись важко // Волинь. – 1999. – 16 листоп.

7 ВЕРЕСНЯ

75 років від дня народження Є.С.Лещук
(1928) – української поетеси

Лещук Євгенія Степанівна народилась в с.Квасів Горохівського району.

Після закінчення медінституту працювала у Волинській області, зараз – у Львові. За професією лікар-психіатр, кандидат медичних наук.

Вірші почала писати ще з юності, її поезії неодноразово опубліковувались на сторінках газет, обласних та республіканських, в журналах – “Радянська жінка”, «Ранок», “Прапор”, “Жовтень”, “Україна”, репетруарному збірнику “Райдуга”, колективному збірнику “Пісня і праця” та ін. Багато віршів Є.Лещук покладено на музику.

В 1958 році у видавництві “Каменярь” вийшла перша збірка поезій Є.Лещук “Мамині квіти”, яка привернула увагу читачів, за висловом Євгена Сверстюка “поетичною наївністю і чистотою серця”. В 1991 році вийшла друга збірка поезій – «Дорогою птахів», а до збірки “Мої ластівки”, що вийшла друком в 1995 році, крім поезій увійшли ще й казки для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Творчого доробку поетеси додали збірки поезій “Прибій” (1997 р.) та «Ритми душі» (1998 р.).

Поезія Є.Лещук пройнята любов’ю до рідної землі, батьків, устремліннями до краси душі, відчуттям єднання людини з світом природи, благоговіння перед тривогою сучасника за долю світу. Її поезії пройняті вболіванням за рідну мову, рідну культуру, історичні священні пам’ятки України.

*Я зросла поміж легенд Волині
З білими лілеями в руках
Не було ні пташки, ні травинки
Котрих я б не знала на лугах.*

Є.Лещук.

Ольга Гриморович

Література:

Лещук Є. Берестечко. Свята дорога: Поезіофотоальбом. – Львів: Каменяр, 1995. – 102с.

Лещук Є. Вершина: Поезії. – Ареццо: Вид-во Маріо Де Філіппіса, 1999. – 55с.: іл. – Укр., італ.

Лещук Є. Дорогою птахів: Лірика. – К.: Рад. письменник, 1991. – 126с.

Лещук Є.С. Мамині квіти: Поезії. – Львів: Каменяр, 1985. – 44с.

Лещук Є. Мої ластівки: Вірші, пісні, казки для дітей дошк. та мол. шк. віку. – Львів: Логос, 1995. – 35с.

Лещук Є. Прибій: Лірика. – Львів: Стрім, 1996. – 71с.

Лещук Є. Ритми душі: Пісні. – Львів: Поллі, 1998. – 123с.

Лещук Є. Срібна троянда. – Львів: Місіонер, 2000. – 145с.: іл. – Укр., італ.

Лещук Є. Танцюю з вітром: Лірика. – Львів: Каменяр, 1997. – 52с.: іл. – Укр., польськ.

Лещук Є. Зустріч // Незгасна зоря України: Поетич. антологія. – Луцьк, 2001. – С.42.

Лещук Є. Поезія не знає кордонів // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спілки письменників України. – Луцьк, 2001. – Вип. 8. – С.109-111.

Лещук Є. Рідна мова; Вірність: [Вірші] // Жінка. – 1998. - № 10. – С.21.

Лещук Є. Скрижали: [Поезії] // Дзвін. – 1998. - № 8-9. – С.83-84.

Лещук Є. Солов'їна пісня для тата // Волинь. – 2000. – 12 серп.

* * *

Поетеса з Лесиноного краю // Літопис Волині. – Вінніпег, 1999. – Ч.19-20. – С.122-123.

Чучман Л. Горохів: Іст.-краєзн. нарис. – Луцьк: Надстир'я, 2001. – 220с.

Про Є.Лещук – с.165-166.

Зросла поміж легенд Волині // Горох. вісник. – 2002. – 22 серп.

Її любов обняла весь світ // Горох. вісник. – 2002. – 7 верес.

Ланівець О. “Срібна троянда” Євгенії Лещук // Досвіт. зоря. – 2001. – 15 берез.

Ліщишина Л. Її любов обняла світ // Горох. вісник. – 2001. – 3 лют.

Ляшук Є. Відзначення ювілею Лесі Українки в Італії // Літ. Україна. – 2001. – 25 жовт.

Є відомості про присудження Є.Лещук Міжнародної премії Миру за книгу “Срібна троянда”.

Пипко М. Вечір, окрилений словом // Луцький замок. – 1999. – 20 трав.

Філатенко А. “Срібна троянда” Євгенії Лещук // Волинь. – 2001. – 6 берез.

* * *

Лещук Євгенія Степанівна // Літературна карта Волині: Бібліогр. покажч. – Луцьк, 1988. – С.76.

18 ВЕРЕСНЯ

**75 років від дня народження П.К.Сензюка
(1928) – українського художника**

Петро Костянтинівич Сензюк народився 18 вересня 1928 року в с. Сахни Летигівського району Хмельницької області. Батьки художника – звичайні подільські селяни були, однак, справжніми носіями українського національного духу. В родині культивувались ідеї відданості рідному краю, шанобливе ставлення до українських народних традицій. Батько – Ко-

стянтин Йосипович та дядько Василь Йосипович брали участь в національно-визвольних змаганнях на Поділлі 19-х – 20-х років минулого століття.*

Середню та художню освіту здобув, навчаючись у Київській художній середній школі ім.Т.Шевченка в 1944 – 1951 роках (живописно- педагогічне відділення).

Вчителі з фаху: Л.Мучник, М.Павлюк, П.Злочевський.

Від 1951 року П.К.Сензюк мешкає на Волині. Спочатку працює в обласному музично-драматичному театрі ім.Т.Шевченка. Дещо пізніше приступає до викладання в художніх студіях Палацу піонерів та Будинку народної творчості, започаткувавши справу виховання художньої еліти краю. За його ініціативою 1961 року в Луцьку було засновано Дитячу художню школу. З перших днів існування цього закладу і аж до пенсійного віку (1989) П.К.Сензюк був незмінним його директором. Упродовж цього часу він виховав декілька поколінь митців, котрі після навчання у Луцькій художній школі вступали до найпрестижніших учбових закладів СРСР, а опісля закінчення їх поверталися на Волинь фахівцями різноманітних художніх спеціальностей (Є.Ходаківський, Б.Федорук, О.Валента, Л.Литвин, М.Головань, ін.). Великий досвід педагога прислужився Петрові Костянтиновичу під час створення посібника “Композиція в декоративному мистецтві” (1989).

З перших днів у Луцьку П.К.Сензюк активно творчо працює і як художник-графік, живописець. Стилистичний метод його ґрунтується на основі естетики реалізму та використанні імпресіоністичних прийомів, що додають творам особливої легкості й невимушеності. Життєстверджуючі, оптимістичні нотки, захоплення красою навколишнього світу притаманні об’ємним циклам пейзажів та натюрмортів. Низка портретів фіксує образи сучасників митця. Роздуми над історією рідного краю, долею власного народу стали підґрунтям у створенні живописної серії, присвяченої голодомору в Україні. Провідні

* Р.Коваль. Отаман святих і страшних. Вид. Просвіта, К., 2000.

твори художника: “Хутір Віл”, «Краса України – Поділля», “Гурзуф”, “Голодомор в Україні”.

Визначне місце в творчій практиці П.К.Сензюка займає народне мистецтво. Українське ткацтво, вишивка, писанкарство, витинанка, кераміка завжди були для нього невичерпним джерелом натхнення. У 1991 році він вступає у члени Волинського осередку Національної Спілки майстрів народного мистецтва України. Його твори часто експонуються на всеукраїнських, обласних виставках народного мистецтва. Сьогодні художник готується до персональної, третьої по рахунку виставки живопису.

Зоя Навроцька

Література:

Світ захоплень: Живопис – Петра Сензюка. Жіночі прикраси з бісеру – Ірини Сензюк. – Луцьк, 1998. – 4с.

Виставки: вернісаж художника в СБУ // Волинь. – 2000. – 11 квіт.

Гуменюк Н. Петро Сензюк: “Я мандрував дорогами великих” // Віче. – 1998. – 23 квіт.

Гуменюк Н. Творчий тандем Сензюків // Віче. – 1997. – 25 верес.

Левицька Т. Барвиста палітра художника // Волинь. – 1994. – 1 груд.

Лініченко А. Світ гармонії та душевної рівноваги // Нар. трибуна. – 1995. – 6 жовт.

Степанюк Ф. Коріння художника Петра Сензюка // Нар. справа. – 1994. – 23 груд.

Черняк В. “...І визволи мене від многих і лютих спогадів...” // Аверс-прес. – 1998. – 10 груд.

27 ВЕРЕСНЯ

**50 років від дня народження М.Ю.Рябчука
(1953) – українського літературознавця, поета,
критика**

Рябчук Микола Юрійович (27.IX.1953, с. Рованці Луцького району) український письменник, критик. Закінчив Львівський полтехнічний інститут. Працював у журналі «Всесвіт» (Київ). Нині член редакційної колегії часопису «Критика» (Київ).

У 1985 році вийшла книга М.Рябчука «Потреба слова». Першу книгу молодого критика пронизує ідея, яку можна визначити як загострену потребу соціально художньо вагомого слова - слова, що втілює яскраву духовність ліричного героя, високу міру громадянськості і мистецької обдарованості його творців. У книзі аналізується творчість широкого кола сучасних українських поетів.

«Зима у Львові» (1989) - запізнілий поетичний дебют тридцятишестирічного Миколи Рябчука, що більше відомий читачеві, як літературний критик. Поруч із новим творами, написаними у 80-ті роки й опублікованими останнім часом у періодиці, автор включив до збірки цілий ряд давніх поезій, що з різних причин не могли бути видрукувані раніше. Послугуючись засобами гротеску і сарказму, розмаїтої стилізації, автор відтворює атмосферу духовного фальшу й застою у болісному сприйнятті своїх міських ровесників. Водночас уся книга М.Рябчука - це чесний і наполегливий пошук духовних орієнтирів і твердження справжніх гуманістичних цінностей. Рябчукові вірші не розраховані на емоційність або українську сентиментальність. Короткі ритмічні рядки, емоційні повтори, глузливий тон - усі ці поетичні засоби спо-

ріднюють злободенні віри Рябчука з громадянською сатиричною українською поезією.

У 2000 році світ побачив дві нові книги Рябчука Миколи Юрійовича: «Від Малоросії до України: Парадокси запізненого націєтворення»; «Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і «розбудова держави».

У 2002 р. М. Ю. Рябчук був нагороджений високою церковно-громадською нагородою — Капітула примирення за правдиве висвітлення непростой історії українсько-польських взаємин.

Олександр Пальоха

Література:

Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізненого націєтворення. — К.: Критика, 2000. — 303с.

Рябчук М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і «розбудова держави». — К.: Критика, 2000. — 271с.

Рябчук М.Ю. Зима у Львові: Вірші різних років. — К.: Молодь, 1989. — 112с.

Рябчук М.Ю. Потреба слова: Літ.-крит. ст. — К.: Рад. письменник, 1985. — 223с.

* * *

Грабовський С. Креоли, креоли, навкруг самі креоли... // Сучасність. — 2001. - № 10. — С.68-77.

Гуменюк Н. Миколі Рябчуку вручено Капітулу // Віче. — 2002. — 21 листоп.

Гумецька А. Поет Микола Рябчук // Сучасність. — 1990. - № 12. — С.16-31.

4 ЖОВТНЯ

73 роки від дня смерті Олени Пчілки (1849-1930) — української письменниці, етнографа, фольклориста, громадської діячки

Див. 29 червня.

14 ЖОВТНЯ

**70 років від дня народження Г.О.Юхимчука
(1933) – українського письменника, журналіста**

Народився Георгій Олександрович Юхимчук в с.Милуші Луцького району 14 жовтня 1933 року. У 13 років залишився сиротою і мусив заробляти на життя. Навчався в місцевій середній школі. З дитячих літ працював у власному господарстві, потім – у колгоспі завідувачем сільського клубу. 1953 року вступив на історико-філологічний факультет Луцького педагогічного інституту. Вчителював, працював на комсомольській і партійній роботі. Закінчив факультет журналістики

Київської вищої партійної школи. Працював заступником головного редактора газети “Волинь”, тривалий час очолював обласне редакційно-видавчє підприємство “Надстир’я”, був завідувачем редакційно-видавничого відділу “Вежа” Волинського державного університету, де працює і нині.

Перші літературні спроби зробив під впливом свого однокласника Олександра Богачука, а також близького друга Бориса Харчука. Друкувався в обласних і республіканських часописах.

У 1989 році вийшла повість “Вода з нашої криниці” у “Радянському письменнику”. У повісті відтворено одвічну боротьбу волинян за волю. Дія повісті відбувається переважно в одному з волинських сіл – Надстир’ї. В турботах простих полшуків відбилися соціальні закономірності 30-40 років.

Повість, здається, вийшла з поезії : автор рясно вживає приповідки , приказки, легенди, каламбури – їх він черпає з багатих волинських народно-поетичних джерел, використовує народні символи, трикратні народні повторення.

У 1998 році виходить книга “Минуле не мовчить”, де письменник відтворює дні фашистської окупації. Повість складається з третьої і четвертої частин епопеї, започаткованої в книжці “Вода з нашої криниці”. В обох книгах розгортаються події Другої світової війни, розкриваються драматичні долі наших земляків – волинян. Художню майстерність автора можна ставити врівень з такими відомими майстрами вітчизняної літератури, як Михайло Стельмах, Іван Цюпа, Євген Гуцало, Григорій Тютюнник.

Г.О.Юхимчук – не учасник Вітчизняної війни. Проте він з глибоким знанням справи показує причини поразок Червоної Армії на початку війни, дає оцінку ідеології і діяльності ОУН-УПА, показує особливості виникнення ОУН-УПА в самому її зародку.

На завершення, хочеться сказати, що кожен, хто прочитає книги Георгія Юхимчука, дістане нагоду почути живий голос минулого, побачити його в трагічно правдивому світі.

Олена Коваль

Література:

Юхимчук Г. Вода з нашої криниці: Повесть. – К.: Рад. письменник, 1989. – 334с.

Юхимчук Г. Минуле не мовчить: Повесть. – К.: Укр. письменник; Луцьк: Вид-во ВДУ, 1993-1997. – 420с.

Юхимчук Г. Все це продовжує жити в мені // Книжковий сад “Надстир’я” (1992-2002). – Луцьк, 2002. – С.33-38.

Юхимчук Г. На межі: Оповідання // Перевесло: Антологія. У 2 т. – Луцьк, 2001. – Т.2. – С.172-181.

Юхимчук Г. Наш родовід: Оповідання // Струни життя. – Луцьк, 1999. – С.8-12.

Юхимчук Г. Спадкоємниці: Новела // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Спільки письменників. – К., 1992. – Кн. 1. – С.104.

Юхимчук Г. Так веліла партія // Ми – волинські журналісти. – Луцьк, 1999. – С.156-159.

Юхимчук Г. Батькова обнова: Новела // Ранок. – 1984. - № 11. – С.14-15.

Юхимчук Г. Дороги і бездоріжжя: Урив. з одноймен. роману-трилогії // Волинь. – 1997. - № 3. – С.77-119.

Юхимчук Г. Згадка; Росинки; Розлука; Зрада: Етюди // Літ. Україна. – 1987. – 27 серп.

Юхимчук Г. На столоченім пасовиську: Урив. з повісті // Волинь. – 1993. – 14 жовт.

* * *

Георгій Юхимчук // Перевесло: Антологія: У 2 т. – Луцьк, 2001. – Т.2. – С.172.

Богачук О. Письменник дарує книжку // Рад. Україна. – 1989. – 19 верес.

Бородулін С. Живий голос минулого // Луцький замок. – 2001. – 23 серп.

Дубина М. Живий образ революційного краю // Сіл. вісті. – 1989. – 3 жовт.

Петрушак К. Повість про дні минулі // Рад. Волинь. – 1989. – 15 серп.

Табачук С. Минуле не мовчить: Про роман-трилогію Г.Юхимчука “Дороги і бездоріжжя” // Рад. Волинь. – 1998. – 14 трав.

Цюриць С. Гіркота “Води з нашої криниці” // Віче. – 1995. – 28 лип.

* * *

Георгій Юхимчук // Письменники Лесинога краю: Літературн. довід. – Луцьк, 1994. – С.51-52.

Павлюк І. Юхимчук Георгій Олександрович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С.384-385.

16 ЖОВТНЯ

**100 років від дня смерті М.П.Косача (1869-1903) –
українського письменника та вченого,
брата Лесі Українки**

В дитинстві вони мали одне ім'я на двох – «Мишолосіє». А це значить, що були Михайло і Леся нерозлучні. І не важливо, що різниця між ними у віці була лише десь у півтора роки: старший брат бавив, доглядав, обороняв і ніжно любив свою Зею, Зеїска, свою Лесю. Як у їхньому спільному ди-

тинстві, так і пізніше, коли життєві дороги розвели їх нарізно.

Закономірно, звичайно, що ім'я Михайла Косача згадується поряд з ім'ям Лесі Українки. Але він був і самодостатнім, про нього можна говорити як про окремішне і значиме явище в національній науці. Бо якщо до літератури його, як і Лесю, “наважила” мати, Олена Пчілка (друкувався під псевдонімом Михайло Обачний, був перекладачем, фольклористом), то вченим-фізиком він став цілком самостійно, за

веління серця і покликом душі.

Михайло Петрович Косач народився 12 липня 1869 року в Новограді-Волинському і був первістком у молодій сім'ї Косачів – Петра Антоновича і Ольги Петрівни (з Драгоманових). Восени 1979 року главу сім'ї наказом по міністерству внутрішніх справ переведено на посаду голови Луцько-Дубенського з'їзду мирових посередників. Після переїзду родини до Луцька (весна 1879) постало питання про навчання старших дітей, а тому що їхня мати була категорично проти “казенної” науки, то Михайла і Лесю на зиму вивозили до Києва, щоб вони мали змогу навчатися там з приватними вчителями за програмою чоловічої гімназії. Леся через хворобу так і не вчилась у жодних школах, а Михайло вступив одразу до п'ятого класу класичної гімназії у Холмі, яку закінчив із золотою медаллю. 1888 року він почав навчатися в Київському університеті на математичному відділенні фізичного факультету, але через два роки був відрахований за неуспішність. Батько вважав, що винувате синове надмірне захоплення літературою. У Києві Михайло Косач був активним членом об'єднання молоді під назвою “Плеяда” молодих українських літераторів, організованого у 1888-89 рр. Олена Пчілка згадувала: “Саме товариство “Плеяда” – це було плоть од плоті, кість од кісті нашої. Бо деякі з цих молодих діячів – то були з

наших сімей. Про Лесю - відомо, Михайло Обачний – це мій син...” З 1891 року він продовжив здобувати освіту в Юр’ївському університеті (Тарту ; Дерпт – Естонія). Його цікавить фізика. «Хочу конче швидкість рентгенівських променів окреслити і слави зажити”, - писав він в одному з листів.

Михайло Косаїч – той птах, який одним з перших вилетів з родинного гнізда. В Дерптський період сталися зміни і в його сімейному житті. 12 вересня 1893 року він одружився з Олександрою Судовщиковою (1867-1924), українською письменницею (літературний псевдоним Грицько Григоренко), яку знав ще зі звягельського дитинства (приятелювали їхні батьки). 1896 року він на Всеросійській виставці у Нижньому Новгороді, бере участь у будові зразкової метеорологічної станції і цілий місяць працює на ній спостерігачем. 1897 року здобуває ступінь магістра, складає іспити на звання викладача фізики й математики в університеті. Їде у відрядження до Кельна, де знайомиться з роботою газових двигунів. 13 лютого 1898 року в сім’ї поповнення – народилась дочка Євгенія (Імочка, Євця; в одруженні – Мільська; пізніше здобула лікарську освіту). Цього ж року на Всеросійському з’їзді біологів і лікарів у Києві М.П.Косач виступає з доповіддю з фізики і метеорології. Перед від’їздом Лесі на операцію до Берліна Михайло сконструював рентгенівський апарат і зробив знімок її хворої руки і ноги. Цікавився фотосправою і сам фотографував (серед відомих фото Михайла Косача у фондах Волинського краєзнавчого музею зберігається одне, на якому його сім’я: Шура, її мама, Анна Іванівна, сестра Ольга, яка приїхала до Дерпта на коротку гостину, і він сам).

Михайла Косача запросив на роботу Харківський університет на посаду приват-доцента на кафедрі фізики та метеорології. Він читає курси загальної метеорології, механічної теорії тепла, рентгенівських променів, електростатики й електромагнетизму; викладає загальну фізику у ветеринарному інституті, в школі технічного товариства; керує університетською метеостанцією. Публікує наукові праці: “Деякі уваги до передбачення погоди Демчинським”; в т.ч. німецькою мовою: «Про деякі проблеми в теорії теплоти і температурних

змін у ґрунті”, “Положення осьової лінії в електричних циклонах”.

Фізик і лірик, він міг ще жити і творити, та сумна осінь 1903-го невблаганно наближалась. 16 жовтня в Харкові Михайло раптово помер. Леся в той час жила на Кавказі, в Тифлісі; Ольга з Оксаною навчалися в Петербурзі. Удвох вони виїхали до Харкова. “Ім здавалося, що їхали рік, а приїхавши, раді були б ще без кінця їхати, аби мати надію, що він ще живий, а не убивчу певність, що вже ніколи, ніколи його не побачать” (Хронологія, с.716). Поховали Михайла Косача 22 жовтня на Байковому кладовищі в Києві. Пізніше там знайде спочинок і Леся.

В листі до матері, першому по смерті брата (19 листопада 1903 р., Тифліс), Леся писала: “О так, мамочко, може, справді в моїх очах є щось Мишине, бо в моєму серці є його струни, я так само не вмю ніким ні для кого жертвувати, хіба що собою, своїм власним життям...”

Спільне ім'я, як оберіг, було у брата й сестри з дитинства. Чому ж воно їх не вберегло?

Наталія Пушкар

Література:

Денисюк І., Скрипка Т. Михайло Петрович Косач // Денисюк І., Скрипка Т. Дворянське гніздо Косачів. – Львів, 1999. – С.49-51.

Мороз М.О. Літопис життя та творчості Лесі Українки. – К.: Наук. думка, 1992. – 630с.

Про Михайла Косача – див. Показчик імен.

Пахолок З. Холмський період життя Михайла Петровича Косача (1869-1903) // Леся Українка та родина Косачів в контексті української культури: Тези та матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Луцьк, 1996. – С.26-27.

Пахолок З. Юнацькі роки Михайла Косача // Науковий вісник ВДУ: Філологічні науки. – Луцьк, 1999. – № 15. – С.52-58.

Скоклук С. Олена Пчілка: Роман-есе. – Луцьк: Надстир'я, 1999. – 252с.

Леся Українка. Сюжети з життя в ілюстраціях і документах: Фотокнига. – К.: Спалах, 2001. – 167с.

Кучинко О. Був і братом, і другом, і порадником // Рад. Волинь. – 1991. – 13 лют.

Мірошниченко Л. “В моєму серці його струни...” // Вітчизна. – 1996. – № 7-8. – С.88-89.

Пахолок З. Гімназист Михайло Косач // Луцький замок. – 1996. – 23 лют.

Хорунжий Ю. І лірик, і фізик // Уряд. кур’єр. – 1994. – 21 лип.

* * *

Косач Михайло // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.3. – С.1144.

Косач Михайло Петрович // Українська літературна енциклопедія. – К., 1995. – Т.3. – С.11.

16 ЖОВТНЯ

**75 років від дня народження С.Т.Рудика
(1928-1992) – українського письменника**

Український письменник, прозаїк Сергій Трохимович Рудик народився в селі Любитові на Ковельщині 16 жовтня 1928 року. Шлях у літературу в Сергія Рудика був довгий і нелегкий. Спочатку вчився на альфейника-живописця у Львівському художньому ремісничому училищі. У 1954 році закінчив редакційно-видавничий факультет Українського поліграфічно-

го інституту імені Івана Федорова. Працював у редакціях газет “Радянська Волинь”, “Львівська правда”, “Робітнича газета”. Упродовж свого активного літературного шляху письменник написав чимало талановитих, сповнених людяності, ніжності книжок. У 70-80 рр. побачили світ книжки: “Ахілєсова пілотка”, “Вулиця зелених вогнів”, “Протопчу стежину”, “Не сумуй, Ромашко”, збірки нарисів – “Робоча грань”, «Барвісті кілометри», повість “Смерековий вітраж”, роман

“Берести до схід сонця”. Багата й соковита мова його творів. У них збережено чимало слів, фраз, які ніби щойно почуті із уст наших батьків, отих хлопчиків, які на дитячих стежках тривожного лихоліття не розгубили духовні скарби своїх предків.

Образ трудівника – в центрі уваги письменника. Адже він сам був селянським сином, виріс там, де пахне луками, на березі мальовничого озера. У його творах пульсує доброта, чуйність, закоханість у чарівну волинську природу. Сергій Рудик добре володів мовою свого краю і майстерно користувався нею для індивідуалізації героїв, для відтворення мовно-психологічного колориту, спонукає читача прислухатися, як говорить народ, плекати слово, вчитися розуміти його, бо для письменника воно не лише засіб передачі думок, а й має, крім того, естетичну самодостатність – позитивну чи негативну.

Більшість творів нашого земляка адресована підліткам, школярам, учням профтехучилищ. А книжок у Сергія Рудика чимало. То – ціла бібліотека, цілий світ, в якому борються добро і зло, а перемагають Добро і висока Мораль, героїка і повчальний приклад.

Всебічно обдарований і залюблений у людей, Сергій Рудик був і гарним майстром пензля. Картини малював з великою любов’ю до рідного краю. Більшість з них – це чудові пейзажі його села Любитів, де минуло дитинство прозаїка.

Останні п’ятнадцять років Сергій Рудик працював старшим редактором видавництва “Українській письменник”.

У 1989 році побачив світ роман “Завія”. Це останній великий твір письменника.

У 1992 році Сергій Рудик помер.

Олена Коваль

Література:

Рудик С.Т. Ахіллесова п’ята: Гуморески. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1963. – 56с.

Рудик С.Т. Берести до схід сонця: Роман. – К.: Рад. письменник, 1986. – 303с.: іл..

Рудик С.Т. Буря в склянці води: Гумор та сатира. – К.: Молодь, 1980. – 141с.

Рудик С.Т. Друг сім'ї: Гуморески. – К.: Молодь, 1974. – 63с.

Рудик С.Т. Завія: Роман, оповідання. – Рад. письменник, 1989. – 391с.

Рудик С. Не сумуй, Ромашко! : Повість. – К.: Веселка, 1987. – 286с.

Рудик С.Т. Смерековий вітраж: Повість. – К.: Рад. письменник, 1977. – 272с.

Рудик С. У небо в'ються журавлі: Повість. – К.: Веселка, 1989. – 308с.

* * *

Корнелюк Д. Рудик Сергій Трохимович // Корнелюк Д. Ковельщини славні імена: Презент. альманах у 2 т. – Луцьк, 2001. – Т.1. – С.169.

Ними гордиться Ковельщина: Сергій Рудик // Ковельський календар. – Луцьк, 1996. – С.53.

Балик Н. Залишатися людьми чесними // Рад. Волинь. – 1990. – 14 лют.

Сергій Рудик: Некролог // Літ. Україна. – 1992. – 12 листоп.

Скоклюк С. Трепет чужого болю // Рад. Волинь. – 1991. – 13 серп.

Яремко В. З волинського краю // Літ. Україна. – 1990. – 8 лют.

3 ЛИСТОПАДА

70 років від дня народження В.А.Лазарука (1933) – українського поета, прозаїка

Віктор Антонович Лазарук народився 3 листопада 1933 року в с. Дубова Ковельського району в родині землероба і музиканта.

Після закінчення філологічного факультет Львівського університету ім. І.Франка, працював у редакції журналу “Жовтень”, в обласній організації Товариства охорони пам'ятників історії та культури, у луцькому Будинку природи. Нині – провідний редактор редакційно-видавничого відділу Волинського держуніверситету ім.Лесі Українки “Вежа”. Делегат установчого з'їзду народного руху України (1989), на якому був об-

раний членом Великої Ради. Голова обласної екологічної асоціації “Зелений світ”. Член Співки письменників України з 1968 року.

Автор книг “Синь озерна”(1963), “Музика верховіть” (1966), “Шацькі озера”(1975) , “Сині очі Волині” (1979), “Озерний дзвін” (1982), “Глаголи Землі” (1987), “Літораль” (1990), “Вікна” (1995), “Світязь” (2001).

Ще в дитинстві Віктор Лазарук захоплювався поезією, любив слово. Творчість цього письменника, справді, перейнята любов’ю до чистого повітря, незайманого лісу, до незабруднених озерних плес і незляканих пташиних співів, словом, до жаданого, та не всюди можливого за бурхливої промислової доби середовища людського життя.

З віршів автора “Озерного дзвону” постають вони яскраво, свіжо, особливо. Якщо в інших поетів тема захисту природи, як правило, периферійна, залежить від соціального за характером морально-ідейного ядра, то у Віктора Лазарука вона – центр його поетичної істоти. Рідна Ковельщина, мати Волинь надає йому не тільки жаги життя, а й глибокої і щирої ліричності.

Два цікавих красназавчих нариси “Сині очі Волині” і “Шацькі озера” свідчать про поетичний хист автора. В його поезії ми не відчуваємо “красназавчої” замкнутості : маючи волинські та поліські пейзажі, він ставить питання ширші і завжди вміє знаходити зв’язки між своїми і загальнолюдськими сучасними боліннями. В поезії Віктора Лазарука природа виступає як безборонна й довірлива дитина, яку легко обдурити, перемогти, збездістити.

Можна сказати, що на Волині і навіть в Україні немає такого письменника, який би так болісно переживав за природу рідного Полісся. А скільки перепало опальному авторові

за його питання, які ніяк не хотіли вписуватися в рішення пленумів і авторитетних заяв чинів.

Свою творчістю поет, прозаїк пробуджував щемкий біль і тугу за тим, що вже ніколи не повернеться у лоно рідної природи. То – вічний біль.

Олена Коваль

Література:

Лазарук В. Вікна: Нариси, статті, есе. – Луцьк: Гранослов, 1995. – 142с.

Лазарук В. Глаголи землі: Поезії. – Львів: Каменярь, 1987. – 93с.

Лазарук В. Літораль: Вірші, поеми. – К.: Рад. письменник, 1990. – 236с.

Лазарук В. Луцький замок: /Буклет/. – М.: Центр реклам.-інформац. бюро “Турист”, 1976. – [6с.]

Лазарук В. Музика верховіть: Поезії. – К.: Молодь, 1966. – 95с.

Лазарук В. Озерний дзвін: Поезії. – К.: Молодь, 1982. – 88с.

Лазарук В. Світязь: Роман-есе. Т.1. – Луцьк: Вежа, 2002. – 420с.: іл.

Лазарук В. Сині очі Волині: Краєзн. нарис. – Львів: Каменярь, 1979. – 95с.

Лазарук В.А. Синь озерна: Поезії. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1963. – 40с.

Лазарук В. Шацькі озера. – Львів: Каменярь, 1975. – 40с.

Лазарук В. Безсмертя; Нечімле // Незгасна зоря України: Поет. антологія. – Луцьк, 2001. – С.33-40.

Лазарук В. Весенний гимн; Перун; Ох и ночь; Цеп; Отдаляясь; “Прощай, забытый уголок земли...”; Море шумит; Лесной холм; Нутрии; Зелёная мгла; Осень, осень; Смерть последнего тура; 1627 год; Капля; Он и она; Из весенних заповедей заборольского жаворонка; Зима Василька; Шаги весны // Галицкая брама: Стихи поэтов Зап. Украины. – М., 1990. – С.150-162.

Лазарук В. З нових поезій // “Роде наш красний...”: Волинь у долях краян і людських документах. – Луцьк, 1999. – Т.3. – С.180-192.

Лазарук В. У маєтку великого коронного гетьмана: (Уривок із

роману-есе “Світязь”) // Струни життя. – Луцьк, 1999. – С.28-42.

Лазарук В. Світязь: Еколог. роман // Жовтень. – 1987. - № 9. – С.44-85; № 10. – С.13-64; № 11. – С.49-75.

* * *

Гром О.Ф. Цвіт папороті: (За творчістю Віктора Лазарука) // Література рідного краю: Зб. метод. матеріалів. – Луцьк, 2000. – С.15-21.

Зозуля Н. Екологічний роман В. Лазарука “Світязь” : художньо-філософський конфлікт та способи його розв’язання // Суспільствознавчі науки. – Луцьк, 1997. – Кн. 1. – С.145-149.

Зозуля Н. “Людський документ” у структурі роману В. Лазарука “Світязь” // Наукові записки аспірантів. – Луцьк, 1997. – С.25-28.

Зозуля Н. Роль і місце авторського вступу в структурі роману В.Лазарука “Світязь” // Науковий вісник ВДУ: Літературознавство, мовознавство, фольклористика. – Луцьк, 1996. – Вип. 1. – С.35-38.

Зозуля Н. Художньо-філософське осмислення природи в романі В.Лазарука “Світязь” // Науковий вісник ВДУ: Філолог. науки (слов’янська філологія). – Луцьк, 1997. – Вип. 12. – С.127-129.

Корнелюк Д. Лазарук Віктор Антонович // Корнелюк Д. Ковельщини славні імена: Презент. альманах у 2 т. – Луцьк, 2001. – Т.1. – С.172-173.

Лазарук Віктор Антонович // “Роде наш красний...”: Волинь у долях краян і людських документах. – Луцьк, 1999. – Т.3. – С.144-180.

Мельник Я. Тиша озерного дзвону: (Віктор Лазарук) // Мельник Я. Сила вогню і слова: Літ. портрети. – К., 1991. – С.164-172.

Мельничук З.О. План-конспект уроку за творчістю Віктора Лазарука // Література рідного краю: Зб. метод. матеріалів. – Луцьк, 2000. – С.26-36.

Богуславець Л., Голуб І., Шевчук О. Хранитель Зніча // Волинь. – 1995. - № 2.- С.221-241.

Віктор Лазарук // Досвіт. зоря. – 1998. – 25 черв.

Давидюк В. У координатах совісті і часу // Волинь. – 1991. - № 1. – С.172-174.

Лауреати премії імені Агатангела Кримського // Літ. Україна. – 1996. – 18 січ.

Лис В. Мед і гіркота “Літоралі” // Рад. Волинь. – 1990. – 13 листоп.

Петренко М. Вікторові Лазаруку – 60 // Літ. Україна. – 1995. – 5 січ.

Петренко М. Що мучило сумління: Слово про письменника // Нар. трибуна. – 1994. – 29 листоп.

Пирожик О. Віктор Лазарук зізнався... // Віче. – 1996. – 12 січ.

Пінчук О. У світ вдивляючись з любов'ю // Нар. слово. – 1996. – 31 січ.

Шайнюк Л. Екологія духовності // Рад. Волинь. – 1991. – 14 берез.

* * *

Лазарук Віктор Антонович // Українська літературна енциклопедія. – К., 1995. – Т.3. – С.126.

Віктор Лазарук // Письменники Лесиного краю: Літературозн. довід. – Луцьк, 1994. – С.20-21.

Павлюк І. Лазарук Віктор Антонович // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енцикл. слов. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С.193-194.

В.А.Лазарук: Рек. бібліогр. список. – Луцьк, 1990. – 14с.

6 ЛИСТОПАДА

30 років від часу відкриття у м. Луцьку картинної галереї (1973)

6 листопада 1973 року в старій частині Луцька, на території замку Любарта, було відкрито картинну галерею – відділ Волинського краєзнавчого музею. Експозицію розгорнуто в приміщенні колишнього будинку повітової канцелярії і шляхетських судів – пам'ятки архітектури XVIII століття. В її основу лягла колекція творів західноєвропейського, польського, українського та російського мистецтва. Найбільш повною за кількістю творів є колекція польського малярства XIX – п. XX стст. (Л.Леффлер, Ю.Брандт, В.Коссаж, Ю.Фалат, В.Тетмайер та ін.). Українське мистецтво представлене в експозиції роботами В.Орловського, Р.Судковського, творчим доробком вихідця з Волині А.Лазарчука.

Формування колекції картинної галереї розпочинається в 1930-х роках. Проте основна частина зібрання, що стала ядром майбутнього мистецького закладу й визначила структуру

його експозиції, надійшла 1940 року. Саме тоді у фондові запасники краєзнавчого музею була передана група творів живопису з колекції князів Радзивілів в селищі Олика. Це роботи відомих майстрів Західної Європи (А.Маньяско, Ф.Снейдерс, Н.Пуссен, Жак Куртуа (Бургіньйон), Ф.Лондоніо, А.Шеффер, Й.Грассі, Ф.Вінтерхальтер, Й.Нейгебауер та ін.) та малярів Польщі. До 1973 року вони експонувались у різних приміщеннях краєзнавчого музею. Найбільшої уваги заслуговує полотно іспанського художника XVII ст. Хосе Рібери "Святий Ієронім" (1644), що можна вважати перлиною зібрання.

У повоєнні роки колекція творів образотворчого мистецтва поповнювалася головним чином за рахунок придбань робіт у мешканців Луцька та області. Сюди ж під майбутню експозицію передали низку своїх робіт місцеві художники.

Значні надходження припали на 1970-80 рр. Співробітниками художнього відділу (М.Черенюком, Л.Войницькою, Т.Левицькою) була проведена активна пошукова та збиральницька робота. На основі зібраних творів традиційного народного мистецтва (вишивки, ткацтва, кераміки тощо) було створено відділ етнографії та народних промислів Волинського краєзнавчого музею. Зібрання давнього Волинського малярства XVI-XVIII століть із експедицій по районах області дало змогу у 1993 році створити Музей Волинської ікони.

На період 1970-80 років припадає також укомплектування збірки роботами професійних майстрів сучасного мистецтва з різних регіонів України. Це твори О.Шовкуненка, М.Дерегуса, С.Шишка, М.Глуценка, Г.Якутовича, О.Базилевича,

К.Ломикіна, Р.Сельського, А.Коцки та ін., волинських митців - О.Байдукова, О.Валенти, М.Гевелюка, Т.Галькун, О.Бурдаш та ін.

Впродовж 2001-2002 років колекція картинної галереї знову поповнилася роботами волинських художників (К.Борисюка, Н.Кумановської, О.Федорука, І.Бойка, М.Черенюка, А.Русановича, В.Галькуна, М.Ковальчука та інш.), а також творами з приватних зібрань колекціонерів Луцька.

За роки роботи цей заклад став не лише місцем зберігання, вивчення та дослідження творів образотворчого мис-

тецтва, а й справжнім осередком культурно-мистецького життя волинського краю, скарбницею мистецьких цінностей. Тут проводяться оглядові та тематичні екскурсії, влаштовуються музичні зустрічі, зустрічі з митцями, організовуються тимчасові та стаціонарні виставки з фондів та приватних колекцій, із зібрань інших музеїв України, виставки-акції “Подаруй музею картину”.

Колектив наукових співробітників, постійно проводячи роботу по популяризації творів колекції та пропаганді образотворчого мистецтва, намагається нести людям радість, виховувати їх смаки, вчити розуміти красу. Художній музей в Луцьку (нова назва з 1998 року) відвідує чимало шанувальників мистецтва з різних куточків нашої Батьківщини та іноземних туристів.

Олена Слота

Література:

Художній музей в Луцьку: Історія та сучасність: З матеріалів наук. конф., присвяч. 25-річчю від дня створення // Волинський музей: Історія і сучасність: Наук. зб. – Луцьк, 1999. – Вип. II. – С.123-135.

Черенюк М. Художній відділ Волинського краєзнавчого музею. – Львів: Каменярь, 1982. – 83с.

* * *

Гуменюк Н. Альфонс Муха і Сара Бернар: Виставки // Віче. – 2002. – 7 лют.

Гуменюк Н. Волинські полотна у Луцькому замку // Віче. – 2002. – 4 квіт.

Литвин М. Луцькі скарби // Україна. – 1985. - № 22. – С12.

Некрот О. Загублене двадцятье століття або Що маємо, не цінуємо, втративши... не сумуємо // Волин. губерн. відомості. – 2002. – 31 жовт.

Прокопенко Н. Зустріч через сто літ // Волинь. – 2002. – 29 січ.

Степанюк Ф. Нова зустріч з галереєю // Нар. справа. – 1994. – 24 черв.

Філатенко А. Дар художників музею // Волинь. – 2002. – 9 квіт.

Черенюк М. У стінах замку – цілий світ // Віче. – 1998. – 12 листоп.

Штинько В. Музей, якого могло не бути // Волинь. – 1998. – 24 листоп.

22 ЛИСТОПАДА

50 років від дня народження О.А.Дишка (1953) – українського художника-монументаліста

Дишко Олександр Артемович народився у м.Луцьку 22 листопада 1953 року.

Спеціальну освіту отримав у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва (відділ кераміки). У 1980 році, після закінчення навчання, приїхав до Луцька.

Свою діяльність О.Дишко розпочав у напрямку монументального мистецтва, а також випробував свої сили, працюючи художником-плакатистом. У 1989 році став членом Спілки художників УРСР.

І дотепер О.Дишко живе і працює в Луцьку, надаючи перевагу станковому малярству : живопису та графіці.

Олена Слота

Література:

Волинь на злам століть: Історія краю (1989-2000 рр.) – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про О.Дишка – с.393.

Гуменюк Н. В минуле двері пензель відчинив // Віче. – 1999. – 23 верес.

Гуменюк Н. Графіка: ретроспектива і перспектива // Віче. – 1999. – 5 серп.

Калиновська Н. Осінній салон // Волинь. – 1998. – 10 листоп.

Корецька К. Краще один раз побачити, ніж тричі заснути // Нар. трибуна. – 1993. – 17 лют.

Навроцька З. Вона приходить щовесни // Віче. – 1997. – 3 квіт.

Філатенко А. І художники творять спектаклі // Волинь. – 2000. – 11 квіт.

Чуб І. А чому банкові теж не увійти в історію? // Віче. – 1998. – 11 черв.

10 ГРУДНЯ

**80 років від дня народження К.М.Якубека
(1923) – українського художника**

Карел Михайлович Якубек народився 1923 р. в м.Ужгороді в сім'ї інженера.

Тут пройшло його дитинство і юність. Тут він отримав основи художньої освіти, навчаючись у Розенберга. Продовжував навчання в Будапештському художньому інституті (вчителі з фаху – А.Ціффер, І.Крижан), в вільній студії в м. Бає – Марє 1943 р.(Румунія). А після закінчення Великої Вітчизняної війни, повернувшись в рідний край, - в Ужгородському художньому училищі у Й.Бокшая і А.Ерделі, які ще

в 1920 –ті роки заклали основи закарпатської школи як визначного центру українського живопису.

К.М.Якубек – член Спілки художників Української РСР з 1960, а в 1999 році йому присвоєно звання заслуженого художника України. В Луцьку живе з 1964 року. Учасник бага-

тьох регіональних, республіканських і міжнародних виставок, участь у яких бере з 1946 року. Працює в галузі станкового живопису.

Доробок художника досить великий і різноманітний за жанрами : портрети, пейзажі, натюрморти, є і тематичні композиції ; багато пейзажних етюдів, виконаних митцем під час його виїздів на пленер. Це близькі майстру мотиви карпатського села, панорами гір (“Карпатська хата”(1984), “На Волівцевському перевалі зимою” (1964) , «Весна в Карпатах»(1963), «Околиця села Волівець” (1964), затишні куточки мальовничої природи Волині”(“Полісся” (1965), старовинна архітектура (“Замок Любарта з парку”(1974), «Клайпеда”(1975), «Кам’янець-Подільська фортеця”(1970).

Пейзажі художника рідко є точними “портретами місцевості”. Відкидаючи все випадкове, несуттєве, він прагне схопити й передати найголовніше в природі, створити настрій.

Високої поетичності сповнений один з кращих творів “Перший сніг”(1958). Він весь напоєний незайманою чистотою зимового дня.

Портретний жанр Якубека теж багатогранний : це і “Автопортрет” (1970), і портрет інтимно-ліричного плану (“Відмінниця в національному одязі” (1964), «Румунська школярка”(1964).

Герої його творів – шановані на Волині люди : “Заслужений діяч культури О.Д.Шапов, керівник фольклорного ансамблю “Колос”(1982), “Зв’язківець партизанського загону Шурмій О.І.(1975), “Герой Радянського Союзу Зацепя Л.Г.” (1976). Художника та його модель зв’язує спокійна приязнь, він не намагається прикрасити її, не придумує ніяких сюжетних ходів, ніякої драматургії. Досить посадити людину просто перед собою, в центрі простору майбутньої картини. Фронтальна композиція більшості портретів відповідає декоративному принципу, якого художник послідовно дотримується.

У чисельних натюрмортах Якубека відчувається закоханість в красу матеріального світу : “Волинське ткацтво.Рушники” (1967) , “Натюрморт з грибами” (1984), «Натюрморт для кухні”(1963). Кожна річ в його натюрморті живе своїм

особливим життям, пов'язуючись з усіма іншими. Він віддає перевагу яскраво-теплій палітрі, пише вільними, широкими мазками, використовуючи контрастні кольори. Дуже любить малювати квіти – флокси, ромашки, хризантеми, календули. Особливо витонченим естетичним смаком відзначається ранній натюрморт “Іриси” (1950-ті), високо оцінений вчителем Якубека Йосипом Бокшаєм, який зізнався, що під таким натюрмортом і він з задоволенням підписався б.

Твір побудовано за класичною схемою з чітко вираженим центром – вазою з ірисами, зображеною на умовному, вібруючому кольором і світлом золотисто-брунатному тлі, яке, завдяки своїй мінливості, водночас має і просторовий вимір. Передній план картини заповнено додатковими дрібними предметами – керамічними гуцульськими іграшками, чашечкою з блюдцем, контури яких тільки намічені.

Палка любов до природи, яскрава індивідуальна манера, тонке відчуття кольору, його контрастів і гармонії, живописний темперамент ставлять К.М.Якубека в ряд найбільш цікавих і своєрідних волинських художників.

Тамара Левицька

Література:

Якубек Карел Михайлович // Областная художественная выставка “На почётной страже”: Каталог. – Ковель, 1980. – [С.48]

* * *

Волинь на зламі століть: Історія краю (1989-2000 рр.) – Луцьк: Вежа, 2001. – 692с.

Про художника К.Якубека – с.393.

Гуменюк Н. День художника // Віче. – 2002. – 14 жовт.

Філатенко А. Волинська школа художників: Без підтримки їй розвиватись важко // Волинь. – 1999. – 16 листоп.

Черенюк М. Світ у творчості художника // Рад. Волинь. – 1986. – 29 квіт.

13 ГРУДНЯ

75 років від дня народження Є.О.Сверстюка (1928) – українського письменника, літературного критика, філософа, громадського діяча

13 грудня 1928 р. у с.Сільце, поблизу Горохова, народився Євген Олександрович Сверстюк – український письменник, есеїст, літературознавець і публіцист, психолог, культуролог, релігієзнавець та правозахисник. Завершив в 1952р. Львівський державний університет, а через чотири роки аспірантуру Науково-дослідного Інституту психології Академії наук. У Полтавському педагогічному інституті викладав класичну українську літературу.

Євген Сверстюк був активним шестидесятником, учасником суспільно-культурного руху. Свої літературно-критичні публікації друкував у вітчизняних журналах. У Парижі вийшла його книга “Собор в риштуванні”, через яку був переслідуваний за вільнодумство і засуджений у 1972 р. на 12 років (ув’язнений на 7 років таборів та 4 років перебував у засланні в Забайкаллі) “ за антирадянську агітацію і пропаганду”. Перебуваючи в неволі, намагається не полишати літературної праці. 1978 року стає почесним членом Лондонського центру ПЕН-клубу.

Постановою від 19 жовтня 1990 року пленум Верховного Суду УРСР визнав безпідставність звинувачень, адресованих Є.Сверстюку.

Зараз письменник живе у Києві. Євген Сверстюк – активний політичний діяч національного відродження України.

1992 року в Мюнхені (Український вільний університет)

захищає докторат за узагальнюючою науковою працею на основі своїх попередніх публікацій “Українська література і християнські традиції”.

У 1993 році вийшла його збірка есе, літературно-критичних статей та виступів, присвячених відродженню духовності й морально-етичним проблемам, - «Блудні сини України». У 1995 р. за цю книгу Є.Сверстюк був нагороджений Державною премією України імені Тараса Шевченка.

Сьогодні доктор філософії, президент Українського ПЕН-клубу, редактор православно-християнської газети “Наша віра” Є.Сверстюк – лауреат премії ЮНЕСКО за міжетнічну і міжконфесійну толерантність “Корнеліу-Копосу”, яку отримав у 1999 році за книгу “На святі надій”.

Олена Коваль

Література:

Сверстюк Є. Блудні сини України. – К.: Т-во “Знання” України, 1993. – 256с.

Сверстюк Є. На святі надій: Вибране. – К.: Наша віра, 1999. – 784с.

Сверстюк Є. Шевченко і час. – К.; Париж: Воскресіння, 1996. – 159с.

Сверстюк Є.О. Берестечко // Література рідного краю: Волинь. 5-6 [кл.]. – Луцьк, 1999. – С.86.

Сверстюк Є. “Вам, кому рокувала доля...” // Очима серця. – Х., 1992. – С.294-313.

Сверстюк Є. Зустрічі з Аллою Горською // Терен. – Луцьк, 1998. - № 2. – С.14-16.

Сверстюк Є. На моїм віку; Собор у риштованні; Шістдесятники і захід // Українське слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критика ХХ ст. В 4 кн. – К., 2001. – Кн. 3. – С.244-271.

Сверстюк Є. Ціна свободи вибору // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спільки письменників України. – Луцьк, 1999. – Вип. 6. – С.18-23.

Сверстюк Є. Абсолютний слух до правди вирізнив людину високої культури – Юрія Шевельова // Літ. Україна. – 2002. – 23 трав.

Сверстюк Є. Автопортрет // Слово і час. – 1997. - № 4. – С.62-64.

Сверстюк Є. Аксиома, яку треба доводити // Слово і час. – 1993. - № 6. – С.3-9.

Сверстюк Є. Білий вітрильник: Поема // Київ. – 1989. - № 2. – С.87-92.

Сверстюк Є. Білий вітрильник надії – супроти вітру // Наша віра. – 2001. - № 7. – С.5.

Сверстюк Є. “Вам, кому рокувала доля...”: [Вірш] // Укр. культура. – 2002. - № 7. – С. 4 обкл.

Сверстюк Є. Василь Стус. 15 років. Міра присутності // Наша віра. – 2000. - № 9. – С.6.

Сверстюк Є. Великий іспит історії // Наша віра. – 2001. - № 5. – С.3-4.

Сверстюк Є. Він проніс через ХХ століття Шевченківський дух // Літ. Україна. – 1999. – 18 листоп.

Сверстюк Є. Волинь: [Вірш] // Нар. трибуна. – 1991. – 27 лип.

Сверстюк Є. Громадянський вибір // Сучасність. – 1999. - № 1. – С.108-109.

Сверстюк Є. Друге народження // Укр. культура. – 2001. - № 4-5. – С.3.

Сверстюк Є. Дух і віра в житті України // Наша віра. – 2001. - № 9. – С.3,5.

Сверстюк Є. Засів Олени Пчілки // Наша віра. – 1999. - № 6. – С.9.

Сверстюк Є. Камерні переклади // Сучасність. – 1998. - № 12. – С.39-40.

Сверстюк Є. Молитва: 3 поеми “Роздвоєний дух” // Наша віра. – 2000. - № 2. – С.10.

Сверстюк Є. На порозі тисячоліть // Уряд. кур’єр. – 2000. – 19 лют.

Сверстюк Є. “Найперше було слово”: [Поезії] // Наша віра. – 2000. - № 6. – С.4.

Сверстюк Є. Повернення Олени Пчілки // Укр. мова та літ. – 2000. - № 35. – С.4.

Сверстюк Є. Релігія в зоні посткомунізму // Розбудова держави. – 2001. - № 1-6. – С.62-65.

Сверстюк Є. Своя міра правди // Сучасність. – 2001. - № 5. – С.99-104.

Сверстюк Є. Сервантес: [Вірші] // Літ. Україна. – 1998. – 17 груд.

Сверстюк Є. Симоненкова з'ява: Вірш // Літ. Україна. – 2000. – 6 січ.

Сверстюк Є. Шевченко і Гоголь // Літ. Україна. – 2002. – 16 трав.

* * *

Про присудження Державних премій України імені Т.Шевченка 1995 року: Указ Президента України // Уряд. кур'єр. – 1995. – 11 берез.

Криштальський А. Євген Сверстюк : Феномен великої віри // Волинь у творчості письменників: Зб. наук. праць. – Луцьк, 1999. – С.136-142.

Сташенко Н. Є. Сверстюк - моральний авторитет доби шістдесятників // Сташенко Н. Українське літературне дисидентство 1960 – 1980-х рр. Луцьк, 2000. – С.10-12.

Тарнашинська Л. На святі надій міцніймо духом, - закликає нас Євген Сверстюк // Тарнашинська Л. Сезон вічності: Літ.-крит. тексти. – Париж; Львів; Цвікау, 2001. – С.91-94.

Чучман Л. Дисиденти // Чучман Л. Горохів: Іст.-краєзн. нарис. – Луцьк, 2001. – С.108-111.

Вербич В. Євген Сверстюк : гідність, честь, відповідальність // Луцький замок. – 2002. – 29 серп.

Вербич В. Євген Сверстюк : таланти, поєднаний з високою порядністю // Луцький замок. – 1999. – 2 верес.

Дзюба І. Феномен Євгена Сверстюка // Літ. Україна. – 1995. – 2 берез.

Кошелівець І. Окремий Євген Сверстюк // Сучасність. – 1998. - № 12. – С.88-94.

Криштальський А. Євген Сверстюк: “Ми могли реально заявити про українську культуру, яка сидить у в'язниці” // Волинь. – 2001. – 20 січ.

Лауреати журналу “Кур'єр Кривбасу”: [Сверстюк Євген] // Літ. Україна. – 1998. – 22 січ.

Міжнародна премія за українську книжку // Уряд. кур'єр. – 2000. – 16 груд.

Нові лауреати премії імені Олени Пчілки: Євген Сверстюк // Літ. Україна. – 1996. – 15 серп.

Слапчук В. Життя – свято, повне роботи // Київ. – 2000. - № 1-2. – С.137-138.

Тарнашинська Л. “Я народився під щасливою зіркою...” // Сучасність. – 1999. - № 1. – С.115-128.

Сверстюк Євген // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1998. – Т.7. – С.2718.

Сверстюк Євген Олександрович // Шевченківські лауреати 1962-2001: Енцикл. довід. – К., 2001. – С.466-467.

18 ГРУДНЯ

70 років від дня народження О.Т.Богачука (1933-1994) – українського поета

Життєвий шлях Олександра Теофілович Богачука розпочався 18 грудня 1933 року в с.Сокіл Рожищенського р-ну. Народився він в простій працелюбній сім'ї, в якій дуже любили і шанували народну українську пісню. В довгі зимові вечори чи у вечірні літні часи, коли сім'я збиралась після трудового дня, мати починала заспів і вся сім'я разом з нею. І із всіма – малий Сашко. Адже саме тоді і ввійшла в його серце та пісенність мови, та народність і образність творіння, якими так щедро і багатогранно сповнена його поезія.

Після закінчення історико-філологічного факультету Луцького педінституту працював у районній та обласній газетах, у Волинському управлінні в справах видавництва поліграфії та книжкової торгівлі. Останні роки життя працював відповідальним секретарем Рівненської письменницької організації. Членом Спілки письменників України став у 1969 році.

Сила його поетичного слова, – писав відомий український композитор Георгій Майборода, – насамперед в емоційній

правдивості . Воно природно пульсує в душі поета, переплітається з мотивами народної пісні. Саме ця висока емоційна напруга поетичного вислову зробила О.Богачука поетом щасливої долі, його поезія знаходить накоротші шляхи до людських сердець.

Вже перша збірка віршів “Незабутнє” (1955) стала явищем в українській літературі, а наступні його книги “Вересневий грім” (1959 р.), “Н.” (1967 р.), “На лісовому озері” (1974 р.), “Зелене руно” (1976 р.), “Золота жінка” (1967 р.), «Крик попелу»(1978), “Стогін землі” (1983 р.), “Горно” (1984 р.), “Світи мені Дніпре” (1984 р.) розкрили багатогранний талант поета.

Надзвичайно мелодійна мова віршів О.Богачука приваблювала багатьох українських композиторів. В творчій дружбі з Г.Майбородою народилась не одна пісня на вірші О.Богачука, яка пішла в народ. Це “Зацвіли черешні”, “Зозуля кує”, “Дума про загибле село” і знаменита “Димить туман”.

Відомі пісні разом із О.Богачуком створили композитори К.Домінчен, А.Пашкевич, В.Процько, К.Верменич та інші. Писав пісні і сам поет.

Нема вищої оцінки високої художньої майстерності поета, ніж сприйняття його творів народом як своїх власних, як сприйняття поета самим народом, як народного. Саме так сприймається творчість О.Богачука.

*Хто спів черпає із джерел народу
Вклоняється їм серцем і чолом
Най сам стає від роду І до роду
Народним невичерпним Джерелом*

Помер О.Богачук в травні 1994 року в м.Рівне. Похований в м.Луцьку.

Ольга Гриморович

Література:

Богачук О. Вересневий грім: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1959. – 70с.

- Богачук О. Горно: Поезії. – К., 1984. – 214с.
- Богачук О. Зелене руно: Поезії. – Львів: Каменяр, 1976. – 71с.
- Богачук О. Золота жінка: Сатира і гумор. – К.: Рад. Україна, 1976. – 63с.
- Богачук О. Крик попелу: Поезії. – К.: Рад письменник, 1978. – 70с.
- Богачук О. На лісовому озері: Поезії. – К.: Веселка, 1974. – 16с.
- Богачук О. Незабутнє: Поезії. – Луцьк: Кн.-журн. вид-во, 1958. – 34с.
- Богачук О. Ні: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1967. – 70с.
- Богачук О. Світи мені, Дніпре. – К.: Муз. Україна, 1984. – 80с.
– (Вок. твори на слова укр. поетів)
- Богачук О. Стогін землі: Поема. – Львів: Каменяр, 1983. – 70с.
- Богачук О. Лучеські дзвони: Із циклу // Поезія'88. – К., 1988. – Вип.1. – С.52-55.
- Богачук О. Пляшева // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Спілки письменників України. – К., 1992. – Кн.1. – С.10-12.
- Богачук О. [Поезії] // Перевесло: Антологія. У 2 т. – Луцьк, 2001. – Т.1. – С.31-48.
- Богачук О.Т. Приснилось матері; Хліб // Література рідного краю: Волинь. 5-6 [кл.] – Луцьк, 1999. – С.63-65.
- Богачук О. Сльоза; Крик попелу; Чим зміряю свою любов; Пісня сивої туги: [Вірші] // Антологія української поезії. – К., 1985. – Т.5. – С.468-471.
- Богачук О. “Спинись і стань перед її очима...”; Землячці Українці; Франко в Колодяжнім // Незгасна зоря України: Поетич. антологія. – Луцьк, 2001. – С.11-12.
- Пісні нової Волині / Упоряд. М. Стефанишин. – К.: Муз. Україна, 1969. – 84с.
- Пісні на слова О.Богачука – с.7-10,11-14,18-20,24-25,30-31,34-37,43-45,46-48,73-74.
- Співає Лесин край: Пісні композиторів Волині / Упоряд. М.Стефанишин. – К.: Муз. Україна, 1973. – 67с.
- Пісні на слова О.Богачука – с.20-22,29-30,58-66.
- Богачук О. Чим зміряю свою любов до тебе?... [Вірш] // Генерация. – 2002. - № 1. – С.3.

* * *

Богачук Олександр Теофілович // Література рідного краю: Волинь. 5-6 [кл.] – Луцьк, 1999. – С.63-64.

Книжковий сад “Надстир’я” (1992-2002). – Луцьк: Надстир’я, 2002. – 152с.

Про О.Богачук – с.25,28,29,37,41,112.

Пашук І. Олександр Богачук // Пашук І. Млинівщина літературна. – Рівне, 1992. – С.11.

Рисак О. Син коваля. І сам коваль // Струни життя: Поезія, проза, публіцистика. – Луцьк, 1999. – С.81-87.

Алексєєв В. “Я ще вернуся неодмінно...” // Досвіт. зоря. – 2001. – 24 трав.

Байда Г. Незабутній Богачук // Досвіт. зоря. – 1998. – 24 груд.

Байда Г. Пам’ятаємо тебе, поете! // Віче. – 2001. – 31 трав.

Валента Л. Олександр Богачук: “Любов лиш можна зміряти любов’ю” // Луцький замок. – 1999. – 28 січ.

Гроденцов В. Дуже крила Богачукових пісень // Луцький замок. – 1999. – 16 груд.

Гуменюк Н. Без фіміаму і елею // Віче. – 1998. – 24 груд.

Дубина М. Згадати, щоб повернутися: До творчості й особистості Олександра Богачука // Літ. Україна. – 1995. – 7 груд.

Комаровський М. “Олександр Богачук – поет і людина” // Луцький замок. – 1999. – 6 січ.

Семенюк А. Бувають і пожежні цензори: Як народжувалася поема О.Богачука “Людина” // Волинь. – 2000. – 13 лип.

Філатенко А. “Я ще вернуся...” // Волинь. – 1998. – 22 груд.

* * *

Богачук О.Т. // Українська літературна енциклопедія. – К., 1988. – Т.1. – С.200.

Богачук Олександр Теофілович // Мистецтво України: Біограф. довід. – К., 1997. – С.70.

19 ГРУДНЯ

**60 років від дня народження О.В.Криштальської
(1943) – української поетеси та перекладача**

Дитячі роки майбутньої поетеси пройшли в мальовничому селі Привітному Локачинського району, де вона народилася 19 листопада 1943 року.

Там вона успішно закінчує середню школу і поступає в Камінь-Каширське медичне училище. У 1971 році успішно його закінчивши, працює медсестрою у Горохівській районній лікарні. Любов до літератури та поетичні почуття завжди заповняли серце і душу Олени Криштальської. В майбутньому це вилилось у першу її поетичну збірку – “Відкриваю в собі таємницю” (1985 р.). Вона розпочинається “хуторським віршем” про голодного школяра-переростка, з котрим лірич-

на героїня (авторка) ділиться підпалком. У цьому, мабуть, і сенс літературної праці як вияву прекрасних поривань людської душі – ділитися щедрістю чуттів і роздумів.

У збірці “Відкриваю в собі таємницю” переважає інтимна та пейзажна лірика. В наступній збірці Олени Криштальської “Хліб і камінь” (1993 р.) закладене філософське осмислення образу хліба, буття людини і земного призначення. Ця книга стала яскравим свідченням, що поетеса продовжує свою літертарну працю на якісно вищому художньому рівні.

Ще в 70-х роках Олена Криштальська самотужки опанувала іспанську мову, навчаючись на Київських міських державних курсах іноземних мов. Знання іспанської мови, поєднане із захопленням поезією і природним загостореним чуттям слова, закономірно породило бажання перекладати – будувати зв’язки між літературами різних народів. Ось чому у збірці “Хліб і камінь”, окрім власних поезій Олени Криштальської, знаходимо так багато перекладів творів знайомих і не дуже знайомих українському читачеві авторів : Федеріко Гарсія Лорка, Рафаель Альберті, Рубен Даріо, Габрієла Містраль. Цілий розділ – “Пульсуючі струни” – представляє зразки поезії Іспанії, Нікарагуа, Аргентини, Чилі, Куби.

Згодом, у 1993 р. вийшла окрема збірка перекладів Оле-

ни Криштальської представника іспанського романтизму XIX ст. Густава Адольфа Беккера під скромною назвою "Рими".

Знавці слова високо оцінили поезію Олени Криштальської. Адже, за її переклади та оригінальні поетичні твори спільним рішенням секретаріату Ради національної Співки письменників України і президії Української всесвітньої Координаційної ради присуджено премію імені Василя Мисика.

Тамара Копилова

Література:

Вівчар Г.М. Весняний переліт; Криштальська О.В. Відкриваю у собі таємницю: Поезії. – Львів: Каменяр, 1987. – 110с.

Криштальська О. Хліб і камінь: Поезії. – Луцьк: Надстир'я, 1993. – 96с.

Антологія аргентинської поезії XX століття / Пер. з ісп. О.Криштальської. – Луцьк: Ініціал, 1998. – 192с.

Беккер Г.А. "Рими": Поезія / Пер. з ісп. О.Криштальська. – Луцьк: Надстир'я, 1993. – 120с.

Криштальська О. Гармонія душі // Світязь: Альманах Волин. орг. Співки письменників України. – Луцьк, 1996. – Вип. 4. - С.128-129.

Криштальська О. "Зимова Ялта. Безпритульний вітер..." // Незгасна зоря України: Поет. антологія. – Луцьк, 2001. – С.31-32.

Криштальська О. Край добрих вітрів // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Співки письменників України. – Луцьк, 1995. – Кн. 3. – С.104-105.

Криштальська О. Літо; Жаб'яча лічилка; Сорочина для сороки // Світязь: Альманах Волин. орг. Співки письменників України. – Луцьк, 2000. – Вип. 7. – С.90-91.

Криштальська О. Остання молитва; Господар звався по-богатырськи "Власом..."; "Зимова Ялта. Безпритульний вітер..."; Шевченківський вечір у клубі глухонімих; Химерна бувальщина // Світязь: Літ. зб. Волин. орг. Співки письменників України. – К., 1992. – Кн. 1. – С.36-39.

Криштальська О. [Переклади з польської] // Світязь Альманах Волин. орг. Нац. Співки письменників України. – Луцьк, 1999. – Вип. 6. – С.129-133.

Криштальська О. [Переклади з польської] // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спілки письменників України. – Луцьк, 2000. – Вип. 7. – С.137-139; 143.

Голоцван Л. Самотина; Невкенське ченке; Патагонія мого вітру; Виразник мрій / З ісп. пер. Олена Криштальська // Світязь: Альманах Волин. орг. Спілки письменників України. – Луцьк, 1996. – Вип. 4. – С.130-133.

Поетична віть срібної країни: Аргентинська поезія / З ісп. пер. О. Криштальська // Всесвіт. – 1997. - № 8-9. – С.119-126.

* * *

Олена Криштальська // Світязь: Альманах Волин. орг. Нац. Спілки письменників України. – Луцьк, 2000. – Вип. 7. – С.90.

Чучман Л. Горохів: Іст.-краєзн. нарис. – Луцьк: Надстир'я, 2001. – 220с.

Про О. Криштальську – с.166.

Голоцван Л. Аргентинська поезія ХХ століття українською // Літ. Україна. – 1999. – 8 квіт.

Криштальський А. Прорив у світовий літературний простір // Луцький замок. – 1998. – 2 лип.

Лауреат премії імені Василя Мисика // Літ. Україна. – 2001. – 26 лип.

Письменників Волині прибуває // Мол. Волинь. – 1993. – 17 груд.

Світ широкий: зустріч волинської поетеси з президентом Аргентини // Волинь. – 1998. – 4 лип.

* * *

Олена Криштальська // Письменники Лесиноного краю: Літературозн. довід. – Луцьк, 1994. – С.19.

500 РОКІВ **першої писемної згадки про с. Ружин** **Турійського району (1503)**

Село Ружин (нині Турійського району Волинської обл.) вперше згадується на початку ХVІ ст. під назвою Ружин (Ружинь), як родинне гніздо князів Ружинських. Документ, що підтверджує цей факт, датується 9 березня 1503 р. Рід князів Ружинських, які називали себе Нарімунтовичами, просте-

жується з 80-х рр. XV ст. Від розташованого поряд з Локачами маєтку Роговичі, ружинські писались в документах князями Роговицькими. Але остаточно все ж закріпилось їхнє перше прізвище Ружинські.

Серед цього князівського роду найбільш відомими були: кн. Михайло Іванович Ружинський, князі Іван і Федір Ружинські.

З княжого роду Ружинських походив козацький гетьман Євстахій Ружинський, багато політичних діячів і членів братств на Україні. Наприклад, Адам Григорович був членом Львівського православного братства. Михайло, Микола, Кирило та Роман Ружинські були визначними козацькими ватажками.

У 1510 р. від Михайла Ружинського Ружин відійшов до Михайла Сангушка. Родичі останнього у 1538 році продали поселення Левку Ласковичу. Серед інших власників Ружина документи фіксують Федора Боговітина, Мартина Раболинського. В XVII ст. селом володіло кілька власників. Вільги, яких О.Цинкаловський визначав як польську магнатську родину, тримали Ружин у власності у XVIII ст. Представник роду Людвиг у 1787 р. збудував в селі церкву. На початку XX ст. більшою частиною земель с.Ружин володів поміщик Семеновський.

Серед населених пунктів Волині с.Ружин можна віднести до великих поселень за кількістю жителів. На 30 рр. XVII ст. у ньому нараховувалось 73 дими. В кінці XIX ст. в селі проживало приблизно 7-8 тисяч чоловік. Займалось населення традиційними видами діяльності: землеробством, скотарством, ремеслами. На ґрунтах села Ружин збереглись назви урочищ - Брищижа, Гірки, Клиновичі, Селицьке болото, Татарська струга, Забруддя та ін.

Загалом, с.Ружин цікаве своєю історією та долями вихідців з нього.

Павло Рудецький

Література:

Баранович О. Залюднення України перед Хмельниччиною. Волинське воєводство. — К., 1931.

Гуртовий Г. Козацькі ватаги Ружинські з Ружина // Гуртовий Г. Волинь — край козацький. — Луцьк, 2000. — С.52-60.

Замлинський В. Богдан Ружинський // Історія України в особах IX — XVIII ст. — К., 1993. — С.193-198.

Ружин // Історія міст і сіл Української РСР: Волинська область. — К., 1970. — С.712.

Собчук В. З історії землеволодінь шляхетських родів із княжими титулами у південній Волині XV— першої половини XVII ст. // Записки НТШ. — Львів, 2000. — ССXL. — С.333-361.

Теодорович Н.И. Ружинь // Теодорович Н.И. Волинь въ описании городовъ, местечекъ и сѣль. — Почаевъ, 1903. — Т.5. — С.117-138.

Цинкаловський О. Ружин // Цинкаловський О. Стара Волинь і Волинське Полісся: (Краєзн. словник — від найдавніш. часів до 1914р.) — Вінніпег, 1986. — Т.2. — С.330-331.

Гетьман Богданко // Мол. Волинь. — 1993. — 3 груд.

Замлинський В. Євстафій Ружинський та Іван Свірговський // Дніпро. — 1989. - № 9. — С.124-129.

Лис В. Перший Богдан, гетьман з Волині // Волинь. — 2000. — 16 берез.

350 РОКІВ

першої писемної згадки про с.Білін Володимир-Волинського району (1653)

Село вперше згадується в архівних документах у 1653 році. В адміністративно-територіальних поділах Волині XVII — XIX ст. належить до Володимирського повіту Коритницької волості. В кінці XIX ст. в Біліні налічувалось 34 будинки і проживало 194 жителі. В селі знаходилась польська однокласна школа.

З 22 червня 1941 по 17 липня 1944 року с. Білін було окуповане німецько-фашистськими загарбниками.

16 травня 1948 року організовано колгосп.

В держархіві області зберігаються документи Білинської сільської Ради за 1948-1989 роки та колгоспу за 1948-1989 роки.

Антоніна Кравчук

Література:

Білін // Історія міст і сіл Української РСР: Волинська область. – К., 1970. – С.162.

Цинкаловський О. Білін // Цинкаловський О. Стара Волинь і Волинське Полісся: (Краєзн. словник – від найдавніш. часів до 1914 р.). – Вінніпег, 1984. – Т.1. – С.98.

350 РОКІВ

від часу спорудження Успенської церкви у с.Низкиничі, тепер Іваничівського району (1653)

Свято-Успенська церква стоїть на високому пагорбі на околиці с.Низкиничі і майже на межі розташованого поруч міста Нововолинська. В датуванні церкви існують певні розбіжності. Одні джерела називають дату заснування – 1643 рік, інші – дату, коли церква була освячена – 1653 рік. Вірогідно, що правдивими є обидві дати – храм будувався з 1643 по 1653 рік.

Церква є пам'яткою архітектури державного значення і включена до Національного реєстру пам'яток України. Крім того, Успенський храм є й історичною пам'яткою. Її побудував на своїй вотчині Київський воєвода Адам Кисіль (1600-1653 рр.). В цьому ж храмі в склепі під підлогою за своїм духовним заповітом він і був похований. Низкиничівський монастир, у комплекс будівель якого входить Успенська церква, був побудований Киселем у пам'ять про душі родичів. Будівлі зведені на місці старенької церкви, при якій поховано прадіда, батька, дядька магната. Село Низкиничі було родовим маєтком українських православних шляхтичів.

Успенська церква в с.Низкиничі є одним з найцікавіших

зразків української архітектури. В центричній композиції знайшов втілення, відповідно до форм мурованого будівництва тип дерев'яного п'ятиверного храму. В ній зберігаються цінні зразки українського мистецтва XVII ст.

Церква мурована, хрещата в плані, західне рамено прямокутне, інші напівциркульні, п'ятибанна, центральна баня на барабані спирається на підпружні арки, які одночасно розкривають простір бічних приміщень, перекритих сферічними банями без барабанів. Бані оригінальної форми завершені ліхтариками і пласкою цибулястою главкою. Стіни розчленовані лопатками, прорізані вікнами з напівциркулярним завершенням. Церква має три портали, прикрашені бароковим ліпленням.

В церкві розміщений оригінальний за формою дерев'яний різьблений іконостас XVIII століття, триярусний в центральній частині та одноярусний в бокових.

В інтер'єрі церква прикрашена ліпленими родинними гербами фундатора (в парусах; у південному, північному приділах та вівтарі були фрескові розписи XVII ст. (пізніше забілені).

В церкві зберігається видатний твір української скульптури XVII ст. – портрет фундатора – київського воєводи Адама Кисіля. Розташована у південно-західному куті центрального простору, поколінна постать, за звичаєм закута в лицарські лати, встановлена в спеціальну нішу, обрамлену орнаментальною мармуровою композицією барокового стилю з записом на латинській та польській мовах. Скульптурний надгробок Адама Кисіля є типовим зразком українського надмогильного портрету. Скульптура була розбита у 60-х роках XX ст., нині відновлена, але втрачена булава, яку Кисіль тримав у лівій руці.

Навпроти, у північно-західному куті центрального простору храму знаходиться дерев'яно-різьблена барокова кафедра XVII століття.

В склепі під церквою знаходиться ще одна цікава пам'ятка українського мистецтва XVII століття – саркофаг з труною

фундатора церкви Адама Кисіля (виготовлений для Миколи Кисіля) роботи майстрів з Володимира-Волинського. Саркофаг традиційної форми, покоїться на фігурах левів. Прикрашений орнаментикою, гербами, військовою арматурою та дрібними зображеннями батальних сцен з вершниками. В останні роки було проведено реставрацію саркофагу у Києво-Печерській лаврі.

У березні 1998 року Успенську церкву в с. Низкиничі було передано чернечій громаді Української православної церкви. Тут відроджено Свято-Успенський чоловічий монастир Володимир-Волинської єпархії УПЦ.

Євгенія Ковальчук

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.19.

* * *

Архітектурна спадщина України: Маловивчені проблеми історії архітектури та містобудування. – К., 1994. – Вип. 1. – 263с.

Про Успенську церкву – С.81-82,85.

Гаврилюк С.В. Про внесок Адама Киселя та його родини у заснування й утримання релігійних осередків на Волині // Минуле і сучасне Волині: Літописні міста і середньовічна культура: Матеріали VIII Волин. обл. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1998. – С.107-108.

Годованюк О. Особливості розвитку центричних мурованих храмів Волині // Велика Волинь: Наук.-популяр. краєзн. праці. – Житомир, 1994. – Т.15. – С.79-85.

Годованюк О.М. Церква Успіння Богородиці // Пам'ятники архітектури та містобудування України: Довідник Держ. реєстру нац. культ. надбання. – К., 2000. – С.95.

Корзونیук М.М. Адам Кисіль: білі плями // Тези конференції, присвяченої “Атласу історії культури Волинської області.” – Луцьк, 1991. – С.75-76.

Михальчук Л. Дилема Адама Киселя (Фрагменти із публікації в журналі “Пам'ять століть.” – 1998. - № 3. – С.41-43,54-59) //

Минуле і сучасне Волині і Полісся: Край на межі тисячоліть: Матеріали Х наук. іст.-краєзн. конф.: Зб. наук. праць. – Луцьк, 2002. – С.29-31.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про Успенську церкву – с.70.

Рожко В. З ім'ям Адама Кисіля // Рожко В. Православні монастирі Волині і Полісся. – Луцьк, 2000. – С.70-74.

Успенская церковь // Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К., 1985. – Т.2. – С.70.

Успенська церква // Храми Волині. – К., 2000. – С.127.

Гуменюк Н. Низкиницька церква потребує державного захисту // Віче. – 1999. – 29 квіт.

Ковальчук Є., Штинько В. Церква, яку освятив Петро Могила // Волинь. – 2000. – 19,21 жовт.

Михнюк Л. Друге народження Низкиничівської обителі // Волинь. – 2002. – 12 листоп.

Радічук М. Будівництво церкви XVII століття // Наше місто. – 1998. – 4 черв.

325 РОКІВ

від часу спорудження Миколаївської церкви у с.Борочиче, тепер Горохівського району (1678)

Село було родинним гніздом волинської землянської родини Мишків-Холоневських. У XVI ст. (1583р.) в селі існувала церква. Новий храм (на місці старого) було збудовано вже за інших власників села - Гулевичів.

Церква є класичним зразком українського тризрубного храму XVII-XVIII ст. з восьмигранними завершеннями і піддашсям - на кронштейнах. Прибудови притвору у західній частині та приміщення ризниці до апсиди зроблені у другій половині XIX ст.

В плані центральний зруб та бабинець - прямокутної форми, вівтарний зруб -гранчастий. Притвор являє собою четверик на четверику, центральна частина церкви - четверик на четверику та восьмирик на четверику, вівтарна частина - восьмирик на четверику.

Високий центральний зруб контрастує з дуже низькими (наполовину його висоти) бабинцем і апсидою, що справляє монументальне враження. Три верхи церкви увінчані куполами з маківками.

В інтер'єрі церкви зберігся бароковий іконостас.

Храм належить до Горохівського благочинницького округу Володимир-Волинської і Ковельської єпархії, відновив свою діяльність у 1989 році.

Об'єкт взятий під охорону держави Постановою Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 року № 970 (охоронний номер 100); занесений до Державного реєстру національного культурного надбання (як пам'ятник містобудування та архітектури національного значення) наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 2 червня 1999 року № 128.

Петро Ходань

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.48.

Данилюк А. Традиційні форми в народній церковній архітектурі на території Волинської області // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: Матеріали VII міжнар. наук. конф. з волин. іконопису. – Луцьк, 2000. – С.67-68.

Про Миколаївську церкву – с.68.

Николаевская церковь (с.Борочиче) // Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К., 1985. – Т.2. – С.65.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про Миколаївську церкву – с.69.

Ланівець О. Хмельницький молився тут перед битвою // Досвіт. зоря. – 2001. – 31 трав.

300 РОКІВ першої писемної згадки про с.Стобихва (1703) Камінь-Каширського району

Село належить до Великообзирської сільської ради Камінь-Каширського району і вперше згадується в акті від 24 липня 1703 року.

В половині XVIII ст. належить поміщику Чарнецькому, який у 1838 році на власні кошти побудував дерев'яну на кам'яному фундаменті Успенську церкву.

За переписом 1911 року в селі проживало 1467 жителі, діяла міщанська управа, земська поштова станція, горілчана крамниця, водяний млин.

В документах архіву за 1913-1916 рр. є відомості, що в селі знаходилась амбулаторія.

Стобихва окупована німецько-фашистськими загарбниками з 29 липня 1941 по 7 березня 1944 року.

16 серпня 1948 року організовано колгосп.

В держархіві області зберігаються метричні книги с. Стобихва за 1842-1925 роки, документи Стобихвівської сільської ради за 1946-1954 рр. та колгоспу за 1948-1950 рр.

Антоніна Кравчук

Література:

Берекета Б. Лелеки над Стобихвою // Берекета Б. Вічні розмови: Нариси, репортажі, інтерв'ю. – Луцьк, 1998. – С.10-14.

Денисюк В. Стобихва // Денисюк В. Літопис Камінь-Каширщини: Іст.-краєзн. нарис. – Луцьк, 2001. – С.344-348.

Теодорович Н.И. Стобыхва // Теодорович Н.И. Волинъ в описании городовъ, местечекъ и сель. – Почаевъ, 1903. – Т.5. – С.297-307.

Цинкаловський О. Стобихова // Цинкаловський О. Стара Волинь і Волинське Полісся: (Краєзн. словник – від найдавніш. часів до 1914р.). – Вінніпег, 1986. – Т.2. – С.410.

Давидюк В. Сто хід і Стобухи // Полісся. – 1997. – 10 груд.

Сверба М. Чи всміхнеться доля селу? // Рад. Полісся. – 1991. – 31 січ.

275 РОКІВ
від часу завершення будівництва
Михайлівського костелу у смт. Голоби,
тепер Ковельського району (1728)

У XVI ст. Голоби належали князеві Миколаю Ярославичу, згодом перейшли до князів Збараських, після них – до Ярузельських і, врешті, до Вільг. В часи, коли містечком володів підляський підстолий Юзеф Ярузельський, було збудовано костел.

Будівництво розпочали у 1711 році, завершили у 1728. Костел цегляний, обштукатурений, хрещатий у плані з прямокутною ризницею і паламарнею з виділенням в об'ємі прямокутним притвором і дзвіницею над ним. Первісний основний об'єм костелу складений з жолобкової цегли. Однонавову будівлю розширили за рахунок бічних приділів (рамена хреста), ризниці, паламарні і невеликого приміщення для сходів, що ведуть на хори. Приділи декоровані по кутах пілястрами, основний об'єм підпирають із заходу по кутах два невеликі контрфорси. Склепіння циліндричне, з розпалубками.

Дах костелу – восьмисхилий (за планом хреста), над апсидою – трохсхилий.

Над вікнами приділів – білокам'яні хрести.

Об'єкт занесений до Державного реєстру національного культурного надбання (як пам'ятка містобудування та архітектури національного значення) наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 2 червня 1999 року №128.

Петро Ходань

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.51.

Крощенко Л., Осадчий Є. Аріанська пам'ятка архітектури XVI

ст. у Голобах // Архітектурна спадщина України: Нац. особливості архітектури народу України. – К., 1995. – Вип. 2. – С.197-200.

Михайла костёл (пгт. Голобы) // Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К., 1985. – Т.2. – С.84.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про Михайлівський костел – с.71.

Теодоровичъ Н.И. Голобы // Теодоровичъ Н.И. Волинь въ описании городовъ, местечекъ и сёл. - Почаевъ, 1903. – Т.5. – С.414-425.

Про Михайлівський костел – с.421.

225 РОКІВ

від часу спорудження церкви Св. Параскеви у с. Миятин, тепер Іваничівського району (1778)

Церква збудована, як уніатська. Первісний вигляд пам'ятки в основному зберігся. Можна припускати, що були втрачені елементи архітектурного декору фонтону західного фасаду, перероблений дах. Декоративна голівка на гребені даху наві встановлена у ХІХ ст. з метою надати церкві “православного вигляду”.

Розташована на околиці села, самотньо підносячись над мальовничою долиною. Церква цегляна, товщина стін досягає 1,6м; однонавова, з напівкруглою апсидою (котра дещо вужча від наві; однак рівновисока з нею). Фасади церкви позбавлені декору, лише розкреслені лопатками, котрі надають стінам вигляд розбивки на дзеркала. Цей прийом оформлення фасадів був характерний для доби пізнього бароко.

Над головним західним фасадом підноситься трикутний фронтон, оформлений по граням квадратними в перерізі стовпчиками (декоровані валиком і профільованим карнізом). М'якості і світлотіневої гри монументальним стінам споруди надають аркові вікна, отвори яких розходяться назовні. Стіни церкви по периметру увінчані карнізом спрощеного профілю. Розміри об'ємів споруди співвідносяться за принципом золотого січення. Нава перекрита хрещатими склепіннями,

вівтарний об'єм – хрещатим і чвертьсферичним. Апсида і нава розділені пристінними пілонами, на котрі спирається висока напівципкульна арка. П'яти склепінь оформлені профілірованою. Святковості інтер'єру надає дерев'яний двоярусний іконостас (20-і роки ХХ ст.).

Пам'ятка є типом невеликого, однонавового з напівкруглою апсидою храму, об'ємно-планувальна структура якого бере початки у давньоруській традиції.

Об'єкт взятий під охорону держави Постановою Ради Міністрів УРСР від 6 вересня 1979 року № 442 (охоронний номер 1019); занесений до Державного реєстру національного культурного надбання (як пам'ятка містобудування та архітектури національного значення) наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 2 червня 1999 року № 128.

Петро Ходань

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.49.

Данилюк А. Традиційні форми в народній церковній архітектурі на території Волинської області // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть: Матеріали VII міжнар. наук. конф. з волин. іконопису. – Луцьк, 2000. – С.67-68.

Про церкву Святої Параскеви – с.67.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про церкву Св. Параскеви – с.70.

Параскевы церковь (с. Милятин) // Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К., 1985. – Т.2. – С.69.

225 РОКІВ
від часу завершення будівництва
Миколаївської церкви у с. Стара Лішня,
тепер Іваничівського району (1778)

Церкву було споруджено у 1773 - 1778 роках на кошти парафіян.

У другій половині ХІХ ст. (очевидно, у 1871 році) під час ремонту до західного фасаду бабинця була прибудована двоярусна дзвінниця, нижній ярус якої у плані прямокутний, а верхній - восьмикутний. Дзвінниця завершена чоторисхилим шатром з декоративною восьмигранною маківкою над ним.

Початково церква була тризрубною, витягнута по осі захід-схід. В плані всі зруби прямокутні. До південного і північного фасадів вітарного зрубу прилягають прямокутні в плані приміщення ризниці та паламарні. Четверик центрального зрубу переходить у восьмигранний купол критий залізом, увінчаний декоративною маківкою з яблуком і хрестом.

Одноярусний фасад храму завершений простим декоративним карнізом. Церква на мурованому цегляному фундаменті, зовні вертикально обшита дошками з нащільниками. Всі зруби однакової висоти.

На парусах є розписи, зроблені у 1925 році. В північно-східній, східній та південно-східній гранях барабана центрального зрубу - зображення Ісуса Христа та апостолів.

Церква є зразком народного дерев'яного зодчества Волині ХVІІІ ст.

Об'єкт взятий під охорону держави Постановою Ради Міністрів УРСР від 24 серпня 1963 р. № 170 (охоронний номер 46); занесений до Державного реєстру національного культурного надбання (як пам'ятка містобудування та архітектури національного значення) наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 2 червня 1999 року № 128.

Петро Ходань

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.49.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про Михайлівську церкву – с.70.

225 РОКІВ

від часу спорудження Микитівської церкви у с. Тур, тепер Ратнівського району (1778)

Свято-Микитівська церква у с.Тур Ратнівського району побудована у 1778 році. Є пам'яткою архітектури, входить до Державного реєстру національного культурного надбання.

Вперше у церковних джерелах храм у с.Тур згадується у XVI столітті. Це церква на честь Святого Миколи Чудотворця, яка стояла на місці нинішньої Микитівської і згоріла від удару блискавки.

Церква є характерним типом пам'яток волинської народної архітектури. За об'ємно просторовим рішенням та конструкціями пам'ятка повторює найбільш давній тип тризрубних споруд північної Волині. Споруда дерев'яна, одноглава, однарусна. Центральний зруб більший бокових. В плані складається з прямокутного центрального зрубу, п'ятигранного, значно вужчого вівтаря, обабіч якого прибудовані прямокутні невисокі ризниця і дияконник, та прямокутного бабинця з квадратним низеньким тамбуром. Основні зруби однієї висоти, завершені карнизами. Перекриття плоскі. Центральний зруб та бабинць покриті спільним двосхилим дахом. Дахи покриті залізом. Зруби обшиті горизонтально поставленими дошками. Під церкву підведено мурований фундамент. Вікна оздоблені декоративними різьбленими наличниками. Основні

розміри споруди : довжина – 20,91 м, ширина – 10,79 м, висота – 16, 55м.

Іконостас XIX століття за місцевим переказом перенесений з церкви с.Галина Воля Старовижівського району Волинської області. Однак, в інтер'єрі храму є ікони більш давні XVII-XVIII століття (очевидно зі старого іконостасу). Ікона “Спас”, “Богородиця Одигітрія”, “Свята Варвара”, “Святий Димитрій з клеймами”, “Святий Онуфрій” належать до волинської іконописної школи і вражають витриманою гамою кольорів, високим рівнем письма. Пам'ятки іконопису характеризують релігійне малярство півночі Волині і засвідчують його розквіт у XVIII столітті.

В ансамблі з церквою знаходиться дзвінниця , яка споруджена пізніше. Дата будівництва невідома. За стилістичними рисами може бути віднесена до XVIII ст. Пам'ятник є характерним зразком триярусних квадратних в плані дзвіниць з наметовим завершенням поширених на Волині у XVIII столітті.

Дзвінниця квадратна в плані, триярусна. Перший ярус – рублений, другий і третій – каркасні. У верхньому ярусі прорізані квадратні отвори для дзвонів. Перший ярус обшитий вертикально поставленими дошками, другий і третій – горизонтальними.

Основні габарити дзвінниці : довжина – 6,23 м, ширина – 5,65 м, висота – 10,5 м.

Церква і дзвінниця створюють єдиний комплекс архітектурної забудови останньої чверті XVIII століття.

Євгенія Ковальчук

Література:

Державний реєстр національного культурного надбання (пам'ятки містобудування і архітектури України) // Пам'ятки України: історія та культура. – 1999. - № 2-3. – С.54.

Денисюк В.Т., Денисюк І.О. З історії вірувань і церков Ратнів-

щини // Денисюк В.Т., Денисюк І.О. Ратнівщина: Іст.-краєзн. нарис. – Луцьк, 1998. – С.240-278.

Про церкву в с. Тур – с.275.

Николаевская церковь (с. Тур) // Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К., 1985. – Т.2. – С.103.

Памятники истории и культуры Украинской ССР: Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987. – 736с.

Про Микитівську церкву – с.76.

Теодоровичь Н.И. Село Тур // Теодоровичь Н.И. Волинь в описании городовъ, местечекъ и сёлъ. – Почаевъ, 1903. – Т.5. – С.378-380.

Штинько В., Ковальчук Є. Таємниці Святого озера // Волинь. – 2001. – 4 жовт.

75 РОКІВ від часу створення Волинського українського театру (1928)

Наприкінці 1928 року Миколою Певним був організований у Луцьку аматорський гурток, який згодом перетворився у Волинський український театр.

Першою постановкою драматичного гуртка, на святі 10-річного ювілею Луцької повітової просвіти, був 1-й акт історичної драми української письменниці Л.Старицької-Черняхівської “Гетьман Дорошенко”. Колектив трупи складався частково з професіоналів, частково з аматорів. Це були артисти: Г.Білогубова, Д.Гонта, М.Лісовик, М.Лісовичук, А.Мирощенко, О.Неділко, художник-декоратор Ю.Миць, диригент хору і оркестру О.Колесниченко та інші.

У 1935 р. театральна трупа складалася уже з 30 артистів, умови роботи яких через недостачу коштів та постійне життя у поїздках були нелегкими. Але артисти продовжували напружено працювати і прагнули зберегти українське театральне мистецтво, бо розуміли, що їхня праця не лише фах, а передусім і громадський обов’язок. Преса того часу писала, що “театр заслуговує на повагу, оскільки має найліпшу українську трупу в Польщі”. Для підтримки театру на Волині організува-

лось Українське театральне товариство, статут якого був прийнятий 7 листопада 1931 р. У своїй діяльності Волинський український театр всю свою увагу спрямовував на село : за основу були взяті так звані побутові п'єси. На 1933 р. добірка п'єс театру була досить чисельною : вона нараховувала 17 назв. Лише одна з них – комедія італійського письменника К.Гольдоні “Мірандоліна” – була іноземною. Всі ж інші належали перу або поставлені за мотивами творів українських авторів. Серед них «Сорочинський ярмарок» М.Старицького, «Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемовського, «Наталка-Полтавка» І.Котляревського, “Вій” М.Гоголя та інші.

Як свідчили театральні критики, особливим успіхом у громадськості користувалась постановка надзвичайного твору – музичної картини народного життя “Вечорниці” українського композитора і поета П.Ніцинського.

Хор і оркестр театру давав окремі концерти в Луцьку, Ковелі, Володимирі-Волинському, Острозі, Кременці та інших містах і селах, приймали участь в урочистих святкуваннях річниць Т.Шевченка, Лесі Українки і інших. Основний дохід театру – це організація вистав і гастролей. Через матеріальні труднощі театр не мав свого приміщення і вистави проходили або в місцевих кінотеатрах, або ж у приміщенні «Рідної хати”.

Заслуга Волинського українського театру є національною у справі піднесення українського театального мистецтва. Він відновлював , розкривав, поширював культурні надбання українського народу, підносив на новий рівень його національну свідомість.

Валерій Дмитрук

Література:

Гаврилюк С.В., Клічук М.М. З історії Волинського українського театру (за матеріалами часопису “Українська нива”) // Минуле і сучасне Волині: Проблеми джерелознавства: Тези доп. і повідомл. VII Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1994. – С.152-154.

Михайлик О.Г., Кічий І.В. Історія Луцька.- Львів: Світ, 1991. – 192с.

Про український театр у м. Луцьку – с.101.

Миць М.Я. Історія Волинського українського театру // Минуле і сучасне Волині: Освіта. Наука. Культура: Тези доп. та повідомл. IV Волин. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1990. – Ч. II. – С.41-44.

Грали не тільки “Гриців”, а й Гольдоні // Волинь. – 1999. – 18 лют.

Показчик імен

Байдуков О.В. 54–57
Богачук О.Т. 101–104
Бренчук О.І. 65–67
Бурдаш О.І. 43–46
Головань М.М. 12, 13
Грушка Є.Л. 60–62
Дишко О.А. 93–94
Косач М.П. 80–84
Криштальська О.В. 104–107
Лазарук В.А. 86–90
Лещук Є.С. 71–73
Литвин Л.Є. 67–69
Марчук В.П. 69–70
Михайловський В.В. 58–60
Ошуркевич О.Ф. 34–39
Панасюк М.В. 32, 33
Пчілка Олена 50–54, 77
Рудик С.Т. 84–86
Рябчук М.Ю. 76–77
Сверстюк Є.О. 97–101
Сензюк П.К. 73–75
Симакович В.О. 39–41
Смеляков Я. В. 9–12
Степанюк І. В. 41–43
Тарасенко Т.П. 14–16
Українка Леся 16–18, 23–27, 62–64
Федорук Б.О. 7–9
Шевченко Т. Г. 28–31
Штинько В.С. 18–22
Юхимчук Г.О. 78–80
Якубек К.М. 94–96

Список авторів історичних і біографічних довідок

Вернидубов О., завідувач методичного відділу Волинського краєзнавчого музею

Гриморович О., провідний науковий співробітник відділу новітньої історії Волинського краєзнавчого музею

Дмитрук В., завідувач відділу новітньої історії Волинського краєзнавчого музею

Коваль О., молодший науковий співробітник відділу новітньої історії Волинського краєзнавчого музею

Ковальчук Є., заступник директора з наукової роботи Волинського краєзнавчого музею

Копилова Т., науковий співробітник відділу новітньої історії Волинського краєзнавчого музею

Кравчук А., начальник відділу інформації та використання держархіву області

Левицька Т., завідувач Художнього музею

Мірошниченко-Гусак Л., молодший науковий співробітник відділу етнографії Волинського краєзнавчого музею

Навроцька З., провідний науковий співробітник Художнього музею

Пальоха О., молодший науковий співробітник відділу новітньої історії Волинського краєзнавчого музею

Пушкар Н., головний хранитель Волинського краєзнавчого музею

Рудецький П., завідувач відділу давньої історії Волинського краєзнавчого музею

Слота О., науковий співробітник Художнього музею

Ходань П., завідувач відділу охорони пам'яток історії та культури Волинського краєзнавчого музею

Здано на виробництво 25.12..2002.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура SchooIDL. Друк офсетний.
Наклад 300 пр. Зам. 6659

Комп'ютерний набір, верстка та друк ВАТ «Волинська обласна друкарня»
43010, м. Луцьк. пр. Волі, 27,
тел. 4-25-07, 4-25-01, 4-41-73.

Свідцтво Держкомінформу України ВЛн № 1 від 24.05.2000 р.

